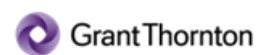

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Aleksandrów Kujawski

**na potrzeby opracowania
Strategii Rozwoju Gminy Aleksandrów Kujawski na
lata 2022 – 2027+**

Wykonawca: Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k.
ul. Głowackiego 20
87-100 Toruń
T +48 56 657 55 91
F +48 56 475 45 47
www.GrantThornton.pl

Data: maj 2021 r.

Spis treści

WPROWADZENIE	7
1. SFERA SPOŁECZNA	10
1.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	10
1.1.1. Rys historyczny	10
1.1.2. Położenie geograficzne i podział administracyjny	10
1.1.3. Liczba ludności	12
1.1.4. Prognozy demograficzne	12
1.2. SFERA SPOŁECZNA	15
1.2.1. Kultura i sport	15
1.2.2. Edukacja	21
1.2.3. Pomoc społeczna	31
1.2.4. Ochrona zdrowia	37
1.2.5. Działalność organizacji pozarządowych	39
1.2.6. Bezpieczeństwo	44
2. SFERA PRZESTRZENNA	47
2.1. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I DZIEDZICTWO KULTUROWE	47
2.1.1. Rzeźba terenu	47
2.1.2. Gleby	47
2.1.3. Szata leśna	47
2.1.4. Wody powierzchniowe i podziemne	49
2.1.5. Klimat	49
2.1.6. Ochrona przyrody	50
2.1.7. Turystyka i rekreacja	56
2.1.8. Dziedzictwo kulturowe	63
2.2. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	67
2.2.1. Infrastruktura transportowa	67
2.2.2. Punkty oświetleniowe	70
2.2.3. Infrastruktura telekomunikacyjna	70
2.2.4. Gospodarka wodno-ściekowa	70
2.2.5. Sieć gazowa	72
2.2.6. Gospodarka odpadami	74
2.2.7. Energetyka, ciepłownictwo i odnawialne źródła energii	75
2.2.8. Mieszkalnictwo	76
3. SFERA GOSPODARCZA	80
3.1 GOSPODARKA	80
3.1.1. Podmioty Gospodarcze	80
3.1.2. Rolnictwo i leśnictwo	80
3.1.3. Tereny inwestycyjne	81
3.1.4. Rynek pracy	82
3.1.5. Budżet Gminy	84

Spis tabel

Tabela 1. Prognozy demograficzne dla powiatu aleksandrowskiego na lata 2025-2050	13
Tabela 2. Dane Gminnej Biblioteki Publicznej na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski w 2019 roku	17
Tabela 3. Plan sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Aleksandrów Kujawski, a także granice obwodów tych szkół, od dnia 1 września 2019 r.	22
Tabela 4. Rodzaje i liczba placówek edukacyjnych oraz ich uczniów (2010-2020).....	29
Tabela 5. Liczba uczniów i oddziałów w poszczególnych szkołach w roku szkolnym 2019/2020.....	30
Tabela 6. Liczba uczniów w poszczególnych klasach w roku szkolnym 2019/2020.....	30
Tabela 7. Średnie wyniki sprawdzianu ósmoklasisty w roku szkolnym 2019/2020	31
Tabela 8. Liczba osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej wg powodów trudnej sytuacji życiowej na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski w latach 2010, 2014, 2019 i 2020.	32
Tabela 9. Kwoty udzielonych świadczeń pomocy społecznej w Gminie Aleksandrów Kujawski w 2019 i 2020 r.....	34
Tabela 10. Liczba porad zdrowotnych udzielonych na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski (2012-2019)	39
Tabela 11. Organizacje pozarządowe Gminy Aleksandrów Kujawski	39
Tabela 12. Interwencje na terenie Gminy w latach 2015-2020	44
Tabela 13. Liczba zdarzeń drogowych	44
Tabela 14. Liczba wyjazdów do zdarzeń zadysponowanych przez PSP	45
Tabela 15. Zdarzenia na terenie powiatu z podziałem na jednostki administracyjnych (liczba zdarzeń)	45
Tabela 16. Lasy na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski	48
Tabela 17. Tabela klimatu Gminy Aleksandrów Kujawski.....	51
Tabela 18 Charakterystyka użytków ekologicznych ustanowionych na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski.....	54
Tabela 19. Pomniki przyrody na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski	55
Tabela 20. Zestawienie szlaków turystycznych występujących na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski	61
Tabela 21. Liczba zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków Gminy Aleksandrów kujawski w podziale na rodzaje	63
Tabela 22. Kategorie i długości dróg na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski	67
Tabela 23. Istniejące ścieżki pieszo-rowerowe oraz chodniki (2020 r.)	68
Tabela 24. Oprawy oświetleniowe na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski	70
Tabela 25. Sieć wodociągowa w Gminie.....	71
Tabela 26. Sieć kanalizacyjna	72
Tabela 27. Struktura sieci gazowej na terenie Gminy	73
Tabela 28. Zmieszane odpady zebrane na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski w tonach.....	74
Tabela 29. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON	80
Tabela 30. Wykaz gruntów stanowiących własność Gminy Aleksandrów Kujawski.....	81
Tabela 31. Liczba bezrobotnych na terenie Gminy w latach 2010, 2014, 2019, 2020	84
Tabela 32. Dochody i wydatki budżetowe Gminy Aleksandrów Kujawski w latach 2017 – 2020 (w zł)	85
Tabela 33. Dochody budżetu Gminy Aleksandrów Kujawski według wybranych działów (w %).....	85
Tabela 34. Wydatki budżetu Gminy Aleksandrów Kujawski według wybranych działów (w %)	86

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności Gminy w latach 2010-2020	12
Wykres 2. Liczba ludności Gminy w podziale ze względu na płeć (2010-2020)	12
Wykres 3. Prognozy demograficzne dla powiatu aleksandrowskiego na lata 2025-2050	14
Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2020	33
Wykres 5. Klimatogram Gminy Aleksandrów Kujawski	50
Wykres 6. Wykres temperaturowy Gminy Aleksandrów Kujawski	51
Wykres 7. Podział przedsiębiorstw wg grup sekcji prowadzonej działalności (2020)	81
Wykres 8. Pracujący na 1 000 ludności w latach 2010, 2014, 2019	83
Wykres 9. Dochody i wydatki budżetowe Gminy Aleksandrów Kujawski w latach 2017 – 2020 (w zł)	85
Wykres 10. Wydatki i dochody budżetowe Gminy Aleksandrów Kujawski na jednego mieszkańca w latach 2017 – 2020 (w zł)	87

Spis map

Mapa 1. Położenie Gminy na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu aleksandrowskiego	11
Mapa 2. Podział na sołectwa	11
Mapa 3. Specjalny Obszar Gospodarczy Ośno	82

Spis zdjęć

Zdjęcie 1. Gminny Ośrodek Kultury i Gminna Biblioteka Publiczna w Służewie	16
Zdjęcie 2. Obiekty sportowe na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski	20
Zdjęcie 3. Żłobek Samorządowy Bursztynek	21
Zdjęcie 4. SP w Opokach	23
Zdjęcie 5. SP w Ostrowąsie	24
Zdjęcie 6. SP w Przybranowie	25
Zdjęcie 7. SP w Wołuszewie	26
Zdjęcie 8. SP w Służewie	27
Zdjęcie 9. SP w Stawkach	29
Zdjęcie 10. DDP w Gminie Aleksandrów Kujawski	36
Zdjęcie 11. Klub Seniora w Gminie Aleksandrów Kujawski	37
Zdjęcie 12. NZOZ w Służewie	38
Zdjęcie 13. Rancho pod Olszyną	57
Zdjęcie 14. Rzeźby Wacława Bębnowskiego	58
Zdjęcie 15. Sanktuarium Maryjne w Ostrowąsie	59
Zdjęcie 16. Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Wacława w Grabiu	64
Zdjęcie 17. Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Narodzenia NMP w Ostrowąsie	65
Zdjęcie 18. Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Otłoczynie	65

Zdjęcie 19. Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Jana Chrzciciela w Służewie	66
Zdjęcie 20. Zespół dworsko-parkowy w Ostrowąsie	66
Zdjęcie 21. Park dworski w Służewie	67
Zdjęcie 22. Zespół dworsko-parkowy w Zdunach	67

Wprowadzenie

Na wstępie zaznaczyć trzeba, że kompleksowa i pogłębiona diagnoza stanowi punkt wyjścia i bazę dla opracowania strategii rozwoju gminy. Zgodnie z obowiązującym prawem, diagnoza nie jest tylko dobrą praktyką czy standardem realizacyjnym, ale obowiązkiem ustawowym (art. 10a ust 1 uzppr). W niniejszym przypadku diagnoza została przygotowana jako odrębny dokument (raport diagnostyczny), z kolei wnioski płynące z przeprowadzonej diagnozy wskazane zostaną w samej strategii.

Diagnoza została podzielona na trzy główne sfery, w ramach których zawarto opis poszczególnych dziedzin życia w gminie. Podział ten przedstawia się następująco:

- 1) Sfera społeczna, w ramach której przedstawione zostały:
  - ogólna charakterystyka gminy, w tym:
    - rys historyczny,
    - położenie geograficzne i podział administracyjny,
    - liczba ludności,
    - prognozy demograficzne,
  - kultura i sport,
  - edukacja,
  - pomoc społeczna,
  - ochrona zdrowia,
  - działalność organizacji pozarządowych,
  - bezpieczeństwo.
- 2) Sfera przestrzenna, w ramach której przedstawione zostały:
  - środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe, w tym:
    - rzeźba terenu,
    - gleby,
    - szata leśna,
    - wody powierzchniowe i podziemne,
    - klimat,
    - ochrona przyrody,
    - turystyka i rekreacja,
    - dziedzictwo kulturowe,
  - zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura techniczna, w tym:
    - infrastruktura transportowa,
    - punkty oświetleniowe,
    - infrastruktura telekomunikacyjna,
    - gospodarka wodno-ściekowa,
    - sieć gazowa,
    - gospodarka odpadami,
    - energetyka, ciepłownictwo i odnawialne źródła energii,
    - mieszkalnictwo.
- 3) Sfera gospodarcza, w ramach której przedstawione zostały:
  - podmioty gospodarcze,
  - rolnictwo i leśnictwo,
  - tereny inwestycyjne,
  - rynek pracy,
  - budżet gminy.

Niniejsza diagnoza została przygotowana w oparciu o szereg dokumentów:

- Raport o stanie Gminy Aleksandrów Kujawski za rok 2020

- Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2019-2022
  - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Aleksandrów Kujawski
  - Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2020 - 2030
  - Sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Aleksandrów Kujawski za lata 2017, 2018, 2019 i 2020
  - Statystyczne Vademecum Samorządowca
- oraz danych źródłowych w sieci:
- GUS, BDL
  - <https://aleksandrowkujawski.naszemiasto.pl/rusz-tropem-bocianow-i-zdobadz-nagrody-gok-w-sluzewie/ga/c1-7715791/zd/53366595>
  - <https://zlobekbursztynek.pl/>
  - <https://gmina-aleksandrowkujawski.pl/>
  - https://gmina-aleksandrowkujawski.pl/katalog/1773/950/szkola_podstawowa_im_powstancow_wielkopolskich_w_opokach
  - <http://pspostrowas.hekko.pl/galeria>
  - <https://gmina-aleksandrowkujawski.pl/katalog/1775/950/www.szkolaprzybranowo.pl>
  - https://gmina-aleksandrowkujawski.pl/katalog/1776/950/szkola_podstawowa_im_wincentego_piotrowskiego_w_woluszewie
  - <http://zsws.szkolnastrona.pl/p.55.historia-szkoly>
  - https://gmina-aleksandrowkujawski.pl/katalog/1778/szkola_podstawowa_im_marii_danilewicz_zielinskiej_w_stawkach
  - <https://pl.climate-data.org>
  - <http://crfop.gdos.gov.pl/>
  - <http://podolszyna.pl/galeria>
  - https://gmina-aleksandrowkujawski.pl/atracje/atracja/793/rzezby_waclawa_bebnowskiego
  - https://gmina-aleksandrowkujawski.pl/atracje/atracja/930/sanktuarium_maryjne_w_ostrowasie
  - https://www.google.com/maps/uv?pb=!1s0x471cb323276ba2cf%3A0x223af6bb9640e5b3!3m1!7e115!4shhttps%3A%2F%2Fih5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipMgpQbxJ4dv_iMjwoKk8Ge5e8TaR-N2PZUUbAcr%3Dw240-h160-k-no!5sKo%C5%9Bci%C3%B3%C5%82%20parafialny%20rzymskokatolicki%20pw.%20%C5%9Bw.%20Wac%C5%82awa%20w%20Grabiu%20-%20Szukaj%20w%20Google!15sCglgAQ&imagekey=!1e10!2sAF1QipMgpQbxJ4dv_iMjwoKk8Ge5e8TaR-N2PZUUbAcr&hl=pl&sa=X&ved=2ahUKEwim8KuV9ObwAhVGCRAIHRQNCR4QoiowEnoECD4QAw
  - <https://www.ostrowas.pl/>
  - [http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/51152,otloczyn-kosciol-najswietszego-sercapana-jezusa-\(1904\).html](http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/51152,otloczyn-kosciol-najswietszego-sercapana-jezusa-(1904).html)
  - https://pl.wikipedia.org/wiki/Parafia_%C5%9Bw._Jana_Chrczciela_w_S%C5%82u%C5%BCewie
  - <http://www.polskiezabytki.pl/m/obiekt/1218/Ostrowas/>
  - <https://zabytek.pl/pl/objekty/sluzewo-park-dworski>

- <http://www.polskiezabytki.pl/m/obiekt/1476/Zduny/>

a także z danych jednostek organizacyjnych:

- UG Aleksandrów Kujawski
- OKE w Gdańsku
- GOPS w Aleksandrowie Kujawskim
- dane z policji
- Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska
- Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Aleksandrowie Kujawskim.

Diagnoza przygotowana została w dwóch wariantach:

- 1) Dynamicznym – przeprowadzona została analiza trendów/tendencji społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w gminie i jej otoczeniu w ostatnich latach. Diagnoza została zatem przeprowadzana w układzie dynamicznym (kilkuletnim), który pozwolił na uzyskanie informacji o dokonujących się zmianach.
- 2) Porównawczym – w diagnozie zastosowane zostały porównania, które pozwoliły umiejscowić gminę w szerszym kontekście, a jednocześnie mogą posłużyć jako podstawa do samodoskonalenia. Kluczowy w tym przypadku był dobór tła porównawczego. Gminę przedstawiono na tle powiatu, województwa, a niekiedy również kraju.

Na sam koniec warto wspomnieć, że diagnoza nie jest w procesie planowania celem samym w sobie, ale stanowi podstawę do dalszych prac. Ma ona bowiem umożliwić podejmowanie właściwych decyzji strategicznych, takich jak: określenie wizji rozwoju gminy, ustalenie celów, ukierunkowanie działań i instrumentów realizacyjnych, zdefiniowanie oczekiwanych rezultatów i wskaźników ich osiągnięcia, wskazanie obszarów strategicznej interwencji.

1. Sfera społeczna

Przy tej sferze warto wspomnieć, że infrastruktura społeczna jest również w niej omawiana, jednakże ze względu na większe znaczenie działań miękkich o charakterze społecznym (np. programy edukacyjne, programy społeczne skierowane do osób starszych czy niepełnosprawnych, działania o charakterze kulturalnym itp.) realizowanych z wykorzystaniem infrastruktury społecznej, infrastruktura społeczna została opisana w powiązaniu z działaniami społecznymi.

1.1. Ogólna charakterystyka gminy

1.1.1. Rys historyczny

Gmina Aleksandrów Kujawski położona jest na obszarze historycznych Kujaw. Przed rozbiorem teren ten był częścią województwa i powiatu inowrocławskiego. Najstarszym znanym właścicielem ziemskim, posiadającym dobra w tych okolicach był Wojśław z rodu Powatów (Ogończyków), który posiadał m.in. Otłoczyn i Ostrowąs. Otłoczyn został w 1191 r. podarowany przez Ogończyków klasztorowi norbertanek ze Strzelna, a następnie wszedł w skład dóbr biskupów włocławskich. Inne posiadłości Ogończyków Opoki i Ostrowąs w XIII w. także weszły w skład własności kościelnej - należały do biskupów płockich.

Najbardziej znanym jednak rodem rycerskim związanym z okolicami dzisiejszej Gminy Aleksandrów Kujawski byli Pomianowie, poświadczeni jako właściciele okolicznych dóbr również od XII w. Do ich najstarszych dóbr należały Służewo i Grabie, położone na obszarze obecnej Gminy Aleksandrów Kujawski. W późniejszym czasie w ich ręce trafiła również kolejna wieś z obszaru obecnej gminy - Przybranowo. Najstarszymi właścicielami Służewa byli znani z dokumentu w 1154 r. Przeclaw i Chebda. Pomianowie ze Służewa bardzo wcześnie weszli w bliskie związki rodzinne z rodem Sulimów, wywodzącym się z Wielkopolski. W połowie XIV w. Sulimowie przejęli ostatecznie Służewo. Znaczenie Służewa w przeszłości tej okolicy podkreśla fakt posiadania przez tę miejscowość praw miejskich. Te elementy historii obszaru dzisiejszej Gminy Aleksandrów Kujawski pozwalały na postawienie wniosku, że najstarsze tradycje heraldyczne tego terenu trzeba łączyć z jedynym, historycznym miastem w tym rejonie - Służewem i jego najdawniejszymi właścicielami, pochodzącymi z rodów rycerskich - Pomianów i Sulimów¹.

1.1.2. Położenie geograficzne i podział administracyjny

Gmina Aleksandrów Kujawski jest gminą wiejską, która położona jest w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie aleksandrowskim. Gmina Aleksandrów Kujawski od północy graniczy z Gminą Wielka Nieszawka i Gminą Obrowo, od wschodu z miastem Ciechocinek oraz Gminą Raciążek, od południa z Gminą Koneck, natomiast od zachodu z Gminą Dąbrowa Biskupia i Gminą Gniewkowo.

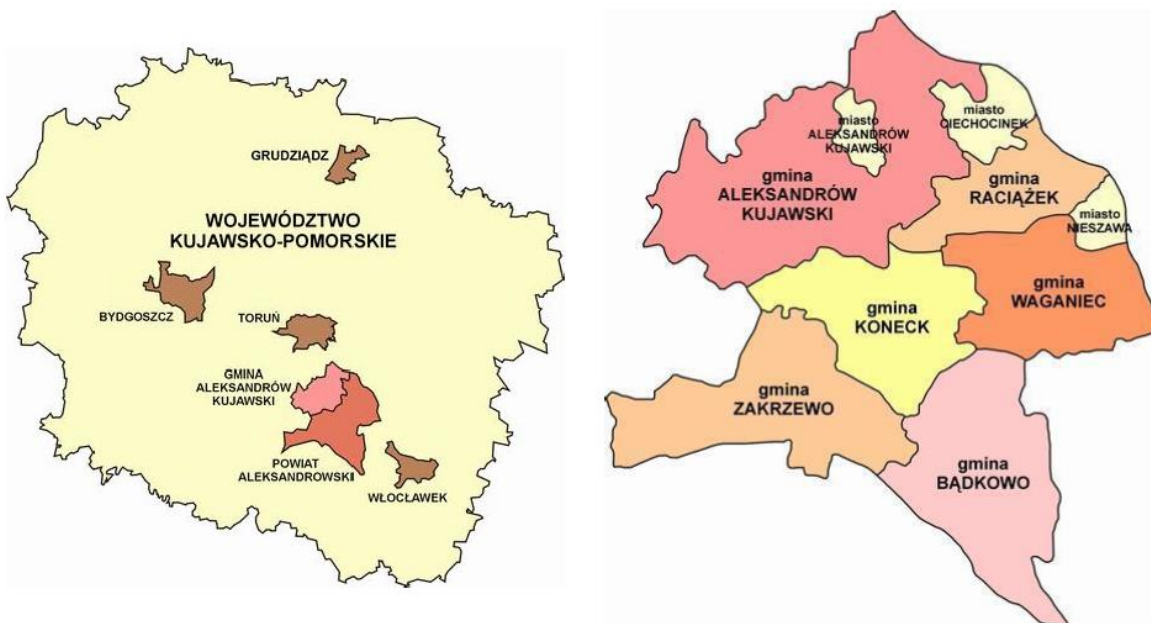
W skład Gminy Aleksandrów Kujawski wchodzi 28 sołectw: Białe Błota, Chrusty, Goszczewo, Grabie, Łazieniec, Nowy Ciechocinek, Odolion, Opoczki, Opoki, Ostrowąs, Ośno, Ośno Drugie, Otłoczyn, Plebanka, Poczalkowo, Podgaj, Przybranowo, Przybranówek, Rożno-Parcele, Rudunki, Słomkowo, Słońsk Dolny, Służewo, Stawki, Wilkostowo, Wołuszewo, Wólka, Zduny. Największą miejscowością na obszarze gminy jest Służewo².

---

¹ <https://gmina-aleksandrowkujawski.pl/>

² Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2020 - 2030

Mapa 1. Położenie Gminy na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu aleksandrowskiego

Źródło: Raport o stanie Gminy Aleksandrów Kujawski za rok 2020

Mapa 2. Podział na sołectwa

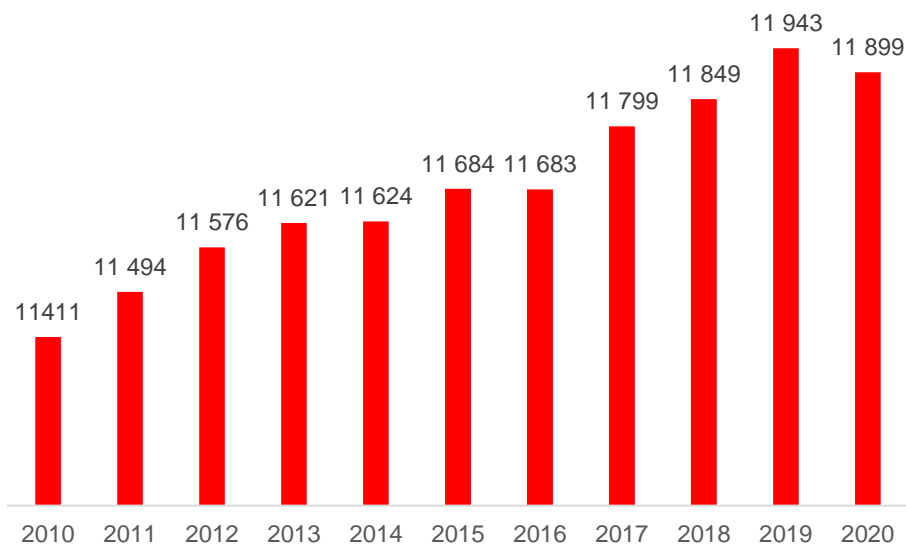

Źródło: Raport o stanie Gminy Aleksandrów Kujawski za rok 2020

1.1.3. Liczba ludności

W roku 2019 r. Gminę Aleksandrów zamieszkiwało 11 943 osób. Tym samym mieszkańcy Gminy stanowili 21,69% ludności powiatu aleksandrowskiego oraz 0,58% ludności województwa kujawsko-pomorskiego. Na przestrzeni lat 2010 – 2020 liczba ludności ulega systematycznemu wzrostowi. W 2020 r. w porównaniu z rokiem 2010 liczba ludności zwiększyła się o 4,28% (wzrost o 488 osób).

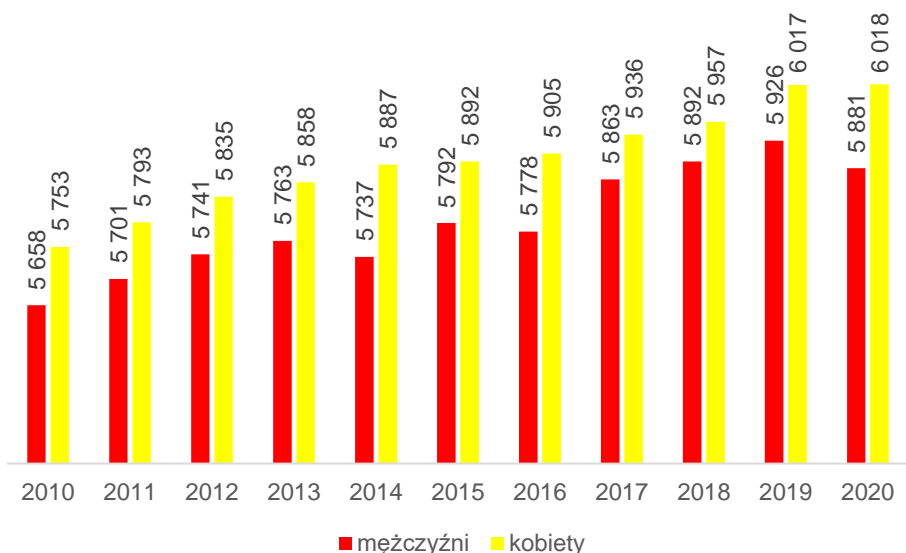
Wykres 1. Liczba ludności Gminy w latach 2010-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL (lata 2010-2019) oraz danych z Urzędu Gminy Aleksandrów Kujawski (rok 2020)

W 2019 r. w ogólnej liczbie ludności kobiety stanowiły 50,38%, a mężczyźni 49,62%. W 2020 r. natomiast kobiety stanowiły 50,58%, a mężczyźni – 49,42% ogólnej liczby ludności.

Wykres 2. Liczba ludności Gminy w podziale ze względu na płeć (2010-2020)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL (lata 2010-2019) oraz danych z Urzędu Gminy Aleksandrów Kujawski (rok 2020)

1.1.4. Prognozy demograficzne

Prognozy demograficzne dla powiatu aleksandrowskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Prognozy demograficzne dla powiatu aleksandrowskiego na lata 2025-2050

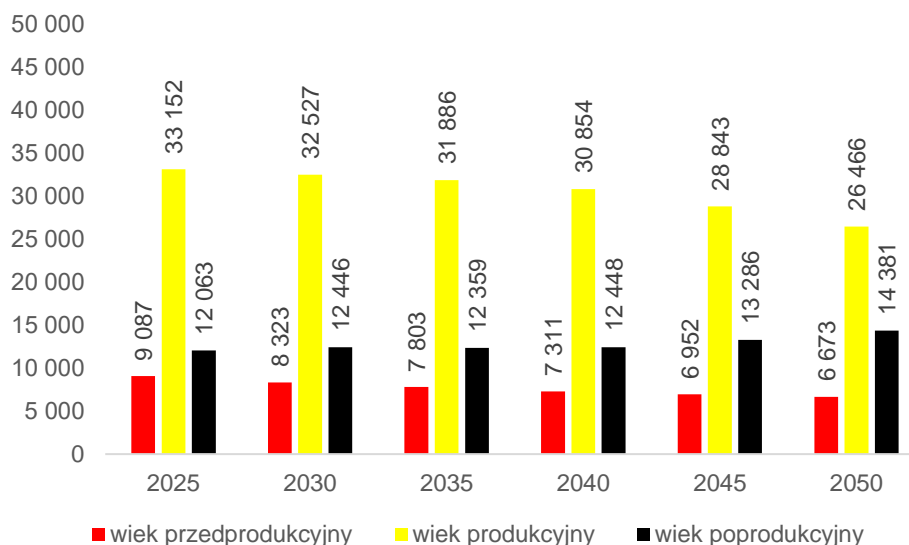
Prognoza dla 2025 roku						
Wiek	Miasta			Wsie		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
przedprodukcyjny	3 722	1 919	1 803	5 365	2 742	2 623
produkcyjny	13 870	7 257	6 613	19 282	10 325	8 957
poprodukcyjny	6 230	2 085	4 145	5 833	2 153	3 680
Prognoza dla 2030 roku						
Wiek	Miasta			Wsie		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
przedprodukcyjny	3 330	1 729	1 601	4 993	2 575	2 418
produkcyjny	13 505	7 011	6 494	19 022	10 010	9 012
poprodukcyjny	6 209	2 210	3 999	6 237	2 492	3 745
Prognoza dla 2035 roku						
Wiek	Miasta			Wsie		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
przedprodukcyjny	3 054	1 588	1 466	4 749	2 452	2 297
produkcyjny	13 194	6 829	6 365	18 692	9 757	8 935
poprodukcyjny	5 948	2 199	3 749	6 411	2 636	3 775
Prognoza dla 2040 roku						
Wiek	Miasta			Wsie		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
przedprodukcyjny	2 833	1 476	1 357	4 478	2 312	2 166
produkcyjny	12 641	6 486	6 155	18 213	9 407	8 806
poprodukcyjny	5 832	2 309	3 523	6 616	2 831	3 785
Prognoza dla 2045 roku						
Wiek	Miasta			Wsie		

	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
przedprodukcyjny	2 691	1 402	1 289	4 261	2 201	2 060
produkcyjny	11 636	6 020	5 616	17 207	8 915	8 292
poprodukcyjny	6 087	2 507	3 580	7 199	3 104	4 095
Prognoza dla 2050 roku						
Wiek	Miasta			Wsie		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
przedprodukcyjny	2 582	1 349	1 233	4 091	2 114	1 977
produkcyjny	10 486	5 444	5 042	15 980	8 305	7 675
poprodukcyjny	6 481	2 800	3 681	7 900	3 453	4 447

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Zaprezentowane powyżej prognozy wskazują, że w 2050 r. prognozowana liczba mieszkańców powiatu aleksandrowskiego zmaleje o 12,49% w porównaniu z rokiem 2025. Spadek liczby mieszkańców będzie widoczny zarówno na obszarach miejskich, jak i na obszarach wiejskich powiatu, tak więc ta sytuacja dotyczyć będzie także Gminy Aleksandrów.

Wykres 3. Prognozy demograficzne dla powiatu aleksandrowskiego na lata 2025-2050

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Liczba mieszkańców powiatu aleksandrowskiego w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym wykazuje tendencję spadkową. Prognozuje się, że wzrost nastąpi w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym, co jest odzwierciedleniem ogólnokrajowego trendu starzenia się społeczeństwa.

Trwający proces starzenia się społeczeństwa jest wynikiem korzystnych zjawisk, jakimi są: wydłużanie się trwania życia, postęp cywilizacyjny i poprawa jakości życia. Niepokój budzić może nie sam fakt wzrostu liczby starszych osób, co wzrost jej udziału w strukturze ludności, który spowodowany

jest spadkiem udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym w strukturze demograficznej społeczeństwa.

1.2. Sfera społeczna

1.2.1. Kultura i sport

Kultura

Działalność w zakresie kultury na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski prowadzą:

- 1) Gminny Ośrodek Kultury w Służewie,
- 2) Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Służewie, której podlegają dwie filie biblioteczne w miejscowościach; Ośno i Otłoczyn oraz Pracownia Orange w Otłoczynie.

Gminny Ośrodek Kultury w Służewie (GOK) rozpoczął działalność z dniem 02.01.2020 r. – wpis do rejestru Instytucji Kultury Gminy Aleksandrów Kuj. pod nr 2, a 10.01.2020 r. powołano dyrektora GOK. Budynek GOK, świetlica w Łazieńcu, Wołuszewie i Rożno-Parcele dostosowane są do potrzeb osób z niepełnosprawnościami..

GOK współpracuje ze szkołami, wieloma organizacjami i stowarzyszeniami. Są to m.in.:

- Koło Emerytów i Rencistów,
- Koło Kobiet ze Służewa,
- Zespół Śpiewaczy „To i Owo”,
- Klub Kobiet Aktywnych z Wołuszewa.

Ośrodek sprawuje pieczę nad 14 Kołami Gospodyń Wiejskich w Goszczewie, Nowym Ciechocinku, Odolonie, Opokach, Otłoczynie, Ostrowąsie, Plebance, Podgaju, Przybranowie, Rożnie-Parcele, Słomkowie, Stawkach, Wołuszewie, Słońsku Dolnym, które wspiera i inspiruje.

GOK prowadzi zespoły i grupy zainteresowań, organizuje spektakle, koncerty, wystawy, organizuje imprezy rozrywkowe, turystyczne, ekologiczne bazując na zapotrzebowaniu społeczności lokalnej i zasobach gminy. Prowadzi działalność edukacyjno-popularyzatorską dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie upowszechniania dziedzictwa narodowego - kultury, sztuki w tym dziedzictwa kulturowego Kujaw.

Zadania realizowane są w ramach różnorodnych form m.in.: warsztatów, kursów, instruktaży, szkoleń, seminariów i wycieczek. Organizowane są także konkursy, festiwale i przeglądy twórczości artystycznej i rękodzieła.

Do stałych form działalności GOK należą zajęcia:

- wokalne,
- muzyczne,
- spotkania ze sztuką,
- przyrodą,
- fotografią,
- kulinariami i in.

Uczestnicy zajęć prezentują swoje osiągnięcia na różnorodnych wydarzeniach – konkursach, festynach gdzie odnoszą liczne sukcesy. GOK sprawuje pieczę nad działalnością wszystkich świetlic wiejskich oraz miejsc pamięci narodowej.

Przykładowe wydarzenia organizowane przez GOK:

- Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy.
- Dzień dziecka.

- Dzień kobiet.
- Dożynki Gminne.
- Warsztaty kulinarne.
- Orszak Trzech Króli,
- Tłusty czwartek,
- Dzień Kobiet,
- Stoły wielkanocne gminne i powiatowe,
- Obchody Konstytucji 3 maja,
- Warsztaty kulinarne,
- Piknik rodzinny,
- Noc Świętojańska,
- Bieg Papieski,
- Obchody Święta Niepodległości,
- Spotkania andrzejkowe,
- Barwy Lata – Dary Jesieni w Przysieku,
- Turniej sołectw,
- 40-lecie Orkiestry Dętej „Księżnej Kujaw” z Ostrowąsa im. ks. kan. Jana Matusiaka,
- Spotkania wigilijne.

Szacunkowo rocznie Gminny Ośrodek Kultury w Służewie odwiedza około 3 tys. osób.

Zdjęcie 1. Gminny Ośrodek Kultury i Gminna Biblioteka Publiczna w Służewie

Źródło: <https://aleksandrowkujawski.naszemiasto.pl/rusz-tropem-bocianow-i-zdobadz-nagrody-gok-w-sluzewie/qa/c1-7715791/zd/53366595>

W 2020 r. Gminny Ośrodek Kultury zatrudniał 10 pracowników:

- Dyrektor – 1 etat.
- Instruktor – 1 etat.
- Pracownik gospodarczy – 1 etat.
- Pracownik gospodarczy – 1 etat.
- Pracownik gospodarczy – 1 etat.
- Główna księgową – umowa zlecenie.
- Kadrowa – umowa zlecenie.
- Instruktor muzyczny – umowa zlecenie.
- Instruktor wokalny – umowa zlecenie.

- Instruktor sztuk plastycznych – umowa zlecenie.

Na terenie gminy działa Gminna Biblioteka Publiczna w Służewie (stacjonująca w tym samym budynku, w którym mieści się GOK) w oraz jej filie w Otłoczynie i Ośnie. Biblioteka w Służewie powstała w 1949 roku z inicjatywy działacza społecznego Józefa Radaczyńskiego.

Początkowo lokal biblioteki mieścił się przy ul. Brzeskiej 26 w Służewie w pomieszczeniu jednoizbowym o powierzchni 8 m². W roku powstania księgozbiór biblioteki wynosił 830 woluminów. Stan księgozbioru rokrocznie powiększa się o 1000 woluminów książek z różnych dziedzin wiedzy. Księgozbiór jest kompletowany tak, aby mógł służyć zarazem młodzieży, jak i osobom starszym, pracującym, kształcącym się i bezrobotnym.

Najważniejsze dane na temat GBP w Służewie przedstawiono w poniższej tabeli – dane podane są za rok 2020 sumarycznie ze wszystkimi filiami:

Tabela 2. Dane Gminnej Biblioteki Publicznej w Służewie na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski w 2020 roku

Księgozbiór (woluminy)	28 914
Liczba wolumenów na mieszkańca	2,43
Zarejestrowani czytelnicy	341
Liczba wypożyczeń (woluminy)	5 414
Liczba zatrudnionych pracowników	2

Źródło: RAPORT O STANIE GMINY ALEKSANDRÓW KUJAWSKI ZA ROK 2020

W 2019 roku biblioteka gminna wraz z filiami bibliotecznymi zorganizowała liczne wydarzenia, w tym mające na celu promocję czytelnictwa, a były to m.in.:

- Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy,
- Zajęcia świetlicowe,
- Spektakle i warsztaty,
- Spotkania autorskie,
- Ferie,
- Pikniki.

Biblioteka otrzymała dotacje i realizowała następujące projekty:

- dotacja na zakup nowości wydawniczych w ramach programu Biblioteki Narodowej : „Zakup nowości wydawniczych dla bibliotek” w wysokości 11 000,00 zł.
- dotacja na realizację projektu „18. Ogólnopolskie Spotkania Poetów BIAŁA LOKOMOTYWA”
- Mała Książka - Wielki Człowiek - Pilotażowy projekt dla trzylatków realizowany w ramach ogólnopolskiej kampanii „Mała książka - wielki człowiek” . Każdy trzylatek, który przyszedł do biblioteki, otrzymał w prezencie Wyprawkę Czytelniczą.
- V edycja programu „Decydujesz, pomagamy” III miejsce w głosowaniu w sklepach Tesco- 1 000 zł na cele statutowe.

Ogólnopolskie Spotkania Poetów BIAŁA LOKOMOTYWA:

Co roku w pierwszy weekend września w Łazieńcu, rodzinnej miejscowości Edwarda Stachury, odbywają się Ogólnopolskie Spotkania Poetów BIAŁA LOKOMOTYWA.

Ogólnopolskie Spotkania Poetów to kameralny festiwal literacki, odbywający się u progu jesieni. To cykl wydarzeń artystycznych, których patronem jest Edward Stachura, a głównym bohaterem - poezja we wszystkich możliwych przejawach. W programie Spotkań znajdują się zazwyczaj koncerty piosenki autorskiej i poetyckiej, wieczory autorskie, pokazy filmowe, performanse słowno-muzyczne, slam poetycki, spektakle teatralne. Wszystkie te wydarzenia toczą się w Świetlicy Wiejskiej w Łazieńcu

oraz przed domem rodzinnym Edwarda Stachury. W organizację festiwalu w latach 2014-2018 angażowało się również Stowarzyszenie Przyjaciół Łazieńca "Cudne Manowce".

Sport

W Gminie Aleksandrów Kujawski funkcjonują następujące instytucje i organizacje sportowe

- 1) Gminny Międzyzakładowy Ludowy Klub Sportowy „Orzeł” w Służewie.
- 2) Uczniowski Klub Sportowy „Wietnamskie Sztuki Walki”: Zakres działalności: organizacja i współzawodnictwo sportowe w Ju-Jitsu a także podejmowanie działań na rzecz promocji i rozwoju Ju-Jitsu; planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów i członków Klubu; angażowanie wszystkich uczniów i członków Klubu do różnorodnych form aktywności ruchowej, dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych; organizacja działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych; propagowanie wiedzy związanej ze sztukami i sportami walki wraz z ich nauczaniem; rozwijanie działalności prowadzącej do podnoszenia sprawności fizycznej dzieci i młodzieży; upowszechnianie rekreacji fizycznej i profilaktyki zdrowotnej; organizacja i uczestnictwo w imprezach sportowych na terenie Polski oraz poza jej granicami; rozwijanie działalności prowadzącej do doskonalenia postaw etycznych i moralnych osób uczestniczących w zajęciach prowadzonych przez Klub; rozwój i propagowanie rekreacji i turystyki kwalifikowanej; wsparcie osób niedostosowanych społecznie, osób w podeszłym wieku oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; postęp w integracji i aktywizacji społeczności lokalnej; rozwój zasobów ludzkich na rzecz rozwoju lokalnego; rozwój działalności wpływającej na poprawę jakości życia mieszkańców za pomocą sportu i rekreacji; propagowanie medycyny wschodniej oraz nauczanie metod relaksacyjnych.
- 3) Uczniowski Klub Sportowy „Smyk Wołuszewo” przy Publicznej Szkole Podstawowej w Wołuszewie: Zakres działalności: celem klubu jest planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe gminy oraz pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków Klubu; angażowanie wszystkich uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych; uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na obszarze działania samorządu terytorialnego i poza nim; organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkoły w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej; organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych; organizowanie uczniom wszystkich klas różnorodnych form współzawodnictwa sportowego; kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych Klubu; integracje środowiska lokalnego do czynnego uprawiania sportu, szczególnie rozwijania umiejętności ruchowych w mini piłce siatkowej oraz unihokeju.
- 4) Gminny Klub Sportowy „Start” w Stawkach: Zakres działalności: celem działalności Klubu jest popularyzacja zadań z zakresu kultury fizycznej i sportu ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływania na młodzież we współpracy z funkcjonującymi na terenie Powiatu Aleksandrowskiego podmiotami realizującymi w/w zadania.
- 5) Uczniowski Klub Sportowy „Reszka” przy Publicznej Szkole Podstawowej w Służewie: celem klubu jest planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe gminy oraz pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków Klubu; angażowanie wszystkich uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej, sportu, turystyki, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych; uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na obszarze działania samorządu terytorialnego i poza nim; organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkoły w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej; organizowanie działalności sportowej ze szczególnym

uwzględnieniem funkcji zdrowotnych; organizowanie różnorodnych form współzawodnictwa sportowego; promowanie i organizowanie wypoczynku dzieci młodzieży i dorosłych; kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych Klubu; realizacja funkcji terapeutycznej, korekcyjnej i rehabilitacyjnej w zajęciach sportowych i rekreacyjnych dzieci, młodzieży oraz dorosłych; współdziałanie z instytucjami, stowarzyszeniami, z podmiotami gospodarczymi, jednostkami administracji państwowej i samorządowej na rzecz rozwoju i popularyzacji sportu wśród dzieci i młodzieży; tworzenie warunków do osiągania sukcesów sportowych w celu wyrównywania szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży; eliminowanie przez sport barier statusowych, agresji i patologii wśród uczniów; wdrażanie nawyków zdrowego stylu życia w oparciu o sport i rekreację; propagowanie otwartej postawy obywatelskiej wobec szeroko pojętej kultury fizycznej; zapewnienie uczestnikom zajęć bezpiecznego i wszechstronnego rozwoju; współpraca z innymi instytucjami działającymi w zakresie objętym celami Klubu.

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski odbywają się cyklicznie następujące imprezy sportowe:

- 1) Bieg Papieski,
- 2) Bieg Tropem Wilczym.

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski znajdują się następujące obiekty sportowe, siłownie plenerowe, place zabaw oraz inne obiekty sportowe:

1. Sale gimnastyczne/hale sportowe:
  - Sala gimnastyczna w szkole w miejscowości Wołuszewo,
  - Sala gimnastyczna w szkole w miejscowości Ostrowąs,
  - Sala gimnastyczna w szkole w miejscowości Opoki,
  - Sala gimnastyczna w szkole w miejscowości Służewo,
  - Sala gimnastyczna w szkole w miejscowości Stawki,
  - Sala gimnastyczna w szkole w miejscowości Przybranowo.
2. Boiska:
  - Grabie - boisko do koszykówki - teren placu zabaw,
  - Odolion - boisko do koszykówki i piłki nożnej – teren placu zabaw,
  - Opoki - boisko do piłki nożnej – teren szkoły,
  - Ostrowąs - boisko do piłki nożnej – teren szkoły,
  - Ośno drugie - boisko do piłki nożnej – teren placu zabaw,
  - Otłoczyn - boisko do piłki nożnej – teren przedszkola,
  - Przybranowo: boisko do piłki nożnej – orlik; boisko do koszykówki – orlik; kort tenisowy – orlik.
  - Rożno-Parcele: boisko do piłki nożnej – teren placu zabaw; boisko do koszykówki – teren placu zabaw.
  - Rudunki - boisko do piłki nożnej – teren placu zabaw,
  - Słomkowo: boisko do koszykówki – teren placu zabaw; boisko do piłki nożnej – teren osp.
  - Służewo - boisko do piłki nożnej – Orzeł Służewo.
  - Stawki - boisko do piłki nożnej – Start Stawki.
  - Łazieniec - boisko do siatkówki plażowej – teren placu zabaw.
  - Wołuszewo - boisko do piłki nożnej – teren szkoły; boisko do siatkówki plażowej – teren świetlicy wiejskiej.
3. Place zabaw:
  - Białe Błota,
  - Grabie,
  - Łazieniec (x2),
  - Nowy Ciechocinek,

- Odolion,
  - Opoki,
  - Ostrowąs (szkoła i plaża),
  - Ośno,
  - Ośno Drugie,
  - Otłoczyn,
  - Otłoczyn (stacja),
  - Plebanka,
  - Poczalkowo,
  - Podgaj,
  - Przybranowo,
  - Przybranówek,
  - Rożno-Parcele,
  - Rudunki,
  - Słomkowo,
  - Słońsk Dolny,
  - Służewo,
  - Stawki,
  - Wilkostowo,
  - Wołuszewo,
  - Wólka,
  - Zduny.
4. Siłownie plenerowe:
- Łazieniec,
  - Nowy Ciechocinek,
  - Odolion,
  - Opoki,
  - Ostrowąs,
  - Ośno Drugie,
  - Otłoczyn (x2),
  - Przybranowo,
  - Słońsk Dolny,
  - Służewo,
  - Stawki,
  - Rożno-Parcele,
  - Grabie.

Zdjęcie 2. Obiekty sportowe na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski

Źródło: Dane z UG w Aleksandrowie Kujawskim

1.2.2. Edukacja

Żłobki

W Gminie Aleksandrów Kujawski funkcjonuje Żłobek Samorządowy Bursztynek powstał z inicjatywy Wójta Gminy Aleksandrów Kujawski Pana Andrzeja Olszewskiego i Rady Gminy Aleksandrów Kujawski. Inwestycja ta mogła być zrealizowana dzięki pozyskanym przez Gminę funduszom z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach programu "Maluch +2018" oraz środkom pozyskanym w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 z Osi 6 oraz z budżetu Gminy.

Zdjęcie 3. Żłobek Samorządowy Bursztynek

Źródło: <https://zlobekbursztynek.pl/>

Do żłobka uczęszcza trzydzieści dwoje dzieci do dwóch szesnastoosobowych grup w wieku od dwudziestego tygodnia życia do trzech lat. W nowoczesnych, kolorowych i bezpiecznych salach dzieci odkrywają świat i siebie, rozwija razem umiejętność współpracy w grupie.

Żłobek czynny jest od poniedziałku do piątku w godz. 6.30-16.30 Dzieci otrzymują cztery posiłki dziennie: śniadanie, zupa, drugie danie, podwieczorek. Dzieci uczestniczą w zajęciach dodatkowych:

- rytmika (12 godz w m-cu),
- logopedia (10 godz w m-c),
- zajęcia z psychologiem – 6 godz. (w tym konsultacje z rodzicami dotyczące m.in. metod wychowawczych, pracy z dzieckiem).

Wychowanie przedszkolne

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski funkcjonuje przedszkole niepubliczne „Wyspa Malucha” prowadzone przez Stowarzyszenie Partnerstwo dla Ziemi Kujawskiej w siedzibę w Odolonie przy ul. Piaskowej 4.

W roku szkolnym 2019/2020 do przedszkoli uczęszczało 326 dzieci na 345 wolnych miejsc w następujących placówkach:

- Przedszkole w Stawkach,
- Przedszkole w Służewie,
- Przedszkole w Otłoczynie,
- Przedszkole w Opokach,
- Punkt przedszkolny Stawki,
- Punkt przedszkolny Służewo,
- Punkt przedszkolny Przybranowo,
- Punkt przedszkolny Ostrowąs,
- Punkt przedszkolny Wołuszewo.

W placówkach odbywają się wszystkie zajęcia edukacyjne wg ustalonego rocznego planu pracy oraz zajęcia dodatkowe z języka angielskiego, logopedii, rytmiki i tańca. Przedszkola niepubliczne obejmują opieką dzieci w godzinach od 6.30 do 16.30.

Ponadto Z dniem 1 września 2019 r. rozpoczął działalność Językowy Punkt przedszkolny FREEDOM w miejscowości Rożno-Parcele, w którym obecnie jest 14 dzieci.

Edukacja podstawowa

Po ustaleniu planu sieci publicznych szkół podstawowych od dnia 01.09.2019 r. Gmina Aleksandrów Kujawski podzielona jest obwodami szkolnymi pomiędzy sześć placówek oświatowych, które przedstawione są w poniższej tabeli:

Tabela 3. Plan sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Aleksandrów Kujawski, a także granice obwodów tych szkół, od dnia 1 września 2019 r.

Lp.	Nazwa szkoły	Adres siedziby szkoły	Granice obwodu szkoły
1.	Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Opokach	Opoki 43	Grabie, Opoki, Opoczki, Wilkostowo, Zduny
2.	Szkoła Podstawowa im. ks. kan. Jana Matusiaka w Ostrowąsie	Ostrowąs 81	Ostrowąs, Ośno Drugie, Plebanka
3.	Szkoła Podstawowa im. mjr Henryka Dobrzańskiego „HUBALA” w Przybranowie	Przybranowo 46	Początkowo, Początkowo-Kolonia, Pinino, Podgaj, Przybranowo, Przybranówek, Wólka
4.	Szkoła Podstawowa im. Wincentego Piotrowskiego w Wołuszewie	Wołuszewo 79	Białe Błota, Otłoczyn, Otłoczynek, Słońsk Dolny, Wołuszewo, Wygoda
5.	Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Służewie	Służewo, ul. Toruńska 8	Broniszewo, Chrusty, Goszczewo, Nowa Wieś, Rożno-Parcele, Rudunki, Służewo, Służewo-Pole, Stara Wieś, Stare Rożno
6.	Szkoła Podstawowa im. Marii Danilewicz Zielińskiej w Stawkach	Stawki, ul. Szkolna 4	Konradowo, Kuczek, Łazieniec, Nowy Ciechocinek, Odolion, Ośno, Słomkowo, Stawki, Zgoda

Źródło: Opracowanie własne

Szkoły podstawowe prowadzone przez Gminę Aleksandrów Kujawski:

1) Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Opokach

Budynek szkoły składa się z trzech części:

- I część - najstarsza z początku XX wieku,
- II część – dobudowana w latach 70-tych XX wieku,
- III część – oddana do użytku w 2010 r.

Ogrzewanie zapewniają dwie kotłownie olejowe.

Szkoła posiada:

- osiem sal lekcyjnych, w tym jedną bardzo małą utworzoną z byłego gabinetu dyrektora. Aktualnie korzysta z niej troje uczniów klasy czwartej.

Według danych z ewidencji ludności kolejne roczniki dzieci, które rozpoczną naukę w szkole będą liczniejsze, co spowoduje brak jednej sali lekcyjnej.

Istnieje potrzeba dobudowania sali lekcyjnej. Możliwe miejsce, to przestrzeń nad holem szkolnym (trzy ściany do wykorzystania).

- salę gimnastyczną o powierzchni 164 m² z:
  - zapleczem na sprzęt sportowy,
  - pomieszczeniem dla nauczycieli wychowania fizycznego z toaletą i prysznicem,
  - dwiema przebieralniami dla uczniów z toaletami i prysznicami,
  - dwiema osobnymi toaletami.

Na terenie szkoły znajduje się:

- plac zabaw wyposażony w sprzęt drewniany – wymaga wymiany,
- boisko do piłki ręcznej,
- siłownia,
- obszar porośnięty trawnikiem, który można przekształcić w boisko do piłki nożnej oraz brakujące: skocznię i bieżnię.

Na dachu sali gimnastycznej zainstalowane są panele fotowoltaiczne.

Stara część szkoły wymaga naprawy dachu, tj. naprawy więźby dachowej i wymiany dachówki.

W roku szkolnym 2019/2020 liczba uczniów w szkole wynosiła 83.

Zdjęcie 4. SP w Opokach

Źródło:

https://gmina-aleksandrowkujawski.pl/katalog/1773/950/szkola_podstawowa_im_powstancow_wielkopolskich_w_opokach

2) Szkoła Podstawowa im. ks. kan. Jana Matusiaka w Ostrowąsie

Szkoła Podstawowa im. ks. kan. Jana Matusiaka w Ostrowąsie została oddana do użytku 1 września 1961 roku. Wówczas budynek składał się z 4 sal lekcyjnych i holu. W 1993 roku dobudowano 2 sale lekcyjne i założono centralne ogrzewanie. W 1999 roku dokonano kolejnej rozbudowy szkoły o salę gimnastyczną (20x9), salę dla oddziału przedszkolnego, bibliotekę i zaplecze sanitarne. W 2004 roku oddano do użytku pracownię komputerową z dostępem do Internetu.

Od kilku lat szkoła jest regularnie modernizowana i upiększana. Budynek poddano termoizolacji, na dachu sali gimnastycznej zamontowano panele fotowoltaiczne, a centralne ogrzewanie zmieniono na pellet.

Przy szkole powstało boisko z nawierzchnią poliuretanową (40x20) oraz plac zabaw.

Szkoła posiada monitoring zewnętrzny, alarm wewnątrz budynku i ekologiczną oczyszczalnię ścieków. Teren wokół szkoły został zagospodarowany i obsadzony różnorodną roślinnością, która na bieżąco jest wzbogacana.

Obecnie budynek szkoły posiada 6 sal lekcyjnych, salę gimnastyczną, bibliotekę połączoną z izbą patrona szkoły i bogate zaplecze sanitarne. Do szkoły uczęszcza 71 uczniów w 7 oddziałach (plus 25 przedszkolaków). W każdej sali lekcyjnej i na holu jest tablica interaktywna oraz laptop, który zapewnia dostęp do dziennika elektronicznego VULCAN. Pracownia komputerowa wyposażona jest w 14 komputerów stacjonarnych, 16 i 25 tabletów.

Jednak ilość sal lekcyjnych jest niewystarczająca, jeśli do szkoły uczęszczaliby uczniowie wszystkich oddziałów ośmioletniej szkoły podstawowej. Potrzeby szkoły to:

- stołówka (osobne pomieszczenie – obecnie to jest klasa lekcyjna),
- świetlica szkolna (osobne pomieszczenie),
- gabinet dla pedagoga/psychologa,
- pomieszczenie dla sekretarki,
- bieżnia poliuretanowa na zewnątrz do lekkoatletyki (skok w dal , biegi),
- kosze do gry w koszykówkę na boisku na zewnątrz szkoły,
- sprzęt do skoku wzwyż (materac , poprzeczka, stojak),
- nowe ogrodzenie wokół szkoły (obecne ma ok. 60 lat),
- nowy komputer do gabinetu dyrektora z dyskiem SSD.

W roku szkolnym 2019/2020 liczba uczniów w szkole wynosiła 67.

Zdjęcie 5. SP w Ostrowąsie

Źródło: <http://pspostrowas.hekko.pl/galeria>

3) Szkoła Podstawowa im. mjr Henryka Dobrzańskiego „HUBALA” w Przybranowie

Szkoła Podstawowa w Przybranowie powstała w 1966r. jako jedna z tzw. „tysiąclatek”. W latach 90 rozbudowano istniejący obiekt o niewielką salę gimnastyczną (ok. 6m x 12m). Obecnie w szkole znajduje się 9 klasopracowni, w których uczą się uczniowie z 8 klas. Jedna z sal udostępniona jest (dzierżawiona) oddziałowi przedszkolnemu ze stowarzyszenia „Wyspa Malucha”. Na piętrze szkoły znajdują się 3 klasopracownie, gabinet pedagoga oraz łazienki (wymagające remontu). Parter to łącznie 6 klasopracowni, sala gimnastyczna, pokój nauczycielski, gabinet dyrektora, łazienki oraz biblioteka, która pełni również funkcję sekretariatu. Na parterze, zarówno do sali gimnastycznej oraz do łazienek prowadzi kilka stopni schodów co utrudnia korzystanie z tych pomieszczeń osobom na wózku. Do szkoły prowadzą dwa wejścia, z których jedno posiada podjazd dla osób niepełnosprawnych.

Potrzeby dotyczące infrastruktury:

- remont łazienek na piętrze, dachu oraz wymiana instalacji wodno-kanalizacyjnej,
- dostosowanie obiektu do użytku dla osób na wózku (podjazd do łazienek i sali gimnastycznej oraz winda na piętro,
- adaptacja placu asfaltowego i przyległego terenu na obiekt sportowy wraz z terenem zielonym,

- malowanie elewacji oraz wykonanie prac związanych z ususzeniem fundamentów szkoły.

W roku szkolnym 2019/2020 liczba uczniów w szkole wynosiła 71.

Zdjęcie 6. SP w Przybranowie

Źródło: <https://gmina-aleksandrowkujawski.pl/katalog/1775/950/www.szkołaprzybranowo.pl>

4) Szkoła Podstawowa im. Wincentego Piotrowskiego w Wołuszewie

Szkoła posiada salę gimnastyczną o wymiarach 17m x 8m niepełnowymiarową, oddaną w 2012 r., parkiet odnowiony, ściany niemalowane. Ogólny stan dobry. Wyposażenie w sprzęt sportowy jest w stopniu zadowalającym. W przyszłości Szkoła planuje zakup sprzętu do zajęć rekreacyjnych zgodnie z podstawą programową do klas I-VIII:

- chusty animacyjne,
- skakanki,
- tunele,
- woreczki gimnastyczne,
- hulahop,
- linie do przeciągania,
- ringo,
- rakiety do tenisa stołowego + piłeczki.

Boisko Sportowe przy szkole w Wołuszewie ogrodzone o wymiarach 28m x 14m niepełnowymiarowe o nawierzchni betonowej.

Potrzeby w zakresie boiska obejmują:

- ogrodzenie całego terenu,
- modernizację nawierzchni dostosowane do wytycznych w tym zakresie, należy zwiększyć powierzchnię 28m x 15m,
- wymianę obręczy do koszykówki,
- dołożenie bramki do piłki ręcznej,
- dołożenie stanowiska do skoku w dal,
- dołożenie stanowiska do pchnięcia kulą.

W roku szkolnym 2019/2020 liczba uczniów w szkole wynosiła 86.

Zdjęcie 7. SP w Wołuszewie

Źródło:

https://gmina-aleksandrowkujawski.pl/katalog/1776/950/szkola_podstawowa_im_wincentego_piotrowskiego_w_woluszewie

5) Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Służewie

Aktualnie w szkole największą potrzebą jest uporządkowanie terenu przy szkole i remont budynku szkolnego. W ramach tego zadania zaplanowano:

- zwiększenie dostępności miejsc parkingowych na terenie obiektu; dla prawidłowego funkcjonowania szkoły niepożądana jest obecność w bezpośrednim sąsiedztwie mieszkań komunalnych,
- wykonanie równej nawierzchni dróg dojazdowych w bezpośrednim sąsiedztwie mieszkań komunalnych,
- wykonanie ogrodzenia terenu szkoły,
- oznakowanie przejścia dla pieszych i położenie progu zwalniającego na jezdni w sąsiedztwie szkoły,
- budowa, montaż placu zabaw dla dzieci i siłowni zewnętrznej,
- przeprojektowanie i wymiana instalacji wodno-kanalizacyjnej i wentylacyjnej celem wyeliminowania nieprzyjemnych zapachów w budynku szkoły,
- unowocześnienie systemu monitoringu wewnętrznego i zewnętrznego,
- wykonanie nowego pokrycia dachowego, renowacji elewacji, termomodernizacji,
- modernizacja wejścia do szkoły (5) – taras, schody, zadaszenie i balustrada,
- kompleksowy remont pomieszczeń (sufity, ściany, posadzki, klatki schodowe); zniesienie barier architektonicznych,
- unowocześnienie i wyposażenie budynku w różnego rodzaju rozwiązania architektoniczno-instalacyjne, które pozwolą uzyskać pełny dostęp dla osób z niepełnosprawnościami,
- remont sanitariatów oraz dostosowanie ich dla osób z niepełnosprawnościami,
- reprezentatywne wejście do szkoły z dużym otwartym holem, który będzie wyposażony w windę i portiernię.

W roku szkolnym 2019/2020 liczba uczniów w szkole wynosiła 161.

Zdjęcie 8. SP w Służewie

Źródło: <http://zsws.szkolnastrona.pl/p,55,historia-szkoly>

6) Szkoła Podstawowa im. Marii Danilewicz Zielińskiej w Stawkach

Na terenie Szkoły Podstawowej w Stawkach znajduje się jedna sala gimnastyczna oraz boisko szkolne.

Remonty dokonane w roku 2020:

- wyremontowanie i zagospodarowanie 6 sal lekcyjnych dla edukacji wczesnoszkolnej (malowanie ścian, sufitów, wymiana podłogi, zakup tablic),
- remont małej sali gimnastycznej (malowanie ścian, sufitu, podłogi, wymiana oświetlenia),
- przeniesienie i remont pokoju nauczycielskiego (malowanie ścian, sufitu),
- całkowite zagospodarowanie pomieszczenia socjalnego na toalety dla uczniów klas I-III (zakup i montaż kabin, umywalk, kompaktów, częściowa wymiana płytek na ścianach),
- wyposażenie wszystkich toalet uczniowskich w nowe umywalki, pisuary, kompakty),
- połączenie dwóch szatni i zagospodarowanie tam sali dydaktycznej (burzenie ściany, malowanie ścian, sufitu, wymiana podłogi),
- generalny remont 3 korytarz szkolnych (malowanie ścian, sufitów),
- zakup i montaż rolet w oknach w salach dydaktycznych,
- remont gabinetu pedagoga szkolnego (malowanie ścian, sufitu, wymiana podłogi),
- zagospodarowanie pomieszczeń na gabinet dyrektora oraz sekretariat (przeniesienie pomieszczeń z części przedszkola; malowanie ścian, sufitów, wymiana podłogi w gabinecie dyrektora),
- zakup i wymiana drzwi w części sal dla edukacji wczesnoszkolnej,
- wymiana części oświetlenia w salach dydaktycznych,
- wymiana blatów w ławkach uczniowskich,
- zakup i montaż 2 kamer na korytarzu szkolnym,
- wymiana i naprawa najstarszej części dachu,
- zakup mebli do 2 sal dydaktycznych,
- wymiana drzwi wejściowych do szkoły.

Remonty i inwestycje dokonane i zaplanowane w roku 2021:

A) zrealizowane:

- przeniesienie i remont biblioteki szkolnej (malowanie ścian, sufitu, wymiana podłogi, zakup regałów),

- remont magazynku szkolnego,
- wymiana i naprawa pozostałej części dachu szkoły,
- zakup i montaż zniszczonych rynien,
- remont i przeniesienie kantorka nauczycieli wychowania fizycznego,
- remont sali nr 22,
- zakup i wymiana drzwi do sal dydaktycznych i pomieszczeń szkolnych na parterze (13 szt.),
- wymiana i naprawa oświetlenia we wszystkich salach dydaktycznych,
- zagospodarowanie miejsca przy tablicy pamiątkowej Patrona szkoły,
- remont sal dydaktycznych 42,41,40 (pomalowanie ścian i sufitów),
- konserwacja tablic multimedialnych w salach dydaktycznych.

B) zaplanowane i w trakcie realizacji ze środków budżetowych zaplanowanych na 2021 r.:

- wymiana płytek w 4 toaletach uczniowskich (zburzenie dotychczasowych kabin i zakup nowych, wymiana płytek na podłodze i ścianach),
- zagospodarowanie i przeniesienie Izby Patrona w miejsce szatni uczniowskiej tej za kratami (zakup drzwi, wymiana podłogi, malowanie ścian, sufitu, zakup dywanu),
- zagospodarowanie sali dydaktycznej dla kolejnej klasy pierwszej w przyszłym roku,
- remont klatki schodowej na piętro,
- zagospodarowanie pomieszczenia na archiwum szkolne,
- remont świetlicy szkolnej,
- remont w przebieralniach na w-f.

Potrzeby:

- wymiana całej nawierzchni „czerwonego” boiska szkolnego,
- wymiana siatek na boisku szkolnym,
- wymontowanie i montaż nowych słupów do koszykówki,
- montaż oświetlenia na boisku szkolnym wraz z całą instalacją elektryczną,
- wymiana słupów do siatkówki,
- wymiana oświetlenia w dużej sali gimnastycznej wraz z całą instalacją elektryczną,
- wymiana oknem w dużej sali gimnastycznej,
- malowanie w dużej sali gimnastycznej,
- zagospodarowanie boiska na bieżnię lekkoatletyczną, skok w dal,
- wymiana podłogi na wszystkich korytarzach szkolnych na PCV,
- wymiana 4 kamer monitoringu szkoły (kamery z długoletnim okresem używania, słaby obraz),
- elewacja budynku szkoły,
- zagospodarowanie miejsca za szkołą na „Miasteczko rowerowe”.

W roku szkolnym 2019/2020 liczba uczniów w szkole wynosiła 264.

Zdjęcie 9. SP w Stawkach

Źródło: https://gmina-aleksandrowkujawski.pl/katalog/1778/szkola_podstawowa_im_marii_danilewicz_zielinskiej_w_stawkach

Poniższe tabele prezentują szczegółowe informacje na temat rodzajów i liczby placówek oświatowych oraz ich wychowanków.

Tabela 4. Rodzaje i liczba placówek edukacyjnych oraz ich uczniów (2010-2020)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wychowanie przedszkolne											
Liczba przedszkoli	-	-	-	4	4	4	9	9	9	8	8
Liczba wychowanków w przedszkolach	-	-	-	225	225	190	230	240	231	226	215
Liczba nauczycieli w przedszkolach [etat]	-	-	-	20	20	20	20	20	20	18	17
Liczba oddziałów przedszkolnych „0”	-	-	-	-	-	-	5	5	5	8	7
Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych „0”	-	-	-	-	-	-	58	97	109	95	100
Liczba nauczycieli w oddziałach „0” [etat]	-	-	-	-	-	-	8	10	10	10	9
Szkolnictwo podstawowe											
Liczba szkół podstawowych	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Liczba uczniów w szkołach podstawowych	-	719	726	726	749	728	617	674	743	732	718
Liczba nauczycieli w szkołach podstawowych [etaty]	111,0 6	121,23	117,9 9	126,26	132,15	128,16	122,16	101,84	110,5 0	-	-
Szkolnictwo gimnazjalne											
Liczba gimnazjów	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-	-
Liczba uczniów w gimnazjach	-	283	291	262	256	242	242	155	77	-	-
Liczba nauczycieli w gimnazjach [etaty]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Licea											
Liczba liceów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Liczba uczniów w liceach	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Liczba nauczycieli w liceach [etaty]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Aleksandrów Kujawski

Tabela 5. Liczba uczniów i oddziałów w poszczególnych szkołach w roku szkolnym 2019/2020

L.p.	Szkoła	Rok szkolny 2019/2020				
		Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnio ucz. w klasie	w tym Oddziały „0”	
					Liczba uczniów	Liczba oddziałów
1.	Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Opokach	83	8	-	-	-
2.	Szkoła Podstawowa im. ks. kan. Jana Matusiaka w Ostrowąsie	67	7	10,4	-	-
3.	Szkoła Podstawowa im. mjr Henryka Dobrzańskiego „HUBALA” w Przybranowie	71	8	8,8	-	-
4.	Szkoła Podstawowa im. Wincentego Piotrowskiego w Wołuszewie	86	8	10,7	-	-
5.	Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Służewie	264	15	17,6	-	-
6.	Szkoła Podstawowa im. Marii Danilewicz Zielińskiej w Stawkach	161	9	17,8	-	-
-	Razem:	732	55	13.3	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Aleksandrów Kujawski

Tabela 6. Liczba uczniów w poszczególnych klasach w roku szkolnym 2019/2020

Klasa	Rok szkolny 2019/2020
Klasa I	97
Klasa II	92
Klasa III	60
Klasa IV	61
Klasa V	104
Klasa VI	144
Klasa VII	80
Klasa VIII	94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Aleksandrów Kujawski

Wyniki sprawdzianów i egzaminów

Poniższe tabele przedstawiają wyniki egzaminu ósmoklasisty oraz egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2019/2020.

Tabela 7. Średnie wyniki sprawdzianu ósmoklasisty w roku szkolnym 2019/2020

	Gmina Aleksandrów Kujawski	Powiat aleksandrowski	Województwo kujawsko-pomorskie	Kraj
Język polski	50%	56%	56	59
Matematyka	33%	38%	43	46
Język angielski	39%	47%	50	54
Język niemiecki	-	-	36	45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Aleksandrów Kujawski uzyskanych z OKE w Gdańsku

Z powyższych zestawień wynika, że wyniki egzaminów uczniów uczących się w szkołach na terenie Gminy są niższe niż średnia dla powiatu, województwa i dla kraju.

1.2.3. Pomoc społeczna

GOPS w Aleksandrowie Kujawskim:

Charakterystycznym wyznacznikiem położenia ekonomicznego mieszkańców Gminy jest skala świadczonej pomocy społecznej. Jednostką organizacyjną Gminy Aleksandrów Kujawski zapewniającą usługi w zakresie pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Aleksandrowie Kujawskim. GOPS funkcjonuje w budynku UG.

Dużym problemem dla GOPS są sytuacje kryzysowe, dla których brak jest narzędzi na ich rozwiązanie. Największy problem stanowi tu grupa osób nagle pozbawionych dachu nad głową z różnych przyczyn. Brak odpowiedniej infrastruktury tj. schronisk, lokali mieszkalnych na terenie gminy Aleksandrów Kujawski oraz stosowane rejonizacje na terenach poza gminą, stawia tutejszy ośrodek przed znacznym wyzwaniem na ich rozwiązanie. Ponadto do pracy z rodziną w 2020 roku zatrudnionych było 3 asystentów rodziny. Rodzin wieloprotymowych, wyjątkowo trudnych m.in. z problemami opiekuńczo – wychowawczymi spośród podopiecznych ośrodka, które wymagają wsparcia asystenta jest ok. 33. Z uwagi na stopień zaawansowania problemów istnieje ciągle zapotrzebowanie na etaty asystenta rodziny. Wskazane byłoby podjęcie działań mających na celu utworzenie mieszkań chronionych. Osoby, które opuszczają rodzinną pieczę zastępczą, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub schronisko dla nieletnich miałyby możliwość zamieszkania w takim mieszkaniu otrzymując jednocześnie wsparcie specjalistów w nabywaniu i utrwalaniu samodzielności życiowej, gospodarowania budżetem, wzmacniania kompetencji społecznych. Ponadto w mieszkaniu takim mogłyby otrzymać wsparcie osoby, które ze względu na wiek, niepełnosprawność albo chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki tj. dom pomocy społecznej. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia albo zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione ma zapewniać warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną. Zgodnie z polskim modelem rozwiązywania problemów uzależnień, na mocy ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, gminy uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych. Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski brak jest miejsc pomocy specjalistycznej, terapii dla osób uzależnionych, współuzależnionych, (przede wszystkim kobiet). Planując realizację zadań z zakresu pomocy społecznej szczególną uwagę należy zwrócić na działania ukierunkowane na ochronę i polepszenie warunków życia najsłabszych grup społecznych, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz na tworzenie warunków umożliwiających im aktywne uczestnictwo w życiu społecznym. W związku z ograniczoną ilością środków finansowych na realizację zadań pomocy społecznej wskazane jest pozyskiwanie funduszy z dodatkowych źródeł, do których należą między innymi środki unijne”.

Na szczeblu gminy pomoc społeczna kierowana jest do osób najbardziej potrzebujących. Skupia się na doraźnym rozwiązywaniu konkretnych problemów. Pomoc społeczna pełni znaczącą funkcję zabezpieczenia społecznego, a jej przedmiotem są działania ukierunkowane na przeciwdziałanie i łagodzenie skutków przemian dokonujących się w obszarach życia społecznego.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Aleksandrowie Kujawskim realizując ustawę o pomocy społecznej wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Przydzielany rodzaj, forma i rozmiar świadczenia są odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy, a potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy są uwzględniane na miarę celów i możliwości Ośrodka.

GOPS w Gminie Aleksandrów Kujawski odpowiada za:

- 1) Prowadzenie aktywnej integracji adresowanej do klientów pomocy społecznej z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, zdrowotnej i edukacyjnej.
- 2) Podejmowanie działań na rzecz zmiany postaw klientów, zwiększenia ich aktywności i współuczestniczenia w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych.
- 3) Wdrażanie nowego modelu ośrodka pomocy społecznej, poprzez profesjonalizację pracy socjalnej, podnoszenie jakości usług kierowanych do różnych grup społecznych, dostosowanie oferty usług do zmieniających się potrzeb indywidualnych i lokalnych, zwiększenie współpracy z innymi podmiotami na poziomie lokalnym i z organizacjami pozarządowymi, monitorowanie funkcjonowania jednostki.
- 4) Wspomaganie funkcjonowania rodzin wieloprotblemowych, z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez rozwój specjalistycznego systemu wsparcia rodziny.
- 5) Wspieranie aktywności i rozwijanie różnorodnych form wsparcia środowiskowego dla osób i środowisk ryzyka wykluczenia społecznego, rodzin z osobami niepełnosprawnymi, osób starszych.

W związku z przekazaniem do realizacji nowych zadań, które wprowadza ustawa z 10 czerwca 2010 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań własnych gminy należy m.in. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zapewnienie wsparcia w formie pracy z rodziną przeżywającą trudności i w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Rodziny korzystają z pomocy społecznej z powodu trudnej sytuacji socjalno-bytowej. Katalog powodów umożliwiających korzystanie z pomocy społecznej został określony w art. 7 Ustawy o pomocy społecznej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Aleksandrowie Kujawskim udzielał pomocy z powodów zebranych w poniższej tabeli.

Tabela 8. Liczba osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej wg powodów trudnej sytuacji życiowej na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski w latach 2010, 2014, 2019 i 2020.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin				Liczba osób w tych rodzinach			
	2010	2014	2019	2020	2010	2014	2019	2020
Ubóstwo	543	521	306	303	1575	1521	765	771
Sieroctwo	-	-	-	-	-	-	-	-
Bezdomność	3	4	1	1	4	4	1	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	90	93	65	49	345	432	317	249
Bezrobocie	378	542	241	242	1064	1636	651	658
Niepełnosprawność	104	135	141	118	215	306	328	272

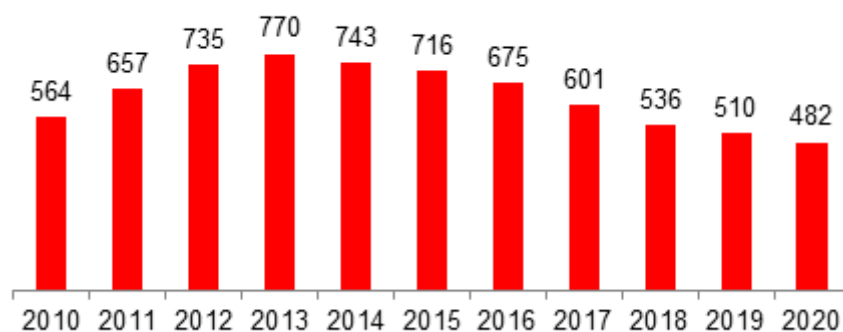

Długotrwała choroba	22	141	183	155	55	424	371	301
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym:	472	95	69	63	1468	366	254	234
- rodziny niepełne	88	60	36	38	252	186	120	114
- rodziny wielodzietne	86	21	12	13	490	133	71	77
Alkoholizm	44	7	16	14	69	19	34	23
Narkomania	-	-	-	-	-	-	-	-
Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	5	9	5	6	11	22	5	13
Przemoc w rodzinie	10	0	2	1	36	0	2	3
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	-	-	-	-	-	-	-	-
Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa	2	4	1	0	5	10	3	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	-	-	-	-	-	-	-	-
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	-	-	-	6	-	-	-	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Aleksandrowie Kujawskim.

W roku 2019 pomocą społeczną objętych zostało 510 rodzin, a w 2020 roku stan ten wyniósł 482 rodziny. Wstępne diagnozy zapowiadają tragiczne skutki obecnej epidemii, w tym przede wszystkim wzrost bezrobocia, załamanie dochodów gospodarstw domowych, a w konsekwencji poszerzenie się sfery ubóstwa. Dlatego też nie ulega wątpliwości, że tak jak trzydzieści lat temu, systemowi pomocy społecznej przypadnie rola instytucji chroniącej obywateli przed skutkami (po) epidemicznego kryzysu ekonomicznego.

Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Aleksandrowie Kujawskim.

Kwoty udzielonych świadczeń pomocy społecznej przedstawia poniższa tabela. Największa wartość, bo ok. 931 tys. zł przypadła w 2019 r. na zasiłki okresowe ogółem i tendencja ta utrzymała się również w roku 2020. Z kolei najmniejsze kwoty zostały przydzielone (zarówno dla roku 2019 jak i do końca września 2020) na schronienie.

Tabela 9. Kwoty udzielonych świadczeń pomocy społecznej w Gminie Aleksandrów Kujawski w 2019 i 2020 r.

Forma pomocy	Kwota świadczeń (zł) w 2019 r.	Kwota świadczeń (zł) w 2020 r.
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	284.580,00	290.510,00
Zasiłki stałe ogółem	350.953,00	337.779,00
Zasiłki okresowe ogółem	931.987,00	928.125,00
Schronienie	10.963,00	294
Posiłek	121.853,00	33.308,00
Usługi opiekuńcze ogółem	282.538,00	328.554,00
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	930.729,00	895.636,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Aleksandrowie Kujawskim

Świadczenia realizowane przez GOPS w Gminie Aleksandrów Kujawski:

Asystent Rodziny:

Od lipca 2012 r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudnieni są Asystenci Rodziny. Asystent Rodziny pracuje w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Z założenia jest to forma wsparcia skierowana do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej w postaci osoby towarzyszącej, pomagającej i wspierającej w dokonywaniu zmian ukierunkowanych przede wszystkim na bezpieczeństwo i prawidłowy rozwój dzieci. Asystent rodziny przez pewien czas wspomaga rodzinę, tak, aby ta po zakończeniu współpracy potrafiła samodzielnie przewyżać trudności życiowe, zwłaszcza te dotyczące opieki i wychowywania dzieci.

Zespół Interdyscyplinarny d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie:

Zespół interdyscyplinarny tworzy wójt, burmistrz albo prezydent miasta, powołując do niego przedstawicieli: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych.

W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi także kuratorzy sądowi jak również prokuratorzy oraz przedstawiciele instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy.

Zespół ma za zadanie m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, następnie podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią.

Konieczne jest opracowywanie i realizacja indywidualnych planów pomocy i inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, a następnie monitorowanie sytuacji w tych rodzinach.

Do zadań zespołu należy również dokumentowanie podejmowanych działań, a także ich efektów.

Gminna Komisja d/s Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

Do głównych zadań realizowanych przez Komisję, należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, a w szczególności:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,

- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży,
- nadzór nad ograniczeniem dostępności alkoholu, między innymi opiniowanie wniosków o wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz prowadzenie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Dodatki mieszkaniowe i dodatek energetyczny:

Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkaniowego.

Od dnia 1 stycznia 2014r., osoby otrzymujące dodatek mieszkaniowy będą miały prawo do nowego świadczenia tj. zryczałowanego dodatku energetycznego.

Zryczałowany dodatek energetyczny przysługuje tzw. "odbiorcy wrażliwemu energii elektrycznej", czyli osobie, której przyznano dodatek mieszkaniowy, która jest stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkuje w miejscu dostarczania energii elektrycznej.

Dzienny Dom Pobytu w Słomkowie:

Dzienny domy pobytu (DDP) jest ośrodkiem przeznaczonym dla 21 osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, zapewniającym całodzienne usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz aktywizację w sferze fizycznej, intelektualnej oraz społecznej. Organizacja DDP oraz zakres i poziom świadczonych w nim usług uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa uczestników zajęć oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.

W ramach prowadzonej działalności DDP oferuje swoim podopiecznym w szczególności:

- zaspokojenie potrzeb życiowych, m.in. poprzez zapewnienie miejsca do bezpiecznego i godnego spędzania czasu;
- usługi opiekuńcze i pielęgnacyjne, w tym pomoc w utrzymaniu higieny osobistej;
- dwa posiłki w siedzibie DDP, w miarę potrzeb na wynos lub w formie dowozu do miejsca zamieszkania;
- umożliwienie udziału w zajęciach terapeutycznych, plastycznych, muzycznych i wspierających ruchowo;
- dostęp do książek i środków przekazu, organizowanie imprez kulturalnych, rekreacyjnych i towarzyskich;
- pomoc w rozwinięciu i wzmacnianiu aktywności oraz samodzielności życiowej;
- pomoc psychologiczną, poradnictwo i wsparcie w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych oraz bieżących spraw życia codziennego np. udzielania pomocy w kontaktach z placówkami służby zdrowia i urzędami.

DDP funkcjonuje przez cały rok, we wszystkie dni robocze, co najmniej 8 godzin dziennie, w godzinach dostosowanych do potrzeb uczestników i ich rodzin.

W zakresie wymogów o charakterze infrastrukturalnym budynek DDP spełnia następujące wymogi:

- jest dostosowany do potrzeb osób korzystających z usług;
- posiada co najmniej: 2 pokoje dziennego pobytu (do terapii grupowej, rehabilitacji i wypoczynku), jadalnię w pokoju dziennego pobytu, aneks kuchenny urządzony w pokoju dziennego pobytu, jedno pomieszczenie do prowadzenia terapii indywidualnej oraz pokój do wypoczynku;

- udostępnione są co najmniej 2 łazienki, z których jedna jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością z możliwością kąpieli lub prysznica.

W DDP stale pracują co najmniej 3 osoby, w tym dwóch opiekunów. Pozostali specjaliści zatrudniani są w miarę potrzeb.

Zdjęcie 10. DDP w Słomkowie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Aleksandrów Kujawski

Klub Seniora w miejscowości Zduny:

Klub seniora to miejsce spotkań osób starszych, w którym opieką obejmowane są osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Przeciwdziała osamotnieniu i marginalizacji seniorów. Klub Seniora zapewnia transport i wyżywienie w postaci dwudaniowego obiad. W Klubie Seniora utworzony jest Seniora utworzonych jest 15 miejsc świadczenia usług opiekuńczych.

W placówce prowadzone są zajęcia mające na celu:

- zagospodarowanie czasu wolnego po zakończeniu aktywności zawodowej (m.in. rozwijanie umiejętności i indywidualnych zainteresowań);
- zwiększenie aktywności i uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym;
- działalność prozdrowotną (m.in. edukacja zdrowotna, spotkania z lekarzami), kulturalną (wyjścia do kina, czy teatru) i edukacyjną (m.in. nauka obsługi komputera, korzystania z Internetu);
- prowadzenie zajęć z zakresu kultury fizycznej poprzez organizację zajęć sportowych np. nordic walking, zorganizowane zajęcia w ramach stref aktywności rodzinnej, aerobik, itp.;
- tworzenie grup samopomocowych, których członkowie będą wzajemnie się wspierać w trudnościach życia codziennego;
- poradnictwo psychologiczne realizowane poprzez proces diagnozowania, profilaktyki i terapii.

W Klubie Seniora zatrudniona jest 1 osoba na etacie Opiekuna/Animatora.

Zdjęcie 11. Klub Seniora w miejscowości Zduny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Aleksandrów Kujawski

Placówka Wsparcia Dziennego w Plebance:

Gmina jest w trakcie realizacji projektu pn. „Rozwój placówki wsparcia dziennego w Plebance”. Projekt realizowany jest w okresie od 2021-05-01 do 2022-06-30. Wydatki kwalifikowalne wynoszą 336 337,50 zł, a wnioskowane dofinansowanie 302 703,74 zł.

Celem projektu jest zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej 7 rodzin (14K/14M, w tym 14 dzieci) zamieszkujących Gminę Aleksandrów Kujawski zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez działalność placówki wsparcia dziennego w Plebance oraz świadczenie usług społecznych w okresie od V 2021 do VI 2022.

Grupą docelową projektu są osoby fizyczne mieszkające w rozumieniu Kodeksu cywilnego lub pracujące lub uczące się w Gminie Aleksandrów Kujawski (pow. aleksandrowski, woj. kujawsko-pomorskie) zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Do zadań projektu należy:

- 1) Wsparcie rodziny (asystentura i poradnictwo rodzinne): indywidualne sesje poradnictwa rodzinnego (np. psychologicznego, mediacja, terapia rodzinna) i spotkania integracyjno-warsztatowe dla 7 rodzin i 28 osób (w tym 14 dzieci).
- 2) Wsparcie dzieci (zajęcia rozwijające i opiekuńczo-wychowawcze w placówce wsparcia dziennego): zapewnienie opieki nad dziećmi, animacja wolnego czasu, zajęcia rozwijające różne kompetencje (językowe, matematyczne, osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się) oraz zajęcia specjalistyczne (terapia, psycholog, logopeda) dla 14 dzieci w wieku od 7 do 16 lat.
- 3) Wsparcie rodziców (aktywizacja społeczno-zawodowa): doradztwo zawodowe, poradnictwo zawodowe w formie warsztatów aktywnego poszukiwania pracy, pośrednictwo pracy, warsztaty kompetencji miękkich, Szkoła Rodzica dla 10 osób

1.2.4. Ochrona zdrowia

Zadania z zakresu służby zdrowia realizowane są przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w miejscowości Służewo oraz działający w jego pobliżu punkt apteczny. Resztę zadań z tego zakresu zapewniają placówki położone w mieście Aleksandrów Kujawski. W roku 2019 udzielono łącznie 16 762 porad lekarskich.

Zdjęcie 12. NZOZ w Służewie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Aleksandrów Kujawski

Ponadto w gminie Aleksandrów Kujawski realizowane są programy zdrowotne. W roku 2019 po raz kolejny zorganizowane były zajęcia sportowe w ramach „Programu Zapobiegania Upadkom dla Seniorów w Województwie Kujawsko – Pomorskim”. Zajęcia odbywały się trzy razy w tygodniu po jednej godzinie zegarowej w dwóch grupach. Upadki osób starszych stanowią poważny problem geriatryczny, społeczny i ekonomiczny. Do tych upadków dochodzi w każdej grupie wiekowej, jednak jeśli dotyczą one osób starszych skutkują pogorszeniem ich sprawności. Częstość urazów związanych z upadkami wzrasta z wiekiem. Celem programu jest zmniejszenie liczby upadków i urazów wśród osób po 60 r. ż.

Kolejnym programem realizowanym przez gminę Aleksandrów Kujawski był „Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród osób dorosłych w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim”. Najcięższą postacią zakażenia pneumokokowego jest zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, sepsa i zapalenie płuc z bakterią. W populacji dorosłych szczególnie narażona na zakażenia jest populacja ludzi starszych (po 65 roku życia), u których stwierdza się deficyty odporności oraz dorosłych i dzieci cierpiących na choroby przewlekłe (tj. cukrzycę, choroby sercowo-naczyniowe, choroby układu oddechowego). Do programu zostały zaproszone osoby w wieku powyżej 65 lat, zamieszkałe na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, które nie były szczepione szczepionką przeciwko pneumokokom i należą do grupy ryzyka – osoby leczące się z powodu przewlekłego nieżyty oskrzeli i astmy oskrzelowej.

Kontynuowany był również „Program Wykrywania Zakażeń WZW B i C w Województwie Kujawsko-Pomorskim”. Dla mieszkańców gminy Aleksandrów Kujawski realizatorem programu był Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rypinie. Do badań mogły przystąpić osoby niezbadane w kierunku zakażenia HBV i HCV zameldowane na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski.

Wszystkie powyższe programy są również realizowane w 2020 r.

Liczba pacjentów w 2019 roku, korzystających z usług świadczonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej to 16 276 osób i wg poniższej tabeli widać, że liczba ta w ostatnich latach wzrosła.

Liczba porad udzielonych w 2019 roku w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (porady lekarskie) wynosiła 16 762 i tutaj również da się zauważyć, że na przestrzeni ostatnich lat liczba ta wzrosła.

Tabela 10. Liczba porad zdrowotnych udzielonych na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski (2012-2019)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Podstawowa opieka zdrowotna - porady	14 548	14 604	14 814	15 891	16 602	15 219	15 447	16 276
Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie	15 232	15 325	15 575	16 642	17 265	15 770	16 087	16 762

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W gminie znajduje się jedna apteka w miejscowości Służewo.

1.2.5. Działalność organizacji pozarządowych

W 2020 roku z budżetu gminy na realizację zadań związanych z działalnością organizacji pozarządowych wydatkowano kwotę 108.250,00 tys. zł.

Tabela 11. Organizacje pozarządowe Gminy Aleksandrów Kujawski

L.p.	Nazwa	Cel działania organizacji	Rok założenia
1.	Uczniowski Klub Sportowy „Reszka” przy Szkole Podstawowej w Służewie	celem klubu jest planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe gminy oraz pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków Klubu; angażowanie wszystkich uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej, sportu, turystyki, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych; uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na obszarze działania samorządu terytorialnego i poza nim; organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkoły w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej; organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych; organizowanie różnorodnych form współzawodnictwa sportowego; promowanie i organizowanie wypoczynku dzieci młodzieży i dorosłych; kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych Klubu; realizacja funkcji terapeutycznej, korekcyjnej i rehabilitacyjnej w zajęciach sportowych i rekreacyjnych dzieci, młodzieży oraz dorosłych; współdziałanie z instytucjami, stowarzyszeniami, z podmiotami gospodarczymi, jednostkami administracji państwowej i samorządowej na rzecz rozwoju i popularyzacji sportu wśród dzieci i młodzieży; tworzenie warunków do osiągania sukcesów sportowych w celu wyrównywania szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży; eliminowanie przez sport barier statusowych, agresji i patologii wśród uczniów; wdrażanie nawyków zdrowego stylu życia w oparciu o sport i	1999

		rekreację; propagowanie otwartej postawy obywatelskiej wobec szeroko pojętej kultury fizycznej; zapewnienie uczestnikom zajęć bezpiecznego i wszechstronnego rozwoju; współpraca z innymi instytucjami działającymi w zakresie objętym celami Klubu.	
2.	Gminny Klub Sportowy „Start” w Stawkach	celem działalności Klubu jest popularyzacja zadań z zakresu kultury fizycznej i sportu ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływania na młodzież we współpracy z funkcjonującymi na terenie Powiatu Aleksandrowskiego podmiotami realizującymi w/w zadania.	2004
3.	Uczniowski Klub Sportowy „Smyk Wołuszewo” przy Szkole Podstawowej w Wołuszewie	celem klubu jest planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe gminy oraz pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków Klubu; angażowanie wszystkich uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych; uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na obszarze działania samorządu terytorialnego i poza nim; organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkoły w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej; organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych; organizowanie uczniom wszystkich klas różnorodnych form współzawodnictwa sportowego; kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych Klubu; integracje środowiska lokalnego do czynnego uprawiania sportu, szczególnie rozwijania umiejętności ruchowych w mini piłce siatkowej oraz unihokeju.	2007
4.	Uczniowski Klub Sportowy „Wietnamskie Sztuki Walki”	organizacja i współzawodnictwo sportowe w Ju-Jitsu a także podejmowanie działań na rzecz promocji i rozwoju Ju-Jitsu; planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów i członków Klubu; angażowanie wszystkich uczniów i członków Klubu do różnorodnych form aktywności ruchowej, dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych; organizacja działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych; propagowanie wiedzy związanej ze sztukami i sportami walki wraz z ich nauczaniem; rozwijanie działalności prowadzącej do podnoszenia sprawności fizycznej dzieci i młodzieży; upowszechnianie rekreacji fizycznej i profilaktyki zdrowotnej; organizacja i uczestnictwo w imprezach sportowych na terenie Polski oraz poza jej granicami; rozwijanie działalności prowadzącej do doskonalenia postaw etycznych i moralnych osób uczestniczących w zajęciach prowadzonych przez Klub; rozwój i propagowanie rekreacji i turystyki kwalifikowanej; wsparcie osób niedostosowanych społecznie, osób w podeszłym wieku oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; postęp w integracji i aktywizacji społeczności lokalnej; rozwój zasobów ludzkich na rzecz rozwoju	2015

		lokalnego; rozwój działalności wpływającej na poprawę jakości życia mieszkańców za pomocą sportu i rekreacji; propagowanie medycyny wschodniej oraz nauczanie metod relaksacyjnych.	
5.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Aleksandrów Kujawski	Działanie na rzecz oświaty, kultury fizycznej, sportu. 2. Promocja ekologii i ochrony środowiska. 3. Inspirowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej. 4. Działanie na rzecz zwiększenia udziału ludzi w życiu publicznym. 5. Ułatwianie kontaktów z instytucjami i organizacjami krajowymi i międzynarodowymi. 6. Promocja regionu w kraju i zagranicą. 7. Promocja kultury. 8. Propagowanie idei samorządności wśród społeczeństwa. 9. Działanie na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców. 10. Działanie na rzecz osób niepełnosprawnych. 11. Pomoc osobom poszukującym pracy i bezrobotnym	2004
6.	Ośrodek Sportów Konnych w Nowym Ciechocinku	celem stowarzyszenia jest: aktywizowanie i integrowanie środowiska lokalnego, nauka jazdy konnej, prowadzenie szkoleń jeździeckich oraz egzaminów na odznaki PZJ. Od wielu lat z powodzeniem organizują wycieczki dla szkół i przedszkoli, zielone szkoły oraz zimowe i letnie obozy jeździeckie, które pozwoliły zaszczyć miłośców do koni i zwierząt wśród wielu młodych ludzi.	2017
7.	Gminny Międzyzakładowy Ludowy Klub Sportowy „Orzeł” w Służewie	<p>a) Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych oraz wychowywanie dzieci i młodzieży przez sport</p> <p>b) Uprawianie sportu wyczynowego w formie amatorskiej i zawodowej w oparciu o przepisy i regulaminy</p> <p>c) Promocja Gminy Aleksandrów Kujawski, Powiatu Aleksandrowskiego, regionu i kraju poprzez sport</p> <p>2. Klub realizuje swoje cele poprzez:</p> <p>a) organizowanie życia sportowego swoich członków, zawodników i sympatyków w oparciu o dostępną bazę treningową i możliwości sprzętowe</p> <p>b) angażowanie osób niepełnosprawnych do różnych form aktywności ruchowej</p> <p>c) uczestnictwo zawodników, członków klubu w zawodach rangi regionalnej, krajowej i międzynarodowej oraz imprezach o charakterze rekreacyjnym i kulturalnym</p> <p>d) organizowanie zajęć sportowych i zawodów dla sportowo uzdolnionych dzieci i młodzieży</p> <p>e) organizowanie aktywnego wypoczynku poprzez różne formy współzawodnictwa sportowego dla uczniów, członków Klubu oraz społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych.</p> <p>f) Kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez aktywne uczestnictwo członków Klubu i sympatyków statutowej działalności sportowej i organizacyjnej Klubu.</p> <p>g) Prowadzenie działalności szkoleniowej, informacyjnej i promocyjnej</p> <p>h) Uzyskiwanie środków finansowych na działalność statutową Klubu z wpisowego, składek członkowskich, dotacji, darowizn</p> <p>i) Szkolenie zawodników w celu podniesienia poziomu sportowego</p>	1948

8.	Stowarzyszenie Wspólnie dla Ośna Drugiego	Celem stowarzyszenia jest inicjowanie i wspieranie działań na rzecz społeczno-gospodarczego rozwoju obszaru wiejskiego wsi i sołectwa Ośno Drugie, a w szczególności w zakresie aktywizacji społeczności lokalnej i rozwoju infrastruktury wsi oraz rozwiązywanie problemów jej mieszkańców z tym związanych, tworzenie optymalnych warunków dla wszelkich inicjatyw społecznych, oraz wspieranie i organizowanie działalności oświatowej i kulturalnej.	2011
9.	Stowarzyszenie „Aktywni na Wsi”	celem działalności stowarzyszenia jest popularyzacja zadań z zakresu kultury, ochrony dóbr kultury i tradycji, działalność wspomagająca rozwój wspólnot społeczności lokalnych, nauki edukacji, oświaty i wychowania, turystyki, krajoznawstwa, wypoczynku dzieci i młodzieży, ochrona i promocja zdrowia.	2012
10.	Stowarzyszenie Przyjaciół Łazieńca „Cudne Manowce”	Celem stowarzyszenia jest podejmowanie działań na rzecz rozwoju Łazieńca oraz wspieranie społecznej aktywności mieszkańców, w tym w szczególności: 1. Podejmowanie i ochrona dziedzictwa narodowego, kultury ludowej, lokalnych tradycji i zwyczajów oraz atrakcji Łazieńca i regionu, 2. Podejmowanie działań w celu integracji lokalnej społeczności, 3. Szerzenie oświaty, organizacja kursów, szkoleń, aktywizacja ludności wiejskiej, 4. Organizacja oraz udział w imprezach, wystawach, konkursach, 5. Podejmowanie inicjatyw na rzecz poprawy wizerunku miejscowości, troska o balkony, ogródki, zieleńce, miejsca spotkań i rekreacji mieszkańców, 6. Wspieranie działań społecznych na rzecz budowy nowej i modernizacji istniejącej infrastruktury technicznej Łazieńca, 7. Upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej i propagowanie zdrowego stylu życia, 8. Podejmowanie inicjatyw w zakresie rozwoju kultury fizycznej, sportu i rekreacji, 9. Udział w działaniach zmierzających do rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomani i innych uzależnień, 10. Podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego, propagowanie akcji i rozwiązań ekologicznych, 11. Organizowanie aktywnego wypoczynku dzieci i młodzieży, ciekawych form spędzania czasu wolnego oraz rozwijanie ich talentów i zainteresowań, 12. Organizacja pomocy mieszkańcom Łazieńca znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, współpraca z GOPS, 13. Podejmowanie działań i współpraca z instytucjami w celu poprawy bezpieczeństwa, 14. Wspieranie inicjatyw społecznych i gospodarczych wsi, 15. Współpraca i współdziałanie z władzami samorządowymi powiatu i gminy w zakresie przygotowania i realizacji planów rozwoju wsi Łazieniec, 16. Realizacja projektu dot. Promocji miejsca pobytu Edwarda Stachury, 17. Pozyskiwanie środków i sponsorów na działalność statutową stowarzyszenia przyjaciół Łazieńca "Cudne manowce".	2012
11.	Stowarzyszenie Abstynenckie „Bezpieczna Przystań”	Kształtowanie u członków trwałych dążeń do całkowitej abstynencji oraz stwarzanie warunków do wytrwania w trzeźwości; działanie na rzecz	2012

		<p>integracji rodziny, z poszanowaniem osobistych praw wszystkich jej członków; działanie na rzecz ozdrowienia duchowego, moralnego i psychicznego osób uzależnionych od wszelkich nałogów a także osób współuzależnionych; dążenie do trwałej trzeźwości członków stowarzyszenia; zapewnienie możliwości alternatywnego "środowiska" ludziom pragnącym porzucenia nałogów; udzielanie informacji i pomocy w kwestii wyboru metod i sposobów leczenia z nałogów; reintegracja zawodowa; tworzenie programów pomocy w zakresie: walki z alkoholizmem, innymi uzależnieniami i współuzależnieniami; wspieranie ruchów amatorskich, których zadaniem jest rozwój intelektualny i twórczy jednostki ludzkiej; działanie na rzecz osób niepełnosprawnych będących członkami stowarzyszenia, a także mieszkających na terenie działania stowarzyszenia; upowszechnianie turystyki i aktywnego wypoczynku wśród dzieci, młodzieży i dorosłych; upowszechnianie kultury fizycznej i sportu; wspieranie edukacji oświaty i wychowania dzieci i młodzieży; podejmowanie wszelkich inicjatyw, w tym społecznych i gospodarczych, mających na celu wszechstronną pomoc rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych, samokształcenie indywidualne i grupowe w zakresie norm moralnych i etycznych uwzględniając problem uzależnień i współuzależnień w rodzinie.</p>	
--	--	---	--

Źródło: Opracowanie własne

Gminny Międzyzakładowy Ludowy Klub Sportowy „Orzeł” w Służewie:

Według osób do których dotarła redakcja, które mogłyby mieć wiadomości na temat Orła formalne początki klubu miały swój początek w 1948 roku. Założycielami Orła byli panowie o nazwisku Skonieczccy. Jednakże brak dokumentów potwierdzających te informacje (redakcja czyni kroki aby do nich dotrzeć).

Wiadomo jednak, że bardzo poważną rolę w odegrał nieżyjący już Marian Szymt, jak się mówi od samego początku był bardzo zaangażowany w rozwój klubu, pełnił kilka funkcji Prezesa, trenera, gospodarza. Na początku Orzeł nie posiadał swojego boiska, a piłkarze swoje mecze rozgrywali gościnnie w Seroczkach, Raciążku, Wagańcu. W szeregach Orła byli przede wszystkim mieszkańcy Służewa i okolic.

Lata 70-80 to rozkwit Orła, spowodowane to było zaangażowaniem POM-u Przybranowo w jego funkcjonowanie. POM pomagał jak mógł, udostępniał autokar, wspomagał finansowo. Przez długi okres klub zmienił swą nazwę na „Pomowiec” Służewo. Było to w latach 1970 – 1983. Dzięki staraniom pana Szymta Służewo doczekało się swojego boiska w roku 1988 .

Od 1993 roku do 2004 był to okres wzlotów i upadków klubu. Sportowo klub się rozwinął , seniorzy grali kilka sezonów w 5 lidze, zawsze Orzeł zaliczał się do niewygodnych przeciwników, twardych, nieustępliwych z którym liczyli się wszyscy łącznie z klubami z czołówki województwa.

W chwili obecnej trenuje w klubie ok. 70 osób. W tym czasie także zaplecze zmieniło swój wygląd na lepszy.

OSP na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski zarejestrowanych jest 6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych:

- OSP Odolion
- OSP Opoczki
- OSP Ostrowąs
- OSP Słomkowo
- OSP Służewo
- OSP Wołuszewo

OSP Służewo wpisana jest do Krajowego Systemu Ratowniczo - Gaśniczego.

Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy (KSRG) to integralna część organizacji bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, mający na celu ratowanie życia, zdrowia, mienia lub środowiska, prognozowanie, rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych lub innych miejscowych zagrożeń. System skupia jednostki ochrony przeciwpożarowej, inne służby, inspekcje, straże, instytucje oraz podmioty, które dobrowolnie w drodze umowy cywilnoprawnej zgodziły się współdziałać w akcjach ratowniczych. Głównym celem KSRG jest zapewnienie ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska, w ramach działań podejmowanych przez PSP i inne podmioty ratownicze (ze szczególnym uwzględnieniem OSP).

Na terenie Gminy działają również 2 drużyny młodzieżowe Ochotniczych Straży Pożarnych przy OSP Ostrowąs (3 dziewczyny, 7 chłopców) i OSP Opoczki (5 chłopców).

1.2.6. Bezpieczeństwo

W dwóch poniższych tabelach zebrano najważniejsze informacje z policji dotyczące bezpieczeństwa na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski.

Tabela 12. Interwencje na terenie Gminy w latach 2015-2020

Interwencje na terenie gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Interwencje publiczne	186	179	126	289	311	291
Interwencje domowe	-	-	-	-	-	-
Niebieskie karty	20	22	19	24	33	34

Źródło: Dane z policji

Tabela 13. Liczba zdarzeń drogowych

Liczba zdarzeń drogowych	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Wypadki	-	-	20	36	-	16

Kolizje	-	-	-	-	-	18
Zabici	-	-	0	13	-	2
Ranni	-	-	22	55	-	-

Źródło: Dane z policji

Tabela 14. Liczba wyjazdów do zdarzeń zadysponowanych przez PSP

Jednostka	KSRG	P	MZ	AF	PZR	Razem
OSP Służewo	TAK	15	33	2	0	50
OSP Ostrowąs	NIE	4	4	0	0	8
OSP Wołuszewo	NIE	1	5	0	0	6
OSP Opoczki	NIE	3	12	0	0	15
OSP Odolion	NIE	0	1	0	0	1
OSP Słomkowo	NIE	0	0	0	0	0

P=Pożar ; MZ=Miejscowe Zagrożenie; AF= Alarm Falszywy; PZR= Zabezpieczenie rejonu operacyjnego KP PSP

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z UG

Tabela 15. Zdarzenia na terenie powiatu z podziałem na jednostki administracyjnych (liczba zdarzeń)

Lp.	Powiat/Gmina	Ogółem zdarzeń		Pożary		Miejscowe zagrożenie		Alarmy fałszywe	
		rok	rok	rok	rok	rok	rok	rok	rok
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
1	aleksandrowski	698	700	236	178	432	471	30	51
2	m. Aleksandrów Kujawski	126	143	53	34	67	99	6	10
3	Gmina Aleksandrów Kujawski	191	174	69	51	112	113	10	10
4	Bądkowo	27	31	9	3	17	28	1	0
5	m. Ciecchocinek	168	158	54	39	106	101	8	18
6	Koneck	44	42	17	11	27	28	0	3
7	m. Nieszawa	14	11	5	5	8	6	1	0
8	Raciążek	43	54	9	6	31	42	3	6

9	Waganiec	44	52	10	13	33	35	1	4
10	Zakrzewo	41	35	10	16	31	19	0	0
	RAZEM:	698	700	236	178	432	471	30	51

Źródło: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Aleksandrowie Kujawskim

Straż Gminna:

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski Straż Gminna przeprowadziła w 2020 r. następujące działania w ramach akcji:

- 1) Spotkania w szkołach - 19 (liczba dzieci- 362, przekazano kamizelki odblaskowe -167).
- 2) Spotkania w przedszkolach – 1 (liczba dzieci – 25, przekazano kamizelki odblaskowe i opaski).
- 3) Bezpieczne Ferie:
  - a) spotkania z dziećmi w szkołach – 5 (liczba dzieci – 254),
  - b) kontrole zimowego wypoczynku – 2 (liczba dzieci – 36),
  - c) przekazano książeczki „Bezpieczne Ferie” -290
  - d) elementy odblaskowe – 36
- 4) Bezpieczne Wakacje
  - a) spotkania z dziećmi na obozach – 5 (liczba dzieci – 83),
  - b) przekazano książeczki „Bezpieczne Wakacje” i opaski odblaskowe,
- 5) Bezpieczeństwo w ruchu drogowym:
  - a) Udział w działaniach „Bezpieczny Pieszy” i „Niechroniony Uczestnik Ruchu Drogowego”, wspólnie z Policją rozdawano kamizelki odblaskowe i opaski celem poprawy widoczności pieszych i rowerzystów na drodze.
  - b) Udział w egzaminie na kartę rowerową -2 (liczba dzieci 59), przekazano kamizelki odblaskowe
- 6) Spotkanie z seniorami – 1 (omówiono zagrożenia jakimi mogą paść osoby starsze).

Ponadto w 2020 r. w ramach działalności Straży Gminnej:

- przeprowadzono 291 interwencji,
- wylegitymowano 285 osób,
- pouczone 137 osób za wykroczenia,
- nałożono mandatów karnych 30/3050 zł,
- przeprowadzono kontroli posesji – 99,
- odbyto 2308,5 godzin patrolowych.

2. Sfera przestrzenna

2.1. Środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe

2.1.1. Rzeźba terenu

Według fizyczno-geograficznego podziału Polski J. Kondrackiego teren Gminy Aleksandrów Kujawski położony jest w obrębie dwóch mezoregionów: Kotliny Toruńskiej oraz Równiny Inowrocławskiej.

Kotlina Toruńska stanowi część rozległej formy pradolinnej, której główną oś stanowi rzeka Wisła. Równina Inowrocławska natomiast jest równiną o wysokości do 100 m n.p.m. o nielicznych małych jeziorach na północnym zachodzie. Region ten cechują niskie roczne opady (do 500 mm, będące najniższymi w Polsce). Równina Inowrocławska jest głównie regionem rolniczym o czarnych żyznych ziemiach pobagiennych (tzw. Czarne Kujawy). W podłożu regionu przechodzi tzw. tektoniczny wał kujawski, gdzie występują wysady soli kamiennej (solanki Inowrocławia i Ciechocinka).

Obszar Gminy Aleksandrów Kujawski jest w przeważającej części płaski, a jego jedynym urozmaiceniem są wydmy przybierające postać małych, niskich pagórków o wysokości względnej do 10 m. W zachodniej oraz południowo-zachodniej części gminy występują liczne nabrzmienia i obniżenia oraz wyraźnie zaznaczone pagórki o wysokości ok. 5 m. W kierunku Starego Rożna i Rożna-Parcele występuje ciąg pagórków akumulacji lodowcowej z pokrywami osadów wodnolodowcowych o wysokości kilku metrów.

Krawędź wysoczyzny przebiegająca w kierunku z północnego zachodu na południowy wschód ma formę stromej skarpy o wysokości ok. 20 m, ponacinanej wcięciami erozyjnymi, wyraźnie zaznaczonymi w okolicach wsi Łazieniec, Zgoda i Kuczek.

Pofałdowane osady moreny dennej znajdują się na terenie przecinają dwie doliny rzeczne: Wisły i Tażyny. Dolina Wisły obejmuje wschodnie części sołectw: Otłoczyn, Słońsk Dolny oraz Wołuszewo. Dolina Tażyny przebiega przez teren gminy początkowo w kierunku południe-północ, a następnie południowy zachód – północny-wschód. Poza kierunkiem jej przebiegu zmienia się również jej charakter. Na odcinku przecinającym gminę jest ona relatywnie szeroka, prosta, porośnięta łąkami i niezbyt głęboko wcięta, zaś na odcinku będącym jednocześnie północną granicą gminy cechuje ją większe zróżnicowanie rzeźby, bardziej strome zbocza oraz jest bardziej meandrująca.

Większość terenu gminy ma charakter moreny dennej falistej. Tylko północna część sołectwa Grabie oraz sołectwa Rożno-Parcele mają charakter moreny dennej pagórkowatej. Na obszarze Gminy Aleksandrów Kujawski występują licznie niewielkie wyniesienia oraz zagłębienia urozmaicające rzeźbę terenu. W północnej części gminy znajdują się wydmy śródlądowe. W północno zachodniej części sołectwa Otłoczyn również można zaobserwować występowanie wydm śródlądowych. Pomiędzy wydmami często występują zagłębienia bezodpływowe. Obszar gminy charakteryzują niewielkie spadki terenu, deniwelacje sięgają 50-60 m. Największe obniżenia występują w rejonie doliny Wisły, jak i we wschodniej części gminy. Największe wyniesienia sięgają ok. 95-97 m i występują w południowej części gminy. Nachylenia terenu w gminie nie przekraczają 10 %³.

2.1.2. Gleby

W granicach Gminy Aleksandrów Kujawski występują gleby płowe, które rozciągają się na zachód od miasta Aleksandrów Kujawski. Gleby te tworzą zwykle kompleksy żytnie bardzo dobre lub pszenne dobre. Na południe od miasta Aleksandrów Kujawski znajduje się strefa występowania

---

³ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Aleksandrów Kujawski

czarnych i szarych ziem. Gleby te stanowią jedne z najbardziej urodzajnych gleb na terenie gminy. Na utworach aluwialnych w dolinie Wisły wykształciły się mady. Występują one tylko na najniższej położonych tarasach, gdzie ciągną się wąskim pasem po obu stronach doliny i tworzą kompleks żytnej dobry lub słaby. Tylko niektóre z nich są użytkowane jako grunty orne, w większości stanowią tereny użytków zielonych. We wschodniej części Gminy Aleksandrów Kujawski znajdują się gleby słone tzw. sołonczaki. Są one związane z obecnością słonych wód gruntowych, natomiast ich zasięg przestrzenny ograniczony jest do stref towarzyszących wysadom solnym. Występują we wschodniej części gminy, w okolicy Słońska. Poza przydatnością rolniczą o wartości użytkowej gleb świadczy ich wartość bonitacyjna. Duży udział w powierzchni gminy (ok. 27 %) stanowią gleby wysokich klas bonitacyjnych II i III. Występują one głównie w rejonie wsi: Grabie, Opoczki, Opoki, Zduny, Przybranowo, Poczałkowo, Przybranówek, Służewo, Broniszewo, Ośno Drugie, Łazieniec, Plebanka, Słomkowo oraz Ostrowąs. Na obszarze gminy nie ma gleb I klasy bonitacyjnej⁴.

W Gminie Aleksandrów Kujawski przeważają gleby o bardzo dobrej i dobrej przydatności rolniczej i zaliczyć do nich należy:

- kompleks pszennej bardzo dobry – 1,5 % powierzchni gminy,
- kompleks pszennej dobry – 18,85 %,
- kompleks pszennej wadliwy – 0,58 %,
- kompleks żytnej bardzo dobry (pszenno – żytnej) – 17,0 %.

Gleby te występują głównie w zachodniej, centralnej i południowej części gminy. Gmina Aleksandrów Kujawski jest zaliczana do regionów predysponowanych do rozwoju rolnictwa z uwagi na uwarunkowania środowiska naturalnego⁵.

2.1.3. Szata leśna

Kompleksy leśne znajdujące się na obszarze Gminy Aleksandrów Kujawski stanowią zwarte powierzchnie lasów mieszanych i monokultur sosnowych. Tylko wzdłuż rzeki Tażyny zachowały się większe skupienia lasów liściastych, występują tu przede wszystkim lasy olszowe i wierzbowotopolowe. Na południe od rzeki Tażyny wykształciły się lasy grabowe, które to obecnie porastają dolinę rzeki. Na siedlisku boru mieszanego dominują monokultury sosnowe. Głównym typem siedlisk w lasach występujących na obszarze gminy jest bór świeży, bór mieszany świeży, jak również las mieszany świeży i las świeży⁶.

Pod względem wskaźnika lesistości Gmina Aleksandrów Kujawski zalicza się do gmin o małej lesistości, mimo to jest drugą z najbardziej zalesionych gmin w powiecie aleksandrowskim. Według danych GUS za rok 2019, powierzchnia lasów na terenie gminy wynosi 2 187,70 ha, co stanowi 16,6% ogólnej powierzchni gminy. Jest to wartość zdecydowanie wyższa niż średnia dla powiatu aleksandrowskiego (7,4%), jednak dużo niższa niż dla województwa kujawsko-pomorskiego (23,5%).

Tabela 16. Lasy na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski

	2010	2014	2019
Grunty leśne ogółem (ha)	2 191,30	2 225,73	2 236,01
Lasy ogółem (ha)	2 146,90	2 179,28	2 187,70
Lesistość w %	16,3	16,6	16,6
Grunty leśne publiczne ogółem (ha)	1 706,30	1 733,33	1 740,01

⁴ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2020 - 2030

⁵ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Aleksandrów Kujawski

⁶ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Aleksandrów Kujawski

Grunty leśne prywatne (ha)	485,00	492,40	496,00
Lasy publiczne ogółem (ha)	1 661,90	1 689,88	1 696,82
Lasy prywatne ogółem (ha)	-	489,40	490,88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

2.1.4. Wody powierzchniowe i podziemne

Gmina Aleksandrów Kujawski leży w dorzeczu Wisły, w zlewni Wisły. Rzeka Wisła jest podstawowym ciekim decydującym o zasobach wód powierzchniowych na terenie gminy. Szerokość Wisły na tym odcinku wynosi ok. 0,5-0,7 km, a głębokość ok. 3,0 m. Miejscowościami graniczącymi z brzegami rzeki są: Słońsk Dolny i Otłoczyn. Wisła płynie w dużym stopniu naturalnym korytem, z namuliskami, łachami piaszczystymi i wysepkami, w dolinie zachowane są starorzecza oraz niewielkie torfowiska niskie; brzegi pokryte są mozaiką zarośli wierzbowych i lasów łęgowych, jak również pól uprawnych i pastwisk. Miejscami dolinę Wisły ograniczają wysokie skarpy, na których utrzymują się murawy kserotermiczne i grądy zboczowe⁷.

Innym ważnym ciekim i zarazem głównym dopływem Wisły na obszar gminy jest rzeka Tążyna. Wypływa ona z mokradeł zwanych Błotami Ostrowskimi i uchodzi w Otłoczynie. Długość rzeki Tążyny wynosi łącznie 49,8 km, a przez teren gminy przebiega 24 km cieku wodnego⁸. Tążyna przebiega głównie przez zachodnią część gminy oraz wzdłuż jej północnych granic. Ważniejszymi dopływami Tążyny są: Tążyna I i Mała Tążyna.

Przez teren gminy przepływają również mniejsze ciek m.in: Dopływ z Ośniczewa, Dopływ z Żyroławic, Dopływ z Kawęczyna, Kanał Parchański, Dopływ z Żółnowa, Dopływ z Broniszewa, Dopływ z Aleksandrowa Kujawskiego, Dopływ z Ciechocinka, dopływ z Walentynowa⁹.

Na obszarze gminy nie występują duże jeziora. Jest natomiast kilka mniejszych jezior pełniących funkcję rekreacyjną, które zasilane są wodami powierzchniowymi. W południowo-wschodniej części Gminy Aleksandrów Kujawski zlokalizowane jest jezioro Ostrowąs, będące największym zbiornikiem wodnym na terenie gminy (o powierzchni ok. 30 ha). Jedne z większych jezior jest jezioro Goszczewo. Na obszarze gminy występują również inne większe zbiorniki wodne m.in. w Służewie. Ponadto znajdują się liczne oczka wodne będące zagłębieniami wyrobiskowymi, bądź pozostałością po eksploatacji torfu i kruszywa¹⁰.

Obszar Gminy Aleksandrów Kujawski należy do sześciu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP).

Północna część Gminy Aleksandrów Kujawski jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Zbiornik rzeki Dolna Wisła nr 141, zaś niewielki obszar w południowej części gminy jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Zbiornik Dolina Kopalna Wielkopolska nr 144. Wiek utworów danych zbiorników szacowany jest na czwartorzęd. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne GZWP nr 141 określono na poziomie 74 783,83 m³/dobę, natomiast zasoby GZWP nr 144 zostały określone na poziomie 394 298,4 m³/dobę. Średnia głębokość ujęć wód podziemnych na obszarze występowania zbiornika Dolna Wisła wynosi 40 m. Na terenie gminy główny poziom użytkowy wód podziemnych

⁷ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Aleksandrów Kujawski

⁸ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2020 - 2030

⁹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Aleksandrów Kujawski

¹⁰ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Aleksandrów Kujawski

występuje w utworach czwartorzędowych na głębokości 2-72 m p. p. t., dodatkowo wykorzystywane z poziomów trzeciorzędowych z głębokości 40-70 m p. t.

Obszar gminy usytuowany jest w zasięgu występowania jednej jednolitej części wód podziemnych nr 45. Na obszarze jednolitej części wód podziemnych są trzy poziomy wodonośne, obejmujące utwory czwartorzędowe, neogeńskie oraz jurajskie. Poziom wód gruntowych istnieje w obszarach, gdzie w strefie przy powierzchni są piaski lub mady. Zasilanie wód podziemnych odbywa się w wyniku infiltracji wód opadowych, w granicach poziomu czwartorzędowego oraz na poziomie neogeńskim, jak też jurajskim.

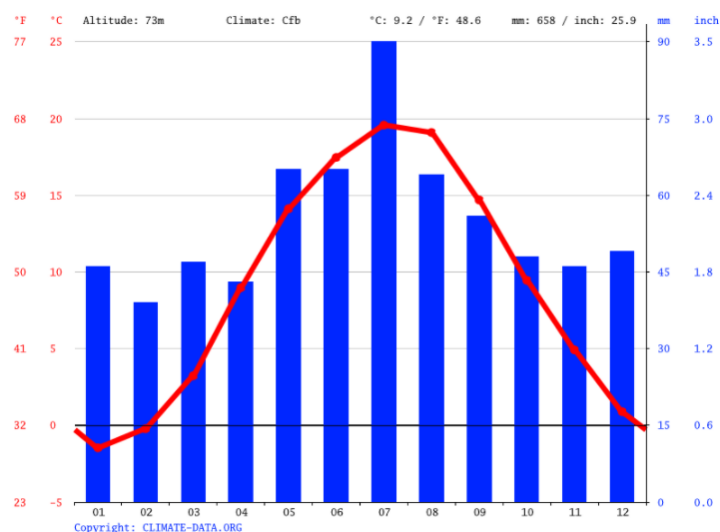
Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski znajdują się obszary zagrożone powodzią. Zlokalizowane są one w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Wisły. Powierzchnia terenów zalewowych na obszarze gminy wynosi 399,12 ha. Lokalne podtopienia mogą wystąpić w porze wiosennych roztopów, jak i w trakcie ulewnych opadów¹¹.

2.1.5. Klimat

Wg <https://pl.climate-data.org> Aleksandrów Kujawski leży na 73 m nad poziomem morza Aleksandrów Kujawski znajduje się w strefie umiarkowanie ciepłego klimatu. Opady deszczu w mieście Aleksandrów Kujawski są znaczące, występują nawet podczas suchych miesięcy. Klimat w tym obszarze został sklasyfikowany jako Cfb zgodnie z systemem Köppena-Geigera. Średnioroczna temperatura wynosi 9.2 °C. w mieście Aleksandrów Kujawski. Opady wahają się w granicach 658 mm.

Na kolejnym wykresie przedstawiono klimatogram Gminy.

Wykres 5. Klimatogram Gminy Aleksandrów Kujawski

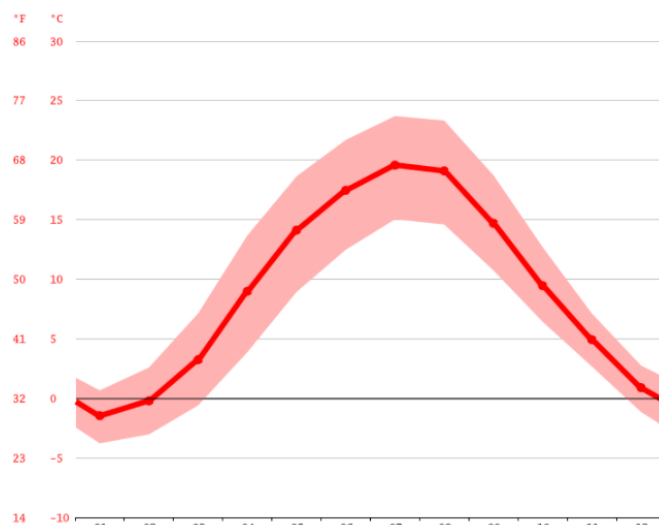

Źródło: <https://pl.climate-data.org>

Najniższe opady występują w lutym. Średnia wynosi 39 mm. W lipcu opady osiągają wartość szczytową, ze średnią 90 mm.

¹¹ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2020 - 2030

Wykres 6. Wykres temperaturowy Gminy Aleksandrów Kujawski

Źródło: <https://pl.climate-data.org>

Średnia temperatura jest najwyższa w miesiącu lipcu, wynosi 19.6 °C. Ze średnią -1.5 °C, styczeń jest najzimniejszym miesiącem.

Tabela 17. Tabela klimatu Gminy Aleksandrów Kujawski

	styczeń	luty	Marsz	Kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	sierpień	wrzesień	październik	listopad	grudzień
Śr. Temperatura (° C)	-1.5	-0.2	3.2	9	14.1	17.5	19.6	19.1	14.7	9.5	4.9	0.9
Min. Temperatura (° C)	-3.8	-3	-0.6	3.9	8.9	12.5	15	14.6	10.7	6.4	2.7	-1.2
Max. Temperatura (° C)	0.7	2.6	7.1	13.7	18.6	21.7	23.7	23.3	18.7	12.7	7.1	2.8
Opady / Opady deszczu (mm)	46	39	47	43	65	65	90	64	56	48	46	49
Wilgotność(%)	84%	82%	76%	68%	66%	65%	69%	68%	73%	79%	86%	85%
Deszczowe dni (d)	8	7	8	7	8	9	10	8	7	7	7	8

Źródło: <https://pl.climate-data.org>

Odchylenie w poziomie opadów pomiędzy najsuchszym i najmokrzejszym miesiącem wynosi 51 mm. Wahania roczne temperatur wynoszą 21.1 °C.

2.1.6. Ochrona przyrody

Zgodnie z Centralnym Rejestrem Form Ochrony Przyrody prowadzonym przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- obszar chronionego krajobrazu Niziny Ciechocińskiej,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- użytki ekologiczne,

Obszary Chronionego Krajobrazu:

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski znajduje się jeden Obszar Chronionego Krajobrazu – Niziny Ciechocińskiej. Poniżej wymieniono najważniejsze informacje na jego temat:

Data wyznaczenia:

01.01.1983 r.

Obecnie obowiązujący akt prawny:

Na podstawie Uchwały nr XI/257/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu Niziny Ciechocińskiej.

Powierzchnia:

38 236,34 ha

Opis wartości przyrodniczej i krajobrazowej:

Obszar ten położony jest pod względem fizyczno-geograficznym w obrębie Kotliny Toruńskiej, stanowiącej fragment Pradoliny Wisły. Rzeźba powierzchni charakteryzuje się na ogół niewielkimi spadkami i w przeważającej większości jest płaska. Jedynie rejony przy krawędziowe Wysoczyzny Kujawskiej oraz fragmenty wydmore w północno-zachodniej części Obszaru charakteryzują się dużą malowniczością, wynikającą z dużych deniwelacji terenowych. Osią hydrologiczną opisywanego terenu jest rzeka Wisła. Uzupełnienie sieci hydrograficznej stanowi rzeka Tążyna stanowiąca lewobrzeżny dopływ Wisły oraz system drobnych cieków i rowów. Trwałym i bardzo ważnym składnikiem szaty roślinnej są lasy. Zajmują one łączną powierzchnię około 1150 ha, co stanowi 3% ogólnej powierzchni. Są to przede wszystkim bory sosnowe mające ogromne znaczenie dla mikroklimatu Ciechocinka. Charakterystycznym elementem klimatycznym opisywanego terenu jest stosunkowo duży udział cisa wynoszący dla Ciechocinka 20%. Bardzo interesującym i decydującym o funkcji terenu jest mikroklimat ciechociński. Jest to zjawisko powstałe między innymi w wyniku połączenia naturalnych predyspozycji z działalnością człowieka -budowa i eksploatacja tężni solankowych.

Obszary Natura 2000:

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski znajduje się trzy obszary należące do Obszarów Natura 2000.

Nazwa:

Ciechocinek

Data wyznaczenia:

06.03.2009 r.

Kod obszaru:

PLH040019

Rodzaj ochrony:

Dyrektywa siedliskowa

Powierzchnia:

13,23 ha

Charakterystyka obszaru:

Ostoja położna jest w miejscowości Ciechocinek na Kujawach. Jest ona stosunkowo niewielka, o powierzchni niewiele ponad 13 ha.

W granicach ostoi (w północno-zachodniej części miasta Ciechocinek) znajduje się położony w kompleksie łąk nadwiślańskich i pól uprawnych, rezerwat florystyczny halofitów (roślin słonolubnych) „Ciechocinek” o powierzchni 1,88 ha, utworzony w 1963 r. Utworzenie tego rezerwatu było podyktowane ochroną takich gatunków roślin jak: aster solny, świbka morska, soliród zielony, muchotrzew solniskowy.

Jest to rezerwat częściowy, w którym jest możliwość prowadzenia zabiegów ochronnych (usuwanie gatunków konkurencyjnych, zapewnienie odpowiednich warunków hydrologicznych). Zasolenie spowodowane jest wodą używaną do zabiegów leczniczych (odprowadzana do Wisły) oraz przenikanie do gleb soli podczas eksploatacji tężni.

Najwyższe zasolenie występuje w obrębie szerokiego i stosunkowo płytkiego rowu odprowadzającego zasolone wody burzowe z okolic tężni oraz solankę z basenu kąpielowego (kiedy jest on użytkowany). Pierwotnie jednak łąki te zasilane były naturalnie przez słone wody gruntowe (zasolenie pochodziło ze słonych źródeł, towarzyszących ciechocińskim pokładom soli kamiennej), jednak przeprowadzone w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych prace melioracyjne w rejonie doliny spowodowały obniżenie poziomu wód gruntowych o ponad 1 m, co w konsekwencji doprowadziło do zaniku tych naturalnych solnisk.

Sześćdziesiąt procent powierzchni ostoi pokryte jest przez siedliska wymienione w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej (na terenie ostoi odnotowano występowanie trzech takich siedlisk, w tym bardzo dobrze zachowane śródlądowe błotniste solniska z solirodkiem). O szczególnej wartości przyrodniczej tego obszaru stanowi fakt, iż jest to jedyne w Polsce śródlądowe stanowisko soliroda zielonego oraz astra solnego, zasilane naturalną solanką. Solirody to rośliny z rodziny szarłatowatych. Podobnie jak aster solny to sukulenty, magazynujące wodę w swych tkankach. Jest tak dlatego, że zasolone środowisko, choćby było bogate w wodę, dla roślin jest środowiskiem suszy fizjologicznej i powoduje podobne przystosowania jak w przypadku skrajnie małej ilości wody w środowisku. Płaty soliroda tworzą błotniste solniska, obok których tworzą się na mikrowyniesieniach siedliska zwane słonymi łąkami ze świbką morską i mlecznikiem nadmorskim oraz fragmenty muraw z mannicą odstającą i muchotrzewem solniskowym. Siedliska te wpisane są na listę w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej. Towarzyszą im charakterystyczne dla tego typu siedlisk bezkręgowce.

Nazwa:

Nieszawska Dolina Wisły

Data wyznaczenia:

06.03.2009 r.

Kod obszaru:

PLH040012

Rodzaj ochrony:

Dyrektywa siedliskowa

Powierzchnia:

3 891,7 ha

Charakterystyka obszaru:

Obejmuje ona swoim zasięgiem obszar całkowity o powierzchni 3 891,7 ha. Granice Obszaru Natura 2000 swoim zasięgiem obejmują takie gminy jak np.: Ciechocinek, Czernikowo, Nieszawa, Aleksandrów Kujawski, Wielka Nieszawka, Obrowo, Raciążek, Toruń, Lubicz

Nazwa:

Dolina Dolnej Wisły

Data wyznaczenia:

05.11.2004 r.

Kod obszaru:

PLB040003

Rodzaj ochrony:

Dyrektywa ptasia

Powierzchnia:

33 559,04 ha

Charakterystyka obszaru:

Utworzony w drodze Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Obszar ten zajmuje 4,5% powierzchni gminy. Jej całkowita wielkość wynosi 33 559,04 ha powierzchni.

Użytki ekologiczne:

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski ustanowiono 12 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 12,99 ha, których charakterystykę przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 18 Charakterystyka użytków ekologicznych ustanowionych na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski

Pow. [ha]	Obręb ewid.	Opis lokalizacji	Forma własności, zarządca	Data utworzenia	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis
1,43	24	Rożno - Parcele	Nadl. Gniewkowo	19.11.1998 r.	Rozporządzenie Wojewody Włocławskiego 32/98 z dnia 19.11.1998 r.	PsV - Pastwisko
0,14	24	Rożno - Parcele	Nadl. Gniewkowo	19.11.1998 r.	Rozporządzenie Wojewody Włocławskiego 32/98 z dnia 19.11.1998 r.	ŁV - Łąka
0,79	24	Rożno - Parcele	Nadl. Gniewkowo	19.11.1959 r.	Rozporządzenie Wojewody Włocławskiego 32/98 z dnia 19.11.1998 r.	ŁV - Łąka
0,64	24	Rożno - Parcele	Nadl. Gniewkowo	19.11.1959 r.	Rozporządzenie Wojewody Włocławskiego 32/98 z dnia 19.11.1998 r.	ŁV - Łąka
0,1	24	Rożno - Parcele	Nadl. Gniewkowo	19.11.1959 r.	Rozporządzenie Wojewody Włocławskiego 32/98 z dnia 19.11.1998 r.	ŁV - Łąka
1,02	24		Nadl. Gniewkowo	19.11.1959 r.	Rozporządzenie Wojewody Włocławskiego	ŁV - Łąka

		Rożno - Parcele			32/98 z dnia 19.11.1998 r.	
0,56	24	Rożno - Parcele	Nadl. Gniewkowo	19.11.1959 r.	Rozporządzenie Wojewody Włocławskiego 32/98 z dnia 19.11.1998 r.	PsV - Pastwisko
4,24	24	Rożno - Parcele	Nadl. Gniewkowo	19.11.1959 r.	Rozporządzenie Wojewody Włocławskiego 32/98 z dnia 19.11.1998 r.	PsVI - Pastwisko
0,2	24	Rożno - Parcele	Nadl. Gniewkowo	19.11.1998 r.	Rozporządzenie Wojewody Włocławskiego 32/98 z dnia 19.11.1998 r.	Bagno
0,61	24	Rożno - Parcele	Nadl. Gniewkowo	19.11.1998 r.	Rozporządzenie Wojewody Włocławskiego 32/98 z dnia 19.11.1998 r.	ŁIV - Łąka
1,02	24	Rożno - Parcele	Nadl. Gniewkowo	19.11.1998 r.	Rozporządzenie Wojewody Włocławskiego 32/98 z dnia 19.11.1998 r.	ŁIV - Łąka
2,24	8	Grabie	Nadl. Gniewkowo	19.11.1998 r.	Rozporządzenie Wojewody Włocławskiego 32/98 z dnia 19.11.1998 r.	Bagno

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://crfop.gdos.gov.pl/>

Pomniki przyrody

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski ustanowiono dwa pomniki przyrody, których szczegółową charakterystykę przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 19. Pomniki przyrody na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski

Lp.	KOD	Lokalizacja	Opis
1.	PL.ZIPOP.1393.PP.0401042.7	Służewo, Parafia Rzymsko- Katolicka	Grupa drzew
2.	PL.ZIPOP.1393.PP.0401042.2	Służewo, Parafia Rzymsko- Katolicka	Grupa drzew

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

2.1.7. Turystyka i rekreacja

Gmina Aleksandrów Kujawski znana jest nie tylko z rolnictwa, ale przede wszystkim ze wspaniałych walorów przyrodniczo-geograficznych i kulturowych. Ogromną odgrywa rzeka Wisła i niecka rzeki Tążyny. Dolina rzeki Wisły z uwagi na walory mikroklimatyczne oraz nadwiślańskiego krajobrazu stała się podstawą utworzenia obszaru chronionego krajobrazu „Nizina Ciechocińska”. O atrakcyjności regionu decydują liczne zabytki kultury i architektury. Atrakcyjne walory przyrodniczo-krajobrazowe regionu zapewniają bardzo dobre warunki turystyki i rekreacji. Stwarzają możliwość uprawiania sportów wodnych, wędkarstwa, wycieczek pieszych i rowerowych, amatorskiej jazdy konnej itp. Warunkiem sprzyjającym dla wypoczynku w rejonie niecki rzeki Wisły i Tążyny jest tu sąsiedztwo lasu umożliwiającego dalsze i bliższe spacerowanie oraz bliska odległość do miasta Aleksandrów Kujawski i Ciechocinka. Przez teren Gminy Aleksandrów Kujawski przebiega wiele atrakcyjnych tras turystycznych województwa, powiatu i trasa szlaku dziedzictwa kulturowego Europy – Szlak Bursztynowy.

Dość wysoki stopień lesistości gminy, jeziora, dolina rzeki Tążyny i rozległe kompleksy łąkowo-bagienne oraz Obszar Chronionego Krajobrazu „Nizina Ciechocińska” wraz z obszarami ochrony uzdrowskiej miasta Ciechocinek tworzą walory krajobrazowe, które stwarzają doskonałe warunki do wypoczynku, turystyki i rekreacji. Ważnym atutem przyrodniczo-rekreacyjnym gminy Aleksandrów Kujawski jest położenie w otoczeniu zasobów wód leczniczych miasta Ciechocinek.

Obszarem wyróżniającym się o walorach przyrodniczo-krajobrazowych jest Dolina Dolnej Wisty, która należy do korytarza ekologicznego o randze międzynarodowej. Gmina posiada dość dobre wyposażenie w infrastrukturę turystyczną: gastronomię, handel, kulturę i sport.

Naturalnym konkurentem dla zatrzymania się w gminie jest bliska odległość od Ciechocinka oraz Torunia.

W gminie działają także inne pojedyncze obiekty oferujące noclegi, takie jak: gospodarstwa agroturystyczne, zajazdy, ośrodki wypoczynkowe.

Atrakcyjne walory przyrodniczo-krajobrazowe regionu zapewniają bardzo dobre warunki turystyki i rekreacji. Stwarzają m.in.: możliwość uprawiania sportów wodnych, wędkarstwa, wycieczek pieszych i rowerowych oraz amatorskiej jazdy konnej. Atrakcje przyrodnicze uzupełnia szereg cennych zabytków architektury świeckiej. Początki osadnictwa dokumentują archeologiczne badania terenowe, grodziska w Grabiu i w Otłoczynie.

Atrakcje turystyczne:

Stadnina "Kalinowy Zakątek" w Rożno-Parcele:

Kalinowy Zakątek to gospodarstwo agroturystyczne położone na skraju lasu. Główną atrakcją tego miejsca są konie- oferujemy przejażdżki w teren, treningi na maneżu czy parkurze, oprowadzanki dla najmłodszych na kucykach a także wyprawy wozem konnym czy zimą kuligi.

"Rancho pod Olszyną" Zbigniew Bedliński:

Stadnina „Rancho pod Olszyną” w Nowym Ciechocinku prowadzi działalność od 1994 roku. Ośrodek usytuowany jest w pobliżu lasu, w pobliżu słynnego Uzdrowiska Ciechocinek - znanego ze swojego leczniczego mikroklimatu, łożysk solankowych, oraz przepięknych dywanów kwiatowych. Będąc w okolicy, warto zwiedzić również pobliskie zabytkowe miasta Toruń, Bydgoszcz czy Włocławek. Miłośnicy koni mogą tu podjąć naukę jazdy konnej lub doskonalić nabyte umiejętności pod okiem doświadczonych instruktorów. Ośrodek posiada certyfikat Polskiego Związku Jeździeckiego (PZJ) - kat. II.

Zdjęcie 13. Rancho pod Olszyną

Źródło: <http://podolszyna.pl/galeria>

W skład obiektu wchodzi:

- 2 stajnie,
- kryta ujeżdżalnia o wymiarach 23x46 m,
- podest i podjazd dla niepełnosprawnych,
- ogrzewane pomieszczenie dla widzów,
- ogrodzona, zewnętrzna ujeżdżalnia o wymiarach 100 x 50 m (z wydzielonym czworobokiem do ujeżdżenia),
- ogrodzone padoki i pastwiska dla koni.

Na terenie ośrodka znajdują się:

- mini zoo (osioł, króliki, kózki, owce, baran, ptaki gospodarskie i ozdobne),
- wyjątkowy, jeździecki plac zabaw,
- ogromny, drewniany Koń Trojański,
- strefa edukacyjna "Koń w służbie człowieka".

Ośrodek organizuje m.in. wesela, chrzciny, komunie czy jubileusze w niepowtarzalnym klimacie wspólnej biesiady.

Do dyspozycji gości oddaje:

- 7 pokoi z łazienkami,
- 3 przestronne sale: kominkowa (25 osób); drewniana (60 osób), kolumnowa (100-120 osób),
- 2 zadaszone miejsca grillowo/ogniskowe (tzw. "watry") - duża (120 osób), mała (ok. 40 osób),
- 2 tramwaje konne: letni (zadaszony- na 28 osób) i zimowy (zadaszony i ogrzewany - na 26 osób),
- bryczki i sanie,
- drewniany, jeździecki plac zabaw dla dzieci.

Rzeźby Wacława Bębnowskiego:

Podczas wizyty w Paryżu poznaje bogatego ziemianina z Kujaw Leona Wodzińskiego, który zatrudnia go przy renowacji zabytkowego kościoła św. Jana Chrzciciela w Służewie. Artysta przenosi się do Służewa gdzie zamieszkuje już do końca swoich dni. Ogrom prac związanych z przebudową świątyni był na tyle długi, iż młodzi małżonkowie zaaklimatyzowali się na Kujawach i osiedli na stałe.

Początkowo mieszkali w pałacu Wodzińskich (obecnie nieistniejący pozostał jedynie zabytkowy park), gdzie artysta miał swoją pracownię. Glinę potrzebną do prac dostarczono z pobliskiego jeziora Goszczewskiego. Bębnowski wykonał w kościele zdobienie ołtarza, chrzcielnicy, łoża kolatorskiej, chóru i ambonę. Na szczególną uwagę zasługuje chrzcielnica przedstawiająca scenę wypędzenia z raju. W rzeźbionych postaciach twórca utrwalał twarze miejscowych ludzi np. w piecie do postaci Marii pozowała pokojówka z pałacu Wodzińskich Wiktoria Kostecka a do postaci Chrystusa stajenny Franciszek Kozłowski. Oprócz tworzenia wystroju Służewskiej świątyni Bębnowski zajmował się także sztuką użytkową. Wspólnie ze swoim mecenasem Leonem Wodzińskim otworzyli w 1903 r. wytwórnię ceramiki. Artysta projektował różnego rodzaju przedmioty, które później wykonywano w wytwórni.

Zdjęcie 14. Rzeźby Wacława Bębnowskiego

Źródło: https://gmina-aleksandrowkujawski.pl/atrakcje/atrakcja/793/rzezby_waclawa_bebnowskiego

Sanktuarium Maryjne w Ostrowąsie:

Słowo „sanktuarium” oznacza na ogół budowlę sakralną stanowiącą szczególne miejsce obecności i zbawczej działalności Boga, odznaczającą się intensywnością kultu religijnego. Sanktuarium maryjne w Ostrowąsie jest jednym z najbardziej znanych na Kujawach Wschodnich i od wieków stanowi cel licznych pielgrzymek. Wyjątkowość sanktuarium Matki Bożej „Pani Kujaw” wyraża się przez obecność słynącego łaskami barokowego obrazu Najświętszej Maryji Panny z Dzieciątkiem adorowanej przez aniołów, umieszczonego w połowie XVII stulecia w głównym ołtarzu kościoła. Autor obrazu jest nieznan. Ze sposobu przedstawienia Świętych Postaci wnioskować można, że dzieło wzorowane jest na wizerunku „Salus Populi Romani” z rzymskiej bazyliki Santa Maria Maggiore. Ostrowąski obraz namalowany został według kanonu ikonograficznego Hodegetrii na płótnie przytwierdzonym do modrzewiowej deski. Przedstawia Matkę Bożą z Dzieciątkiem, siedzącą na tronie i odbierającą hołd Trzech Mędrców, których obecności możemy się domyślać, gdyż nie zostali ujęci w ramach obrazu. Madonna ubrana jest w czerwoną trybowaną suknię i granatowy płaszcz z sześcioramienną złotą gwiazdą na prawym ramieniu, Dzieciątko w długą złocisto-zieloną suknię. Dwa anioły w luźnych szatach podejmują aureolę oraz koronę Matki Bożej i Dzieciątka tłoczoną w tle. Oblicze Maryi przedstawia twarz młodej niewiasty o ciemnych oczach, z wyraźnie zarysowanymi brwiami, wąskim, prostym nosem i małymi, zdającymi się uśmiechać ustami. Postać Matki Bożej jest pełna spokoju i dostojeństwa. Dynamicznego akcentu nadaje obrazowi Dzieciątko siedzące na lewym Jej ręku. Koronę Matki Bożej trzymają aniołowie odziani w luźne długie szaty. Niżej, z każdego boku wyłaniają się dwie uskrzydłone postacie dziecięce. Wizerunek Maryi i Dzieciątka zdobią srebrne sukienki, a od czasu koronacji – pozłacane korony papieskie. Godna odnotowania jest troska o stan techniczny obrazu. Pierwszej konserwacji w XX stuleciu obraz podany został w latach 30-tych; gruntowną renowację przeprowadzono w 1960 roku, po raz ostatni odnawiany był przed uroczystościami koronacyjnymi w 1986 roku.

Sanktuarium Matki Bożej „Pani Kujaw” w Ostrowąsie to nie tylko obraz i kościół, ale też rozległy plac naprzeciwko wejścia do świątyni, gdzie znajduje Droga Różańcowa. Ta Droga z 20 stacjami oraz pomnikiem Ojca Świętego Jana Pawła II stanowi wotum dziękczynne Jubileuszu 2000-lecia Chrześcijaństwa oraz 20. rocznicy koronacji cudownego obrazu. Na placu znajduje się 20 figur ludzi i zwierząt ponadnaturalnej wielkości przedstawiających sceny z życia Chrystusa oraz kolumna Matki Bożej z różańcem w ręku. Pomysłodawcą budowy Drogi Różańcowej był kustosz sanktuarium i proboszcz w latach 1978-2006 ks. kanonik Jan Matusiak.

W głównym ołtarzu znajduje się obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem, zwany też Matką Bożą Panią Kujaw. Wizerunek Maryi i Dzieciątka zdobią srebrne sukienki, a od czasu koronacji również pozłacane korony. Uważa się, że obraz namalowany około 1630 roku, umieszczono w ostrowskim kościele (jednym z poprzednich) w połowie XVII wieku. Nieznany autor wzorował dzieło na wizerunku Salus Populi Romani (Ocalenie Ludu Rzymskiego) z rzymskiej Bazyliki Santa Maria Maggiore (Matki Bożej Większej, zwanej również Matką Bożą Śnieżną). Bazylika jest najważniejszym sanktuarium w Rzymie, zaś sam obraz jest starożytny, nosi wyraźne cechy bizantyjskie.

U podstaw kultu Maryjnego w Ostrowąsie leży legenda podająca, że kobieta pilnująca bydła nad brzegiem Jeziora Plebanka zauważyła na drzewie obraz Matki Bożej. Ponieważ kościół w tym czasie był zniszczony, obraz przeniesiono do Brzeźna, miejscowości leżącej po drugiej stronie jeziora. Legenda głosi, że stamtąd obraz „uszedł przez jezioro nocą w aureoli blasku” na pierwotne miejsce, pozostawiając na tafli wody „drogę Matki Bożej”. Od niedawna pielgrzymi mają sposobność podziwiać replikę słynącego łaskami wizerunku Matki Bożej Ostrowskiej na tafli pobliskiego jeziora. Replika cudownego obrazu została umieszczona na cokole umocowanym w dnie jeziora. Ma ona upamiętniać legendarną wędrówkę obrazu przez wodę. Instalacja kopii obrazu maryjnego na jeziorze stanowi unikat w skali kraju i Europy.

Zdjęcie 15. Sanktuarium Maryjne w Ostrowąsie

Źródło: https://gmina-aleksandrowkujawski.pl/atrakcje/atrakcja/930/sanktuarium_maryjne_w_ostrowasie

W tym miejscu zaznaczyć należy, że Gmina podjęła Uchwałę nr XXXII/313/14 Rady Gminy Aleksandrów Kujawski z dnia 19 maja 2014 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków znajdujących się na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski, nie stanowiących jej wyłącznej własności.

Uchwała ta reguluje, że z budżetu Gminy Aleksandrów Kujawski mogą być udzielane dotacje celowe na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku ruchomym lub nieruchomym, jeżeli zabytek ten łącznie spełnia następujące kryteria:

- 1) jest wpisany do rejestru zabytków;
- 2) znajduje się w złym stanie technicznym;
- 3) posiada istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub kulturowe dla mieszkańców;
- 4) jest dostępny publicznie.

O udzielenie dotacji celowej z budżetu gminy na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku może ubiegać się osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru zabytków albo zarządcą zabytku.

Dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku.

Szlaki turystyczne:

Przez Gminę Aleksandrów Kujawski przebiegają szlaki turystyczne zestawione w poniższej tabeli.

Tabela 20. Zestawienie szlaków turystycznych występujących na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski

Rodzaj szlaku	Opis
Szlak rowerowy Toruń - Włocławek (czerwony)	<p>Trasa: Toruń - Brzoza - Otłoczyn - Ciechocinek - Raciążek - Nieszawa - Włocławek</p> <p>Długość: 63 km</p> <p>Wisła – królowa polskich rzek. Rowerowa wyprawa w górę jej biegu dostarcza niezapomnianych wspomnień. Prezentowany szlak jest dość wymagający. Jego 63 kilometry wiodą trasą o różnicowanej nawierzchni i wysokości. Jednak trud wynagradza uroczymi widokami nadwiślańskich terenów oraz kilkoma ciekawostkami krajoznawczymi po drodze.</p>
Wiślana Trasa Rowerowa w Kujawsko- Pomorski	<p>Trasa: Odcinek prawobrzeżny: Dobrzyń nad Wisłą, Toruń, Chełmno, Grudziądz</p> <p>Odcinek lewobrzeżny: Włocławek, Bydgoszcz, Świecie</p> <p>Długość szlaku w woj. kuj. pom. 210 km (odc. prawobrz.) 244 km (odc. lewobrz.)</p> <p>Wiślana Trasa Rowerowa jest ogólnopolskim projektem, który połączył 8 województw. Jego celem jest utworzenie 1200-kilmetrowego szlaku rowerowego wzdłuż Wisły - jednej z ostatnich wielkich, dzikich rzek Europy.</p> <p>Szlak prowadzi w wielu miejscach w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki, przez zlokalizowane wzdłuż jej brzegów rezerваты, parki krajobrazowe, lasy łęgowe i w pobliżu cennych pomników przyrody. Wiślana Trasa Rowerowa połączyła również największe miasta regionu: Bydgoszcz, Toruń, Świecie, Chełmno, Grudziądz i Włocławek. Wytyczona została przez Towarzystwo Przyjaciół Dolnej Wisły na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.</p>
Szlak pieszy "Krystynki" Ciechocinek - Raciążek (zielony)	<p>Trasa: Ciechocinek - Kuczek - Raciążek</p> <p>Długość: 7,6 km</p> <p>Pieszy szlak, który pełni rolę pomocniczą i stanowi naturalne zakończenie czarnego szlaku Solnego. Fragment od Raciążka do wsi Kuczek jest trudny ze względu na słabe oznakowanie oraz gęste zarośla.</p> <p>ODCINEK: Raciążek – Ciechocinek (7,6 km)</p> <p>Na trasie czerwonego szlaku z Nieszawy do Torunia, w dużej gminnej wsi Raciążek, rozpoczyna się zielony szlak do Ciechocinka. Szlak jest słabo oznakowany; duża część znaków wypłowiała, pozostałe często poumieszczane są w chaotyczny sposób. Kierujemy się na zachód, przecinamy w Ciechocinku ruchliwą szosę z Włocławka do Torunia. W gęstym lesie, przy ogrodzeniach urządzeń instalacji wodnych, turystyczna trasa zaczyna kluczyć. Wreszcie, po trudzie przedzierania się przez parzące chaszczki wydostajemy się na zarastające trawą piaszczyste, leśne dukty. Po dość długim, nieznacznym zjeździe, na leśnej krzyżówce spotykamy znak początkowy czarnego szlaku do Otłoczyna. Kierując się cały czas na wprost, przecinamy ponownie ruchliwą szosę i polną ścieżką w dębowej alei docieramy do ulicy Bema w Ciechocinku. Teraz, tak jak pokazują znaki, docieramy do węzła szlaków na skraju skweru obok punktu informacji turystycznej.</p>
Szlak pieszy "Solny" Kuczek - Otłoczyn (czarny)	<p>Trasa: Kuczek - Odolion - Otłoczyn</p> <p>Długość: 11 km</p> <p>Pieszy szlak turystyczny, którego trasa pomaga zaplanować wycieczki składające się z różnych szlaków, których bieg będzie zaczynał się lub kończył na stacji kolejowej w</p>

	<p>Otłoczyn. Technicznie szlak jest łatwy i w większości wiedzie leśnymi drogami przez Gminę Aleksandrów Kujawski.</p> <p>ODCINEK: Otłoczyn – leśna krzyżówka koło wsi Kuczek (11,3 km)</p> <p>Szlak rozpoczyna się na skrzyżowaniu w niewielkiej wsi Otłoczyn, na trasie czerwonego szlaku pieszego z Nieszawy do Torunia. Asfaltem dojeżdżamy do ruchliwej szosy Toruń-Włocławek. Przecinamy ją i kierujemy się nieznacznie w prawo na całkowicie zarośniętą leśną ścieżkę w sosnowym borze. Mijamy śródleśną polanę, wjeżdżamy na mało używane dukty. Za zabudowaniami szlak skręca na wąziutki asfalt do stacji kolejowej Otłoczyn, od której uszlachetnioną drogą poruszamy się na południe, równoległe do torów kolejowych. Po przecięciu niewielkiego cieku wodnego, powoli oddalamy się od żelaznego traktu, kluczymy w lesie, drogą z betonowych płyt przecinamy żółty szlak Kujawski. Na najbliższym rozwidleniu wybieramy lewą odnogę. Las jest gęsty, urozmaicony. W Odolinie wjeżdżamy na asfaltową drogę, którą przecinamy torowisko oraz szosę do Ciechocinka. Szlak jest teraz słabo oznakowany. Na rozwidleniu odbijamy lekko w lewo, pokonujemy zalegający na drodze piach, by wreszcie na leśnej krzyżówce przy zabudowaniach dotrzeć do zielonego szlaku; Solny właśnie tu się kończy.</p>
<p>Szlak pieszy "Wiślany" Ciechocinek - Otłoczyn (niebieski)</p>	<p>Trasa: Ciechocinek - Słońsk Dolny - Otłoczyn</p> <p>Długość: 8 km</p> <p>Mały, w dużej części uciążliwy do przebycia, pieszy szlak turystyczny, którego trasa biegnie w przeważającej części szczytem zarośniętego gęstą trawą wału przeciwpowodziowego w okolicach rezerwatu „Ciechocinek”.</p> <p>ODCINEK: Ciechocinek – Wołuszewo (7,8 km)</p> <p>Przy parkowej fontannie, w miejscu gdzie spotykamy jeszcze znaki początkowe zielonego szlaku Krystynki, w pobliżu punktu informacji turystycznej Ciechocinka rozpoczyna się niebieski szlak turystyczny. Parkowymi alejkami, a następnie ul. Traugutta docieramy do wału, przed którym skręcamy w lewo na polną drogę. Po kilkuset metrach wcinamy się pod kątem, w prowadzącą również wzdłuż przeciwpowodziowego zabezpieczenia, asfaltową szosę. Na skraju wioski Słońsk, gdy droga nieznacznie zakręca, odbijamy na drogę prowadzącą ku grani przeciwpowodziowego wału. Z trudem przedzieramy się przez gąszcz wysokich traw, które zarosły ścieżkę. Jazda staje się męcząca. Powoli zbliżamy się do Wisły – to najciekawszy fragment szlaku. Kiedy zjeżdżamy z wału poruszamy się drogą wyłożoną betonowymi płytami. Szlak kończy się na skrzyżowaniu z szosą, którą biegnie czerwony szlak do Torunia.</p>
<p>Szlak pieszy "Kujawski" Podole - Służewo (żółty)</p>	<p>Trasa: Podole - Ciechocinek - Wołuszewo - Aleksandrów Kujawski - Służewo</p> <p>Długość: 25 km</p> <p>Interesujący pieszy szlak, którego trasa prowadzi lasami przez Gminę Aleksandrów Kujawski i nadbrzeżnymi terenami Wisły koło Ciechocinka. Pod względem technicznym trasa jest zróżnicowana; nawierzchnie często się zmieniają, a w pobliżu największej polskiej rzeki drogę zarastają miejscami chaszczce. Stare nieczytelne znaki utrudniają poruszanie.</p> <p>ODCINEK: Służewo – Aleksandrów Kujawski (10,0 km)</p> <p>Szlak rozpoczyna się przy parku w Służewie, z którego wyjeżdżamy asfaltem. Po niespełna trzech km skręcamy w prawo Służewo na polną drogę pomiędzy luźną zabudową. Wjeżdżamy na szutrówkę i docieramy do lasu. Nawierzchnia ponownie się zmienia, strzałki skrętu szlaku malowane są w mało widoczny sposób, są stare, łatwo</p>

	<p>złądzić. Przecinamy inne drogi, nieco kluczymy, po raz kolejny wjeżdżamy na rolnicze tereny. Wreszcie zanurzamy się w ciekawy, urozmaicony bór. Przy leśnym trakcie, prowadzącym wzdłuż strumienia, pojawiają się tablice informacyjne – to ścieżka dydaktyczna. Na polanie skręcamy w prawo na malowniczą drogę w pagórkowatym terenie. Gdy patrzymy na las, czujemy jego tętno, życiodajną siłę. Wyjeżdżamy na ulicę – jesteśmy już na rubieżach Aleksandra Kujawskiego, w którym docieramy do budynku dworca kolejowego.</p> <p>ODCINEK: Aleksandrów Kujawski – Ciechocinek (7,5 km) Od zabytkowej i zdewastowanej stacji kolejowej w Aleksandrowie Kujawskim skręcamy w prawo, a po chwili w drugą stronę w ul. Wspólną. Wyjeżdżamy z miejscowości, jadąc cały czas na wprost; w oddali widzimy drugi brzeg Wisły. Na polnym skrzyżowaniu przecinamy czarny szlak Solny i po chwili wjeżdżamy w las, w którym odbijamy trochę w prawo. Za lasem przecinamy kanał i uszlachetnioną drogą jedziemy na wprost. Szlak oznakowany jest niekonsekwentnie, myląco. Kilkaset metrów dalej skręcamy w prawo na piaszczystą drogę, „wcinamy się” w szutrówkę. Jedziemy uważnie szukając znaków, klucząc różnymi drogami – to już peryferie Ciechocinka. Asfaltową ulicą docieramy do centrum uzdrowskiej miejscowości i przy głównym deptaku spotykamy czerwony szlak do Torunia.</p> <p>ODCINEK: Ciechocinek – Podole (6,5 km) Razem z czerwonym szlakiem do Nieszawy jedziemy ul. Tadeusza Kościuszki. Mijamy budynki licznych sanatoriów i kościoła. Kierując się cały czas na wprost, wjeżdżamy na parkowe alejki. Cały czas strzałki szlaku są mylące, mało widoczne. Powoli wyjeżdżamy z uzdrowskiego miasteczka, skręcamy w prawo, później w lewo na drogę do wału przeciwpowodziowego, który przecinamy skosem. Jesteśmy przy Wiśle; okolica jest malownicza, może nawet idylliczna. Teraz czeka nas najcięższy odcinek. Zarastającymi ścieżkami poruszamy się wzdłuż linii wału. Pokonujemy niewielkie chaszcze i wyboje. Kiedy docieramy do szosy z Ciechocinka do Nieszawy, przecinamy ją i bezdrożem, a następnie wałem docieramy do polnej krzyżówki szlaków; jesteśmy w Podolu, tu musimy zmienić szlak.</p>
<p>Szlak pieszy im. S. Noakowskiego Toruń - Nieszawa (czerwony)</p>	<p>Trasa: Toruń - Ciechocinek - Nieszawa</p> <p>Długość: 36 km</p> <p>Szlak czerwony im. Stanisława Noakowskiego ma początek przy BORT-PTTK na Placu Rapackiego 2, przebiega na trasie o długości 41 km, i kończy się w Nieszawie przy placu Kazimierza Jagiellończyka. Zapraszamy na wędrowkę.</p>

Źródło: Opracowanie własne

2.1.8. Dziedzictwo kulturowe

Liczbę zabytków nieruchomych i archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków Gminy Aleksandrów Kujawski przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Liczba zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków Gminy Aleksandrów kujawski w podziale na rodzaje

Rodzaj	Ilość
Zabytki nieruchome	168
Stanowiska archeologiczne	549

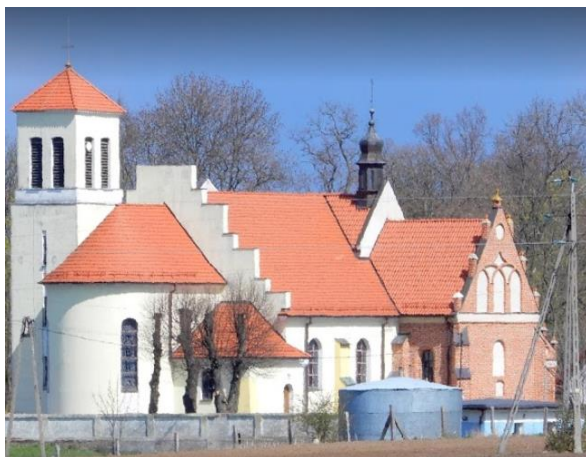
Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2019-2022

Dzieje obszaru gminy pozostawiły po sobie wiele różnych śladów w postaci obiektów kultury materialnej. Spośród obiektów na terenie gminy Aleksandrów Kujawski do Rejestru Zabytków wpisano:

Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Wacława w Grabiu:

Świątynia została zbudowana w 1320 r. w stylu gotyckim w cegle. Przebudowa z 1597 r. nadała jej cech nowożytnych, czego świadectwem jest okazały szczyt nad wejściem głównym, składający się z pasów belkowania, spływów wolutowych, podwójnych arkadowych blend i trójkątnego tympanonu. XX-wieczna przebudowa, wykonana wg projektu Franciszka Niekrasza, spowodowała dostawienie od południa nowego korpusu i przekształcenie dotychczasowego prezbiterium w kaplicę. Świątynia jest jednym z najważniejszych zabytków gminy ze względu na swoją wartość historyczną. W skład zespołu kościoła parafialnego wchodzi ponadto: plebania, ogrodzenie i starodrzew. Zachowany w dobrym stanie, należycie utrzymany.

Zdjęcie 16. Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Wacława w Grabiu

Źródło:

https://www.google.com/maps/uv?pb=!1s0x471cb323276ba2cf%3A0x223af6bb9640e5b3!3m1!7e115!4shhttps%3A%2F%2Fih5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipMgpQbxJ4dv_iMjwoKk8Ge5e8TaR-N2PZUUbAcr%3Dw240-h160-k-no!5sKo%C5%9Bci%C3%B3%C5%82%20parafialny%20rzymskokatolicki%20pw.%20%C5%9Bw.%20Wac%C5%82awa%20w%20Grabiu%20-%20Szukaj%20w%20Google!15sCglqAQ&imagekey=!1e10!2sAF1QipMgpQbxJ4dv_iMjwoKk8Ge5e8TaR-N2PZUUbAcr&hl=pl&sa=X&ved=2ahUKEwim8KuV9ObwAhVGCRAIHRQNCR4QoiowEnoECD4QAw

Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Narodzenia NMP w Ostrowąsie:

Jest to trójnawowa bazylika z transeptem. Nad rozczłonkowaną bryłą świątyni góruje okazała wieża, do której przylega klatka schodowa. Na skrzyżowaniu nawy głównej i transeptu znajduje się sygnaturka. Świątynia jest niejednoznaczna stylowo, posiada jednak cechy architektoniczne nawiązujące do neoromanizmu. Ze względu na walory kulturowe (mieszczące się w niej sanktuarium maryjne) i dobry stan zachowania stanowi jeden z najważniejszych zabytków gminy Aleksandrów Kujawski. Do zespołu kościoła parafialnego należy również zabytkowa plebania. Zachowany w bardzo dobrym stanie, obiekt kultu.

Zdjęcie 17. Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Narodzenia NMP w Ostrowasie

Źródło: <https://www.ostrowas.pl/>

Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Otłoczynie:

Kościół ceglany z kamienną podmurówką wzniesiony został na oryginalnym planie: do korpusu przeciętego pseudotranseptem przylega narożna kruchta. Bryłę budowli akcentuje strzelista wieża dostawiona do jednego z dłuższych boków korpusu. Świątynię zdobią ostrołukowe tynkowane blendy. Architektura kościoła prezentuje styl neogotycki. Budynek należy do utrzymy, bardzo dobrego stanu zachowania.

Zdjęcie 18. Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Otłoczynie

Źródło: [http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/51152.otloczyn-kosciol-najswietszego-serca-pana-jezusa-\(1904\).html](http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/51152.otloczyn-kosciol-najswietszego-serca-pana-jezusa-(1904).html)

Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Jana Chrzciciela w Służewie:

Wybudowany w roku 1560 w cegle; jego monumentalna bryła składa się z krótkiego korpusu i rozbudowanego prezbiterium oraz górującej wieży na planie kwadratu, do której prowadzą wyodrębnione klatki schodowe. Budowla łączy średniowieczne i nowożytne elementy stylowe: przypory, łuki ostre i architektoniczne szczyty i jest bardzo wartościowym zabytkiem ze względu na walory historyczne i artystyczne. Wokół świątyni zachowały się także: plebania, organistówka, ogrodzenie i starodrzew. Zespół dobrze zachowany, należy do utrzymy.

Zdjęcie 19. Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Jana Chrzciciela w Służewie

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Parafia_%C5%9Bw._Jana_Chrzciciela_w_S%C5%82u%C5%BCewie

Zespół dworsko-parkowy w Ostrowąsie:

Parterowy dwór wpisuje się w nurt rezydencji klasycystycznych. Założony został na planie wydłużonego prostokąta z wysuniętym kolumnowym portykiem akcentującym wejście główne. Do zespołu dworsko parkowego należą także 4 budynki gospodarcze i murowany kurnik. Zespół bardzo dobrze utrzymany.

Zdjęcie 20. Zespół dworsko-parkowy w Ostrowąsie

Źródło: <http://www.polskiezabytki.pl/m/obiekt/1218/Ostrowas/>

Park dworski w Służewie:

Park jest własnością gminy, wymaga kompleksowych prac rewitalizacyjnych. Były przeprowadzone niewielkie prace pielęgnacyjne. Obiekt należy utrzymywać i otaczać opieką.

Zdjęcie 21. Park dworski w Służewie

Źródło: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/sluzewo-park-dworski>

Zespół dworsko-parkowy w Zdunach:

Dwór z 4 ćw. XIX w. pozostaje w ruinie, park dworski pochodzi z 2 poł. XIX w. Zespół wymaga prac konserwatorskich i przywrócenie oryginalnego charakteru.

Zdjęcie 22. Zespół dworsko-parkowy w Zdunach

Źródło: <http://www.polskiezabytki.pl/m/obiekt/1476/Zduny/>

2.2. Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura techniczna

2.2.1. Infrastruktura transportowa

Drogi

Długość dróg w poszczególnych kategoriach na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski przedstawia poniższa tabela:

Tabela 22. Kategorie i długości dróg na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski

Kategoria drogi	Długość [km]
Krajowe	9,624
Wojewódzkie	19, 618

Powiatowe	66,626
Gminne	123,29
Wewnętrzne	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Aleksandrowie Kujawskim

Niemniej jednak, w Gminie Aleksandrów Kujawski pozostaje jeszcze wiele do zrobienia na tym polu i jest to obszar, który wymaga mocnego doinwestowania. Stan techniczny niektórych dróg należy uznać za niewystarczający i kwalifikujący je do wykonania modernizacji bądź przebudowy w najbliższym czasie.

Ścieżki rowerowe

Poniższa tabela przedstawia istniejące ciągi pieszo-rowerowe.

Tabela 23. Istniejące ścieżki pieszo-rowerowe oraz chodniki (2020 r.)

Istniejące ścieżki pieszo-rowerowe/chodniki
Ścieżka rowerowa Ciechocinek -Aleksandrów Kujawski
Chodnik w miejscowości Rożno-Parcele ul. Krokusowa
Chodnik w miejscowości Rożno-Parcele ul. Konwaliowa
Chodnik w miejscowości Rożno-Parcele ul. Hiacyntowa
Chodnik w miejscowości Rożno-Parcele ul. Jesionowa
Chodnik w miejscowości Rożno-Parcele ul. Liliowa
Chodnik w miejscowości Łazieniec ul. Edwarda Stachury
Chodnik w miejscowości Łazieniec ul. Wiejska
Chodnik w miejscowości Stawki ul. Osiedlowa (częściowo)
Chodnik w miejscowości Stawki ul. Szkolna (częściowo)
Chodnik w miejscowości Stawki ul. Kochanowskiego
Chodnik w miejscowości Ostrowąs
Chodnik w miejscowości Grabie
Chodnik w miejscowości Opczki
Chodnik w miejscowości Służewo - Broniszewo
Chodnik w miejscowości Broniszewo
Chodnik w miejscowości Służewo ul. Polna
Chodnik w miejscowości Służewo ul. Toruńska
Chodnik w miejscowości Służewo ul. Wodzyńskiej
Chodnik w miejscowości Służewo ul. Księżyzna
Chodnik w miejscowości Odolion ul. Piaskowa
Chodnik w miejscowości Odolion ul. Dworcowa
Chodnik w miejscowości Odolion ul. Kwiatowa
Chodnik w miejscowości Odolion ul. Młodzieżowa
Chodnik w miejscowości Odolion ul. Zaulek

Chodnik w miejscowości Odolion ul. Miła
Chodnik w miejscowości Odolion ul. Krótka
Chodnik w miejscowości Odolion ul. Okrężna (częściowo)
Chodnik w miejscowości Odolion ul. Dworcowa
Chodnik w miejscowości Słońsk Dolny (częściowo)
Chodnik w miejscowości Rudunki (przy byłej drodze wojewódzkiej nr 266)
Chodnik w miejscowości Wołuszewo przy drodze miasta Ciechocinek
Chodnik w miejscowości Przybranowo przy drodze powiatowej nr 2528C – własność ZDP
Chodnik w miejscowości Przybranowo przy drodze wojewódzkiej nr 266 – własność ZDW
Chodnik w miejscowości Opoki przy drodze powiatowej nr 2528C – własność ZDP
Chodnik w miejscowości Opoczki przy drodze powiatowej nr 2528C – własność ZDP
Chodnik w miejscowości Ostrowąs przy drodze powiatowej nr 2607C – własność ZDP
Chodnik w miejscowości Słomkowo przy drodze powiatowej nr 2608C – własność ZDP
Chodnik w miejscowości Przybranowo przy drodze powiatowej nr 2528C – własność ZDP
Chodnik w miejscowości Ośno przy drodze powiatowej nr 2605C – własność ZDP
Chodnik w miejscowości Służewo ul. Brzeska przy drodze wojewódzkiej nr 250 – własność ZDW
Chodnik w miejscowości Służewo ul. Toruńskiej przy drodze wojewódzkiej nr 250 – własność ZDW
Chodnik w miejscowości Służewo ul. 1000-lecia przy drodze wojewódzkiej nr 266 – własność ZDW
Chodnik w miejscowości Stawki ul. Aleja Danilewicz-Zielińskiej przy drodze wojewódzkiej nr 266 – własność ZDW
Projektowane ścieżki pieszo-rowerowe/chodniki
Ścieżka rowerowa przy drodze gminnej nr 160217C Stawki-Ośno
Ścieżka rowerowa przy drodze powiatowej nr 2607C Ośno-Ostrowąs
Ścieżka rowerowa przy drodze powiatowej nr 2619C Przybranowo-Zazdromin
Ścieżka rowerowa przy drodze gminnej nr 160248C Otłoczyn-Białe Błota
Chodnik przy drodze wojewódzkiej nr 250 Służewo ul. Brzeska
Chodnik w miejscowości Stawki ul. Szkolna
Chodnik w miejscowości Stawki ul. Osiedlowa
Chodnik w miejscowości Odolion ul. Kwiatowa
Chodnik w miejscowości Odolion ul. Młodzieżowa
Chodnik w miejscowości Odolion ul. Zaulek

Chodnik w miejscowości Odolion ul. Miła
Chodnik w miejscowości Odolion ul. Krótka
Chodnik w miejscowości Słońsk Dolny
Chodnik w miejscowości Odolion ul. Okrężna
Chodnik w miejscowości Rożno-Parcele ul. Fiołkowa
Chodnik w miejscowości Rożno-Parcele ul. Krokusowa
Chodnik w miejscowości Broniszewo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Aleksandrowie Kujawskim

2.2.2. Punkty oświetleniowe

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski znajduje się 1 430 punktów oświetlenia ulicznego z lampami o mocach od 70 W do 100 W. Łączna moc elektryczna zainstalowana w oświetleniu ulicznym wynosi 120 kW, natomiast zużycie roczne energii elektrycznej to ok. 792 MWh. W większości właścicielem infrastruktury oświetleniowej jest Energa S.A., jednak część infrastruktury jest również własnością Gminy Aleksandrów Kujawski. W najbliższych latach Gmina Aleksandrów Kujawski planuje realizować kompleksową wymianę oświetlenia tradycyjnego na LED wraz z dobudową nowych punktów świetlnych¹².

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie opraw oświetleniowych na terenie Gminy w podziale na lokalizację i tytuł własności.

Tabela 24. Oprawy oświetleniowe na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski

Lokalizacja	Ilość	Łącznie	Właściciel	Ilość
Lampy przy drogach asfaltowych	1 129	1 430	Gmina Aleksandrów Kujawski	244
Lampy przy drogach gruntowych	301		Energa S.A.	1 186

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2020 – 2030

2.2.3. Infrastruktura telekomunikacyjna

W 2010 roku wskaźnik dla województwa kujawsko-pomorskiego wynosił 180,8 telefonicznych łączy głównych na 1 000 mieszkańców, w roku 2014 wskaźnik ten wynosił już tylko 113,6, a w 2017 roku jedynie 81,2 (dane: GUS). Spadek zainteresowania telefonią stacjonarną wiąże się z prężnym rozwojem i popularyzacją telefonii komórkowej. Mieszkańcy gminy mają dostęp do sieci telefonicznej stacjonarnej i komórkowej. Zapotrzebowanie w łączy telefoniczne abonentów wykonywane jest poprzez telefoniczne linie napowietrzne. Gmina Aleksandrów Kujawski objęta jest zasięgiem operatorów sieci komórkowej. W obrębie Zgoda usytuowana jest stacja przekaźnikowa telefonii

¹² Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2020 - 2030

komórkowej, której właścicielem jest PTK Center-tel. Emituje ona promieniowanie elektromagnetyczne średniej mocy 0,1 W/m². Średnia wysokość anteny wynosi ok 40 m.

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski prowadzone są prace związane z budową otwartej sieci światłowodowej w ramach trzeciego konkursu Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (POPC3). Beneficjentem projektu na tym obszarze są spółki FIBEE. Wybudowana infrastruktura będzie miała charakter otwarty. Swoje usługi będą na niej świadczyli zarówno lokalni, jak i ogólnopolscy dostawcy usług telekomunikacyjnych. Obecnie sieć światłowodowa w Gminie Aleksandrów Kujawski liczy ponad 104 km długości. W 2021 r. podłączonych zostanie 1685 gospodarstw domowych oraz 6 szkół. Generalnym Wykonawcą odpowiedzialnym za działania związane z projektowaniem i budową sieci światłowodowej na terenie gminy jest firma TP Energa.

2.2.4. Gospodarka wodno-ściekowa

Gmina Aleksandrów Kujawski jest zwodociągowana w 95,4% (GUS, 2019). Zaopatrzenie w wodę mieszkańców odbywa się za pomocą układu sieci magistralnych i rozdzielczych. Na obszarze Gminy wodę do celów komunalnych otrzymuje się z ujęć podziemnych (studni głębinowych). Wody powierzchniowe nie są wykorzystywane gospodarczo.

System zaopatrzenia w wodę gminy Aleksandrów Kujawski oparty jest przede wszystkim na 4 komunalnych ujęciach wody zlokalizowanych w miejscowościach: Kuczek, Ośno, Służewo, Grabie

W poniższej tabeli znajdują się dane dotyczące korzystania z sieci wodociągowej.

Tabela 25. Sieć wodociągowa w Gminie

Wskaźnik	Wartość (2015)	Wartość (2016)	Wartość (2017)	Wartość (2018)	Wartość (2019)	Wartość (2020)
Długość sieci wodociągowej [km]	223,3	224,1	224,9	225,7	226,7	228,4
Liczba osób korzystających z sieci	bd	bd	bd	bd	bd	bd
Ilość wody dostarczonej do gospodarstw [tys. m ³]	418,4	341,0	304,7	380,8	375,7	393,5
Ilość przyłączy wodociągowych [szt.]	3 126	3 205	3 333	3 407	3499	3 555
Średnie zużycie wody na mieszkańca [m ³]	-	-	-	-	-	-

Źródło: Dane Gminy

Na obszarze Gminy Aleksandrów Kujawski nie funkcjonuje oczyszczalnia ścieków. Ścieki kierowane są do oczyszczalni w mieście Aleksandrów Kujawski, która obsługuje zarówno obszar miasta jak i gminy. Jest to oczyszczalnia typu Bioxyblok. Infrastruktura ta w ostatnich latach była modernizowana i rozbudowywana. Ścieki pochodzące tylko z taboru asenizacyjnego kierowane są na mechaniczno-chemiczną oczyszczalnię ścieków w Ciechocinku. Na obszarze Gminy Aleksandrów Kujawski do roku 2013 do sieć kanalizacji sanitarnej posiadały przyłączenie tylko 3 miejscowości: Służewo, Broniszewo i Rożno - Parcele. Na ich terenie zlokalizowane były także przepompownie ścieków (8 szt.). W ostatnich latach sieć kanalizacyjna powstała w miejscowościach: Konradowo, Odolin i Zgoda oraz części m. Stawki. W roku 2016 prowadzone były prace w zakresie przejścia pod

przejazdem kolejowym w m. Ośno. Umożliwi to w przyszłości podłączenie i skanalizowanie powstającej Specjalnej Strefy Gospodarczej w Ośnie (SOGO).

W Gminie od listopada 2019 r. funkcjonuje także oczyszczalnia ścieków w Przybranowie.

Gmina Aleksandrów Kujawski jest skanalizowana w 50,0% (GUS, 2019).

Poniżej przedstawiono tabelę, która zawiera dane liczbowe dotyczące korzystania z sieci kanalizacyjnej.

Tabela 26. Sieć kanalizacyjna

Wskaźnik	Wartość (2015)	Wartość (2016)	Wartość (2017)	Wartość (2018)	Wartość (2019)	Wartość (2020)
Długość sieci kanalizacyjnej [km]	47,9	47,9	47,9	47,9	48,7	48,7
Liczba osób korzystających z sieci	bd	bd	bd	bd	bd	bd
Liczba przyłączy do budynków [szt.]	1167	1167	1171	1186	1276	1237
Ilość ścieków odprowadzana [m3]	93 600	95 100	98 700	108 400	106 600	108 900

Źródło: Dane Gminy

2.2.5. Sieć gazowa

Przez teren gminy Aleksandrów Kujawski przebiegają trzy gazociągi wysokiego ciśnienia:

- DN 500; relacji Włocławek – Gdynia o parametrach przesyłowych PN 8,4 MPa
- DN 400; relacji Włocławek – Toruń o parametrach przesyłowych PN 6,3 MPa
- DN 250; relacji Turzno – Gniewkowo o parametrach przesyłowych PN 6,3 MPa.

W rejonie miejscowości Kuczek od gazociągu relacji Włocławek - Toruń przebiega również odgałęzienie do stacji Ciechocinek - DN 150 o parametrach przesyłowych PN 6,3 MPa. Obecnie na terenie gminy nie ma rozdzielczej sieci gazowej, mimo przebiegu przez ten obszar rurociągu magistralnego. Większość mieszkańców korzysta z gazu propan-butan dowożonego w butlach.

W gminie Aleksandrów Kujawski gaz ziemny nie jest powszechnie wykorzystywany. Wykonanych jest 33 przyłączy, w tym 31 do budynków mieszkalnych, a czynnych instalacji pobierające gaz jest 28. W związku z dużym zainteresowaniem i mieszkańców, jak i gmin ościennych oraz spółki gazowniczej planowany jest dalszy rozwój sieci gazowej.

Natomiast powszechnie wykorzystywany jest gaz płynny propan – butan, głównie do przygotowywania posiłków, podgrzewania ciepłej wody użytkowej a w nielicznych przypadkach do ogrzewania.

Zgodnie z danymi dostarczonymi przez spółkę PSG S. p z o.o. Oddział Gazowniczy w Bydgoszczy, zużycie gazu ziemnego w roku 2019 roku wynosiło 28 713 m³, a z gazu korzystało 28 odbiorców.

Zgodnie z danymi dostarczonymi przez spółkę SIME Polska, zużycie gazu ziemnego na terenie gminy Aleksandrów Kujawski w 2019 roku wynosiło 3 695 m³ a z gazu korzystało 12 odbiorców.

Prognozowany wzrost zużycia energii finalnej w przypadku gazu wg Oceny skutków planowanych polityk i środków (scenariusz PEK) – zał. 2 do Krajowego Planu na Rzecz Energii i Klimatu do roku 2035 wynosi 6,19%.

W szacunkach zapotrzebowania na gaz (szczególnie w długoterminowej perspektywie czasowej) uwzględniono zamierzenia polityki energetycznej państwa, w której duży nacisk kładzie się na możliwość pozyskania energii ze źródeł niekonwencjonalnych.

Gmina Aleksandrów Kujawski jest zgazyfikowana w 1,0% (GUS, 2019).

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe informacje na temat sieci gazowej.

Tabela 27. Struktura sieci gazowej na terenie Gminy

	2015	2016	2017	2018	2019
Długość czynnej sieci rozdzielczej (m)	35 370	35 476	35 476	35 476	40 158
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	21	21	26	32	39
Odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe)	16	17	17	17	36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Spółka GAZ- SYSTEM S.A. planuje rozbudowę sieci o gazociąg wysokiego ciśnienia DN 1000 na terenie gminy Aleksandrów Kujawski. Trasa planowanego gazociągu będzie orientacyjnie przebiegała wzdłuż istniejącej sieci w/c. Na potrzebę realizacji gazociągu DN 1000 zostanie wyznaczony pas montażowy o wymaganej szerokości, a po wybudowaniu strefa kontrolowana o szerokości 12 m (po 6 m na stronę od osi gazociągu DN 1000).

Polska Spółka Gazownicza wskazała 1 zadanie planowane do realizacji, a jest nim zadanie polegające na budowie sieci gazowej ś/c dn 90PE o łącznej długości L=120 m wraz z przyłączem gazu Wołuszewo, termin realizacji styczeń 2021 r.

We wschodniej części Gminy Aleksandrów Kujawski przewidywana jest budowa nowej infrastruktury gazowej. Projektowana infrastruktura gazowa ma składać się z gazociągu włączeniowego DN 100 PN 5,5 MPa do istniejącego gazociągu wysokiego ciśnienia w rejonie stacji redukcyjno-pomiarowej „Ciechocinek”, gazociągu średniego ciśnienia, który dostarczy gaz do poszczególnych odbiorców, a także całego układu technologicznego towarzyszącego realizacji ww. gazociągów głównie stacji redukcyjnej i pomiarowej umiejscowionej poza obszarem Gminy.

W kolejnych latach SIME Polska zakłada dalszy rozwój oraz rozbudowę istniejącej na terenie gminy Aleksandrów Kujawski infrastruktury. W roku 2021 wykonanych zostanie 2,7 km sieci gazowej na terenie sołectwa Odolion i Rudunki. W kolejnych latach Spółka planuje inwestycje związane z dalszą rozbudową sieci w sołectwach Odolion, Stawki, Łazieniec, Rudunki i Nowy Ciechocinek. Program rozbudowy sieci na terenie Gminy uzależniony będzie z jednej strony od zainteresowania podmiotów, z drugiej od środków inwestycyjnych w dyspozycji SIME Polska. Prowadzone są też prace analityczne dotyczące możliwości gazyfikacji sołectw położonych na zachód od m. Aleksandrów Kujawski.

W 2021 roku planowane jest przyłączenie 40 odbiorców, w tym 7 odbiorców z grupy taryfowej (SIME Polska) SG-2, tj. o mocy przyłączeniowej od 10 m³/h do 150 m³/h. Przyłączenie nowych odbiorców spowoduje wzrost zapotrzebowania na paliwo gazowe do 200 000 m³/rok.

Dalsza rozbudowa infrastruktury gazowej oraz przyłączenia do sieci na terenie gminy Aleksandrów Kujawski realizowane będą sukcesywnie w zależności od zainteresowaniem właścicieli

obiektów wykorzystaniem paliwa gazowego do celów technologicznych i grzewczych przy jednoczesnym spełnieniu warunków technicznych i ekonomicznych zgodnie z uwarunkowaniami Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. 2020 poz. 833 ze zm.) wraz z aktami wykonawczymi.

Budowa i podłączanie nowych gospodarstw domowych do sieci gazowej, pozwoli na sukcesywne ograniczenie stosowania paliw stałych do celów komunalno-bytowych, a także grzewczych w paleniskach indywidualnych oraz kotłowniach. Tym samym przyczyni się to do poprawy powietrza atmosferycznego.

2.2.6. Gospodarka odpadami

W roku 1997 oddano do użytku międzygminne składowisko odpadów komunalnych. Składowisko odpadów komunalnych znajduje się w zarządzie PUP EKOSKŁAD Sp. z o.o. z siedzibą w Służewie, właścicielem jest Związek Gmin Ziemi Kujawskiej zrzeszający wszystkie jst powiatu aleksandrowskiego. W wyniku podjętych inwestycji w 2014 roku Spółka otrzymała status Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych. Prowadzi również Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany w Służewie.

Składowisko zlokalizowane jest w miejscowości Służewo. Na terenie składowiska prowadzone są procesy unieszkodliwiania odpadów zebranych z terenu gmin i miast należących do Związku Gmin poprzez ich składowanie oraz odzysk.

Składowisko położone jest na obszarze kilkunastu hektarów o pojemności na 20 lat. Posiada dwie kwatery na wyselekcjonowane odpady organiczne oraz:

- Kwaterę balastu.
- Boksy na surowce wtórne.
- Na odpady niebezpieczne.
- Staw stabilizujący (zbiornik na odcieki).
- System pomp i rur.
- Budynek socjalno-biurowy, garażowy; całość jest ogrodzona.
- Strefę uciążliwego oddziaływania na środowisko przyrodnicze przyjęto 200 m.

Tabela 28. Zmieszane odpady zebrane na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski w tonach

	2017	2018	2019
Powiat aleksandrowski	11 717,27	12 716,52	11 944,10
Gmina Aleksandrów Kujawski	2 687,10	2 499,27	2 470,62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Liczba zmieszanych odpadów zebranych w roku 2019 na terenie Gminy wyniosła 2 470,62 t. W porównaniu z rokiem 2017, wartość ta spadła.

Na terenie gminy działalność w zakresie zbiórki, transportu, odzysku i unieszkodliwiania prowadzi jeden podmiot gospodarczy wyłoniony w ramach przetargu – PUP EKOSKŁAD Sp. z o.o. z siedzibą w Służewie. Zezwolenie na odbiór odpadów z terenu Gminy posiada 8 podmiotów gospodarczych.

System gromadzenia odpadów komunalnych dla przedsiębiorstw jest dostosowany indywidualnie do potrzeb wytwórców.

Według danych Urzędu Gminy selektywną zbiórką odpadów objęci są w zasadzie wszyscy mieszkańcy gminy. Gmina przynajmniej raz w roku organizuje zbiórkę odpadów wielkogabarytowych.

2.2.7. Energetyka, ciepłownictwo i odnawialne źródła energii

Gmina Aleksandrów Kujawski jest w całości zelektryfikowana.

Przez obszar Gminy przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV:

- relacji GPZ Ciechocinek – GPZ Toruń Południe,
- relacji GPZ Ciechocinek – GPZ Włocławek Azoty,
- GPZ Ciechocinek – kierunek Gniewkowo.

Istniejące linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia są liniami tranzytowymi ze stacji 110/15kV GPZ „Ciechocinek”.

Energia elektryczna dla Gminy jest dostarczana poprzez Koncern Energetyczny ENERGA S.A., Oddział Zakład Energetyczny Toruń. Zasilanie odbywa się przez istniejące magistrale napowietrzne średniego napięcia 15 kV.

Przyjmuje się, że istniejący system zasilania Gminy Aleksandrów Kujawski zaspokaja obecne potrzeby elektroenergetyczne odbiorców. Gmina posiada wystarczające wyposażenie w sieć linii średnich napięć. Jednakże w najbliższych latach istnieje realne zapotrzebowanie na zwiększenie mocy dla obszarów gminy Aleksandrów Kujawski.

Aktualnie i w perspektywie do 2028 roku, istnieje pełne pokrycie zapotrzebowania na moc i energię elektryczną dla gminy Aleksandrów Kujawski. Pokrycie gwarantuje rezerwa 13 MW mocy elektrycznej w GPZ Ciechocinek oraz moc znamionowa 163 transformatorów 15/04 kV w wysokości 15833 kVA przy szczytowym zapotrzebowaniu gminy wynoszącym 5500 kW. Drugim elementem gwarancji jest duża przepustowość linii zasilających 110 kV wchodzących do GPZ Ciechocinek – zdolność przesyłowa 735 A, obciążenie 462 A. Trzecim elementem tej gwarancji jest zadowalający stan magistralnych linii elektroenergetycznych i odgałęźnych 15 kV wchodzących na teren gminy Aleksandrów Kujawski.

W miejscowościach Gminy Aleksandrów Kujawski w obiektach użyteczności publicznej eksploatowane są lokalne kotłownie w opalane peluletem, olejem, gazem. W kilku obiektach zainstalowano pompy ciepła.

Budynki mieszkalne jednorodzinne i zagrodowe posiadają własne kotłownie. Wg danych PGN w Gminie największy udział w zużyciu na ogrzewanie ma węgiel. Jego udział, na podstawie ankiet oraz informacji uzyskanych od dystrybutorów opału oszacowano na ok. 65 %, ponadto używane jest drewno, olej opałowy, gaz ciekły propan-butan, energia elektryczna i gaz ziemny.

Ze względu na duże rozproszenie zabudowy nie jest opłacalne wprowadzenie jednego kompleksowego programu zaopatrzenia w ciepło dla całego obszaru Gminy.

Jeśli chodzi o odnawialne źródła energii, to na terenie Gminy Aleksandrów znajdują się następujące obiekty:

- 1) 2 elektrownie słoneczne w miejscowościach Nowy Ciechocinek i Wygoda,
- 2) 16 elektrowni wiatrowych – 2 w miejscowości Słomkowo; 9 w miejscowości Ostrowąs; 4 w miejscowości Ośno Drugie; 1 w miejscowości Podgaj.
- 3) Mikroinstalacje prosumenckie:
  - a) 4 instalacje fotowoltaiczne i 5 pomp ciepła na budynkach użyteczności publicznej,
  - b) 51 instalacji na prywatnych gospodarstwach domowych (43 instalacji fotowoltaicznych i 8 pomp ciepła).

Warto również wspomnieć, że do roku 2024 Gmina planuje wybudowanie kolejnych 42 instalacji wykorzystujących OZE:

- 1) 5 na budynkach gminnych,
- 2) 37 na budynkach mieszkalnych.

2.2.8. Mieszkalnictwo

W Gminie Aleksandrów Kujawski dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz zagrodowa. Zabudowa miejscowości graniczących z miastem Aleksandrów Kujawski: Rożno-Parcele, Rudunki, Ośno, Konradowo, Stawki, Łazieniec, i Odolion jest zwarta i koncentruje się przy głównych szlakach komunikacyjnych. W pozostałych miejscowościach głównie takich jak: Podgaj, Wilkostowo, Goszczewo, Zduny, Poczalkowo, Słomkowo, Plebanka, Wólka i Przybranówek dominuje zabudowa rozdrobniona.

Zabudowa wielorodzinna dwu i trzy-kondygnacyjna występuje w miejscowościach: Otłoczyn, Przybranowo i Służewo.

Na terenach przyległych do pobliskich miast w bardzo dużym tempie rozwinęło się budownictwo jednorodzinne. Związane jest to z migracją ludności, która zamieszkując na terenie Gminy nie jest związana bezpośrednio z rolnictwem, a z innymi działami gospodarki.

Rzeźba terenu oraz budowa geologiczna nie stanowią barier dla rozwoju zabudowy.

Mieszkaniowy zasób gminy tworzą lokale będące własnością i współwłasnością Gminy Aleksandrów Kujawski. Na 31.12.2020 r. zasób mieszkaniowy gminy Aleksandrów Kujawski obejmował 27 budynków, w których znajdują się 61 lokali mieszkalnych i 4 lokale socjalnych.

Lokale wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Aleksandrów Kujawski:

- 1) w miejscowości Zduny 16 – w budynku znajdują się 2 mieszkania komunalne i jedno mieszkanie socjalne, o powierzchniach: 18,00 m², 35,30 m², 44,50 m², o przeciętnej liczbie izb mieszkalnych 2;
- 2) w miejscowości Ostrowąs 81 – w budynku znajdują się 2 mieszkania komunalne, o powierzchniach: 64,00 m², 51,56 m², o przeciętnej liczbie izb mieszkalnych 2;
- 3) w miejscowości Wilkostowo 15 - w budynku znajduje się 6 mieszkań komunalnych,
- 4) powierzchniach: 40,84 m², 23,04 m², 31,13m², 54,91 m², 48,42 m², 27,77 m², o przeciętnej liczbie izb 2;
- 5) w miejscowości Wygoda 10 - w budynku znajduje się 5 mieszkań komunalnych, o powierzchniach: 38,74 m², 34,22 m², 36,00 m², 48,00 m², 35,91 m², o przeciętnej liczbie izb mieszkalnych 2;
- 6) w miejscowości Grabie 32 - w budynku znajduje się 1 mieszkanie komunalne, o powierzchni 12,75 m², o przeciętnej liczbie izb 1;
- 7) w miejscowości Opoki 28 - w budynku znajduje się 1 mieszkanie socjalne, o powierzchni 19,00 m², o przeciętnej liczbie izb 1;
- 8) w miejscowości Plebanka 13 - w budynku znajduje się 10 mieszkań komunalnych, powierzchniach: 20,94 m², 24,00 m², 31,80 m², 42,28 m², 48,00 m², 31,44 m², 23,50 m², 34,90 m², 35,57 m², 24,00 m², o przeciętnej liczbie izb 1;
- 9) w miejscowości Otłoczyn, ul. Szlak Bursztynowy 31 - w budynku znajdują się 2 mieszkania komunalne, o powierzchniach: 103,20 m² i 66,10 m², o przeciętnej liczbie izb mieszkalnych 5;
- 10) w miejscowości Opoki 43 - w budynku znajdują się 2 mieszkania komunalne, o powierzchniach: 85,88 m² i 56,34 m², o przeciętnej liczbie izb 3;
- 11) w miejscowości Otłoczyn, ul. Szlak Bursztynowy 32 - w budynku znajduje się 1 mieszkanie komunalne, o powierzchni 68,97 m², o liczbie 3 izb mieszkalnych;

- 12) w miejscowości Ośno 54 A - w budynku znajdują się 3 mieszkania komunalne, o powierzchniach: 25,66 m², 49,48 m², 43,12 m², o przeciętnej liczbie izb 2;
- 13) w miejscowości Służewo, ul. Toruńska 6 - w budynku znajduje się 5 mieszkań komunalnych, powierzchniach: 72,15 m², 36,60 m², 42,98 m², 28,12 m², 40,50 m², o przeciętnej liczbie izb 2;
- 14) w miejscowości Służewo, ul. Brzeska 70 - w budynku znajduje się 5 mieszkań komunalnych, powierzchniach: 34,91 m², 24,69 m², 36,30 m², 29,40 m², 32,66 m², o przeciętnej liczbie izb 4;
- 15) w miejscowości Słomkowo 29 – w budynku znajduje się 5 mieszkań komunalnych, powierzchniach: 42,03 m², 62,09 m², 31,69 m², 62,92 m², 57,37 m², o przeciętnej liczbie izb 2;
- 16) w miejscowości Służewo, ul. Marii Wodzyńskiej 2 - w budynku znajduje się 1 mieszkanie komunalne, o powierzchni 60,81 m², o przeciętnej liczbie izb 2;
- 17) w miejscowości Służewo, ul. Toruńska 2 - w budynku znajduje się 1 mieszkanie komunalne, powierzchni 28,60 m², o przeciętnej liczbie izb 1;
- 18) w miejscowości Służewo, ul. Brzeska 15 - w budynku znajduje się 1 mieszkanie komunalne, powierzchni 40,81 m², o przeciętnej liczbie izb 2;
- 19) w miejscowości Służewo ul. Brzeska 27- w budynku znajduje się 1 mieszkanie komunalne, powierzchni 18,80 m², o przeciętnej liczbie izb 1;
- 20) w miejscowości Służewo ul. Brzeska 39 - w budynku znajduje się 1 mieszkanie komunalne, powierzchni 28,58 m², o przeciętnej liczbie izb 1;
- 21) w miejscowości Służewo ul. Brzeska 46 - w budynku znajdują się 1 mieszkania komunalne, powierzchniach: 14,70 m² o przeciętnej liczbie izb 1;
- 22) w miejscowości Stawki, ul. Al. Danilewicz Zielińskiej 27, w budynku znajduje się mieszkanie komunalne o powierzchni 48,80 m² i przeciętnej liczbie izb 2;
- 23) w miejscowości Słomkowo 31 w budynku znajduje się 1 mieszkanie komunalne, o powierzchni 49,09 m² o przeciętnej liczbie izb 2;
- 24) w miejscowości Przybranowo 43 - w budynku znajduje się 1 mieszkanie komunalne, o powierzchni 30,0 m², o przeciętnej liczbie izb 2;
- 25) w miejscowości Odolion, ul. Elizejska 25 - w budynku znajduje się 1 mieszkanie komunalne, powierzchni 31,79 m², o przeciętnej liczbie izb mieszkalnych 1;
- 26) w miejscowości Otłoczyn, ul. Toruńska 14 - w budynku znajdują się 3 mieszkania socjalne, powierzchniach: 30,70 m², 30,70 m², 30,70 m², o przeciętnej liczbie izb mieszkalnych 1;
- 27) w miejscowości Podgaj 35- w budynku znajduje się 1 lokal mieszkalny o powierzchni: 90 m² przeciętnej liczbie izb mieszkalnych 3.

W 2020 r. dokonywane były czynności migracyjne ludności zamieszkujących w lokalach wchodzących w mieszkaniowy zasób gminy Aleksandrów Kujawski w następujący sposób:

- zwolniono 4 lokale (Służewo ul. Toruńska 6, Zduny 16, Brzeska 46, Wilkostowo 15);
- przeniesiono lokatora zajmującego lokal w Służewie przy ul. Brzeska 70/5 ze względów bezpieczeństwa
- Społeczna Komisja Mieszkaniowa przydzieliła dwa lokale mieszkalne w miejscowości Służewo ul. Toruńska 6, Zduny 16.

Wszystkie lokale mieszkalne będące w gminnym zasobie mieszkaniowym były wykorzystywane zgodnie z ich przeznaczeniem.

W 2019 roku wszczęto jedno postępowanie eksmisyjne, dotyczące opuszczenia lokalu mieszkalnego, będącego w zasobach gminy dot. lokalu położonego w Stawkach przy ul. Al. Danilewicz-Zielińskiej. Na obecną chwilę postępowanie w sprawie o eksmisję jest w toku.

W 2020 roku Gmina Aleksandrów Kujawski realizując zadania związane z gospodarowaniem mieszkaniowym zasobem podejmowała szereg działań na podstawie:

- Uchwały Nr II/25/18 Rady Gminy Aleksandrów Kujawski z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2018-2022 (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom z 2018 r. poz. 6466) zmienionej uchwałą Nr VII/72/19 Rady Gminy Aleksandrów Kujawski z dnia 26 marca 2019 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2018-2022 (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom z 2019 r. poz. 2231).
- Uchwały Nr IV/40/18 Rady Gminy Aleksandrów Kujawski z dnia 27.12.2018 r. w sprawie ustalenia zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Aleksandrów Kujawski (Dz. Urz. Woj. Kuj. Pomorskiego z 2019 r. poz. 363) zmienionej uchwałą NR/V/49/19 Rady Gminy Aleksandrów Kujawski z dnia 29.01.2019 r. zmieniającej uchwałę w sprawie ustalenia zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Aleksandrów Kujawski (Dz. Urz. Woj. Kuj. Pomorskiego z 2019 r. poz.979).
- Zarządzenie Nr 1/2019 Wójta Gminy Aleksandrów Kujawski z dnia 02 stycznia 2019 r. w sprawie ustalenia stawek czynszu za najem lokali mieszkalnych i socjalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Aleksandrów Kujawski. W Przedmiotowym dokumencie ustalono stawkę bazową czynszu za 1 m² powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Aleksandrów Kujawski- w wysokości 4,20 zł oraz stawkę czynszu za 1 m² powierzchni użytkowej lokalu socjalnego wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Aleksandrów Kujawski- w wysokości 2,10 zł.

Zarządzenie Nr 26/2019 Wójta Gminy Aleksandrów Kujawski z dnia 07.03.2019 r. w sprawie powołania Społecznej Komisji Mieszkaniowej oraz nadania jej regulaminu. Na podstawie przedmiotowego dokumentu, Wójt Gminy Aleksandrów Kujawski powołał Komisję Mieszkaniową do rozpatrzenia wniosków o wynajem lokali mieszkalnych lub socjalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Aleksandrów Kujawski.

Na dzień 31 grudnia 2020 r. zaległości w opłatach za mieszkania będące w zasobie gminy wynosiły łącznie 48.979,51 zł (w tym 29 841,70 zł powstałe w 2020 r.). Zaległościami z płatnościami objęte zostało 41 mieszkań.

W 2020 roku wypłacono dodatki mieszkaniowe na łączną kwotę 24.329,35 złotych, których beneficjentami było 107 osób. Średnia kwota dodatku mieszkaniowego w 2020 roku wyniosła 227,38 złotych. Podstawą przyznania dodatku mieszkaniowego było spełnienie przesłanek wynikających z ustawy o dodatkach mieszkaniowych z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych.

Rada Gminy Aleksandrów Kujawski podjęła Uchwałę Nr XXXI/254/21 z dnia 27 kwietnia 2021 r. w sprawie zatwierdzenia wniosku o wsparcie ze środków Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa na sfinansowanie objęcia udziałów w tworzonej Społecznej Inicjatywie Mieszkaniowej „KZN-Toruński” Sp. z o.o. i wyrażenia zgody na jego złożenie oraz pismo z dnia 08-03-2021 do Krajowego Zasobu Nieruchomości oraz podjęła Uchwałę NR XXXI/253/21 Rady Gminy Aleksandrów Kujawski z dnia 27 kwietnia 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na utworzenie Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej „KZN-Toruński” Sp. z o.o.

Wysokość dofinansowania z funduszy centralnych, które stanowić ma wkład gminy do tworzonej spółki, wynosi do 3 milionów złotych. Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa to nowe

rozwiązanie umożliwiające samorządom budowę mieszkań czynszowych we współpracy i z finansowym wsparciem państwa. Program, przypominający popularne TBS-y, z założenia ma zwiększyć dostępność mieszkań dla osób o umiarkowanych dochodach. Po nowe narzędzie chce sięgnąć właśnie gmina Aleksandrów Kujawski. Na nowym programie zyskać mogą przede wszystkim młodzi mieszkańcy, których nie stać na budowę domu czy zakup mieszkania na kredyt. Społeczną Inicjatywę Mieszkaniową tworzą samorzady oraz partner krajowy, jakim jest Krajowy Zasób Nieruchomości. Inwestycje mogą być realizowane na terenach Krajowego Zasobu Nieruchomości, w którego zasobach znajdują się również grunty zlokalizowane na terenie gminy. To właśnie na nich mogłyby być realizowane inwestycje mieszkaniowe w ramach SIM. W granicach gminy znajdują się grunty będące w dyspozycji Krajowego Zasobu Nieruchomości. To na nich mogą być realizowane inwestycje mieszkaniowe.

SIM jest atrakcyjnym rozwiązaniem zwłaszcza dla młodych rodzin, które poszukują mieszkania, ale z różnych przyczyn nie mogą, sięgnąć po kredyt hipoteczny. Zgodnie z założeniem programu w kosztach budowy mieszkań partycypuje państwo, spółka oraz przyszli najemcy, którzy po latach użytkowania zyskają możliwość przejęcia mieszkania na własność.

Lokatorzy mieszkań będą mieli również możliwość skorzystania z rządowych dopłat do czynszu, których wysokość uzależniona będzie od wielkości mieszkania. Według wstępnych wyliczeń wysokość czynszu wyniesie ok. 12 zł/m kw. miesięcznie, czyli za lokal o powierzchni 50 m kw. czynsz wyniesie ok. 600 zł. Jak widać, jest to bardzo atrakcyjna oferta choćby w stosunku do najmu. Należy zwrócić uwagę, że gmina, przystępując do programu, nie ponosi żadnych kosztów własnych.

Samorząd oprócz wspomnianych już 3 milionów złotych stanowiących wkład do tworzonej spółki - już podczas realizacji projektów mieszkaniowych w SIM-ach - będzie mógł liczyć na dofinansowanie środkami skarbu państwa w wysokości do 35 proc. wartości inwestycji. Z kolei klienci, którzy będą wpłacać do 20-25 proc. wartości, będą mogli po 20-30 latach nabyć prawo własności mieszkań. Zostaną wybudowane mieszkania na wynajem z niskim czynszem lub na wynajem z możliwością wcześniejszego wykupu. Lokatorom będą przysługiwać rządowe dopłaty do czynszu w programie Mieszkanie na Start.

3. Sfera gospodarcza

3.1 Gospodarka

3.1.1. Podmioty Gospodarcze

Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski według stanu na koniec 2020 r. wynosi 1 050. W odniesieniu do roku 2010 liczba przedsiębiorstw wzrosła o 26,96%.

Tabela 29. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON

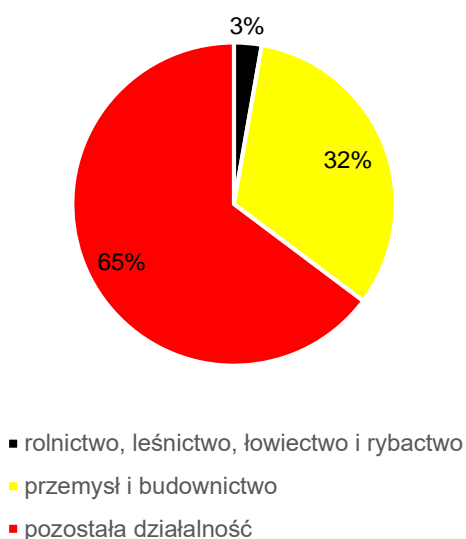
Rok	Liczba podmiotów
2010	827
2011	834
2012	841
2013	864
2014	865
2015	881
2016	900
2017	897
2018	917
2019	994
2020	1 050

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski najmniej jest przedsiębiorstw działających w branży: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 29. Dobrze rozwija się branża do której zalicza się przemysł i budownictwo – łącznie 341 firm. W kategorii: pozostała działalność jest ich aż 680.

Wykres 7. Podział przedsiębiorstw wg grup sekcji prowadzonej działalności (2020)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Podmioty gospodarcze funkcjonujące na obszarze gminy to głównie małe i średnie przedsiębiorstwa oraz zakłady rodzinne. Do wiodących branż w gminie należą: usługi ogólnobudowlane i wykończeniowe, tynkowanie przygotowywanie terenu pod budowę, transport drogowy towarów, stolarka budowlana, wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych, wykonywanie konstrukcji pokryć dachowych oraz konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych.

3.1.2. Rolnictwo i leśnictwo

Gmina Aleksandrów Kujawski jest gminą typowo rolniczą, a tereny produkcji rolniczej stanowią dominującą część jej obszaru. Gmina jest zaliczana do regionów predysponowanych do rozwoju rolnictwa z uwagi na uwarunkowania środowiska naturalnego takie jak: dobre warunki glebowe, warunki klimatyczne czy rzeźba terenu¹³.

Poniżej przedstawia się szczegółowy wykaz gruntów stanowiących własność Gminy, pogrupowanych wg użytków wskazanych w ewidencji gruntów.

Tabela 30. Wykaz gruntów stanowiących własność Gminy Aleksandrów Kujawski

Lp.	Przeznaczenie użytkowe gruntów stanowiących własności Gminy	Powierzchnia Gruntów [ha]
I	Użytki rolne	48,268
1	Grunty orne	41,3650
2	Sady	-
3	Łąki	3,2572
4	Pastwiska	3,6458
5	Grunty rolne zabudowane	-
II	Grunty leśne	33,3974
1	Lasy	25,9053
2	Grunty zadrzewione i zakrzewione	7,4921
III	Grunty zabudowane i zurbanizowane	252,9385

¹³ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Aleksandrów Kujawski

1	Tereny mieszkalne	1,7153
2	Tereny przemysłowe	0,2543
3	Tereny zabudowane pozostałe	16,1538
4	Zurbanizowane tereny niezabudowane	0,1796
5	Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	7,3996
6	Tereny komunikacyjne	227,2359
IV	Tereny różne	-
V	Wody	6,0640
VI	Nieużytki	15,6456
Razem powierzchnia gruntów [ha]		356,3135

Źródło: Dane Gminy

W ogólnej strukturze gruntów stanowiących własność Gminy, grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią 70,99%, użytki rolne 13,55%, grunty leśne niespełna 9,37%, a pozostałe grunty to wody oraz nieużytki.

3.1.3. Tereny inwestycyjne

Teren inwestycyjny SOGO czyli Specjalny Obszar Gospodarczy w miejscowości Ośno to ponad 83 ha atrakcyjnych gruntów, doskonałych pod inwestycje. Obszar dedykowany jest inwestycjom o charakterze usługowym, składom, magazynom. Idealne miejsce pod centra logistyczne. Grunt bardzo dobrze skomunikowany z autostradą A1 oraz drogą krajową nr 91.

SOGO objęty jest Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego, przedzielony drogą gminną asfaltową, która łączy się z drogą powiatową nr 2605C. Tereny SOGO są własnością prywatną.

Mapa 3. Specjalny Obszar Gospodarczy Ośno

Źródło: Raport o stanie gminy Aleksandrów Kujawski za rok 2020

Gmina Aleksandrów Kujawski jest beneficjentem programu unijnego „Expresway-promocja terenów przy autostradzie A1”, projektu „Wdrażanie standardów obsługi inwestora w samorządach województwa kujawsko-pomorskiego” oraz uczestniczy w corocznych edycjach Ogólnopolskiego

konkursu terenów inwestycyjnych „Grunt na medal” promując Specjalny Obszar Gospodarczy w Ośnie (SOGO).

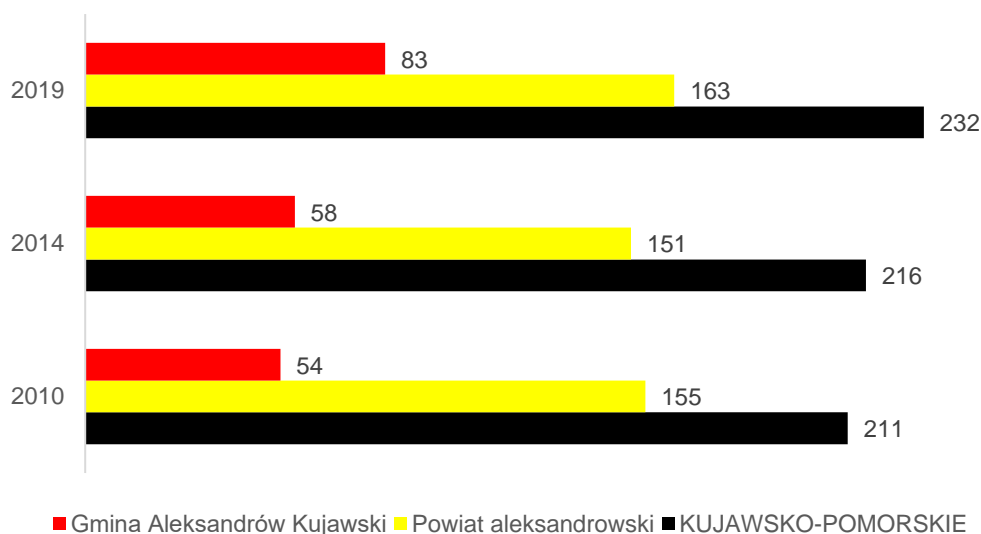
Gmina Aleksandrów Kujawski współpracuje z przedsiębiorcami organizując Forum Przedsiębiorców – gdzie poruszane są ważne tematy dla działalności podmiotów gospodarczych. W 2020 roku z uwagi na pandemię spotkania się nie odbyły. Jednakże na stronie FB gminy oraz na stronie internetowej umieszczano regularnie informacje dotyczące możliwości dofinansowań, pomocy oraz linki do webinarów /szkoleń tematycznych.

Gmina Aleksandrów Kujawski współpracuje w obszarze rozwoju przedsiębiorczości z Izbą Przemysłowo-Handlową woj. Kujawsko-Pomorskiego, PAIH (Polską Agencją Inwestycji i Handlu), TARR (Toruńską Agencją Rozwoju Regionalnego), Pomorską Specjalną Strefą Ekonomiczną, Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów (COIE) oraz Departamentem Planowania Strategicznego i Rozwoju Gospodarczego - komórką Urzędu Marszałkowskiego woj. Kujawsko-Pomorskiego.

3.1.4. Rynek pracy

Wskaźnik pracujących wyrażony liczbą osób pracujących w przeliczeniu na 1 000 ludności w 2019 r. dla Gminy Aleksandrów Kujawski wyniósł 83 os. i był zdecydowanie niższy niż wskaźnik dla powiatu aleksandrowskiego (163 osoby). W porównaniu z rokiem 2014 nastąpił wzrost liczby osób pracujących na tym obszarze o 25 osób (na 1 000 osób).

Wykres 8. Pracujący na 1 000 ludności w latach 2010, 2014, 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Stopa bezrobocia w powiecie aleksandrowskim na koniec roku 2019 kształtowała się na poziomie 12,2% (2020 r. – 14,4%), przy średnim poziomie stopy bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim – 7,8% na koniec 2019 r. (2020 r. - 8,9%).

Liczbę bezrobotnych na obszarze Gminy Aleksandrów Kujawski na tle danych dla powiatu aleksandrowskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31. Liczba bezrobotnych na terenie Gminy w latach 2010, 2014, 2019, 2020

Jednostka terytorialna	Liczba bezrobotnych		Rok
	Mężczyźni	Kobiety	
Gmina Aleksandrów Kujawski	338	363	2020
Powiat aleksandrowski	1 380	1 544	
Województwo kujawsko-pomorskie	30 593	42 889	
Gmina Aleksandrów Kujawski	242	323	2019
Powiat aleksandrowski	1 129	1 290	
Województwo kujawsko-pomorskie	25 490	38 570	
Gmina Aleksandrów Kujawski	524	547	2014
Powiat aleksandrowski	2 303	2 281	
Województwo kujawsko-pomorskie	57 033	70 078	
Gmina Aleksandrów Kujawski	433	495	2010
Powiat aleksandrowski	2 170	2 072	
Województwo kujawsko-pomorskie	63 705	75 696	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL oraz danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Aleksandrowie Kujawskim

W 2019 r. na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski było zarejestrowanych 565 osób bezrobotnych. W porównaniu z rokiem 2010 ogólna liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 363 (spadek o 39,12%). W 2020 r. nastąpił wzrost liczby bezrobotnych - 701 osób (o 136 osób) w porównaniu z rokiem 2019.

Według danych GUS, znaczną część osób bezrobotnych na obszarze Gminy w roku 2019 stanowiły kobiety (57,17%). Jest to wartość wyższa niż dla powiatu (53,33%). W 2020 r. na obszarze Gminy kobiety stanowiły 51,78% ogólnej liczby bezrobotnych, przy wartości dla powiatu – 52,80%.

3.1.5. Budżet Gminy

Z analizy danych dotyczących budżetu Gminy Aleksandrów Kujawski zrealizowanego w latach 2017 – 2020, zarówno w zakresie dochodów, jak i ponoszonych wydatków, wynika że na przestrzeni czterech ostatnich lat dochody gminy systematycznie rosły, natomiast wydatki w latach 2017-2019 rosły, by w 2020 r. ulec zmniejszeniu. W 2017 roku dochody Gminy Aleksandrów Kujawski były równe kwocie 48 208 711,41 zł, w 2018 roku - 50 470 369,83 zł, w 2019 roku - 57 955 613,15 zł, natomiast w 2020 roku wyniosły 64 792 281,09 zł. Największy udział w kwocie ogólnej dochodów Gminy Aleksandrów Kujawski w poszczególnych latach miały dochody bieżące, które w 2020 roku stanowiły 96,57% wszystkich dochodów.

Jednocześnie w latach 2017-2019 wzrosły również wydatki ponoszone przez gminę, jednak w 2020 r. wydatki zostały ograniczone. W 2017 roku były równe kwocie 49 593 485,04 zł, w 2018 roku - 59 987 740,74 zł, w 2019 roku - 62 551 786,29 zł, by w 2020 roku spaść do poziomu 61 513 370,68 zł. Największy udział w kwocie ogólnej wydatków Gminy Aleksandrów Kujawski w poszczególnych latach miały wydatki bieżące, które w 2020 roku stanowiły 93,12% wszystkich wydatków.

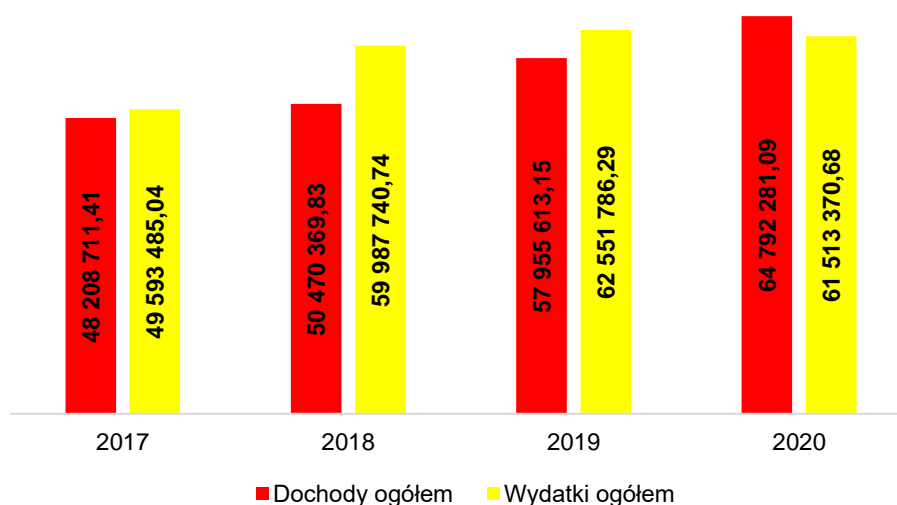
Tabela 32. Dochody i wydatki budżetowe Gminy Aleksandrów Kujawski w latach 2017 – 2020 (w zł)

	2017	2018	2019	2020
I. Dochody ogółem, w tym:	48 208 711,41	50 470 369,83	57 955 613,15	64 792 281,09
1. Dochody bieżące	46 742 240,21	48 796 204,97	56 866 216,38	62 568 328,72
2. Dochody majątkowe	1 466 471,20	1 674 164,86	1 089 396,77	2 223 952,37
II. Wydatki ogółem, w tym:	49 593 485,04	59 987 740,74	62 551 786,29	61 513 370,68
1. Wydatki bieżące	44 161 615,25	45 966 014,16	52 909 737,63	57 278 778,87
2. Wydatki majątkowe	5 431 869,79	14 021 726,58	9 642 048,66	4 234 591,81
III. Deficyt/ nadwyżka budżetowa (I-II)	-1 384 773,63	-9 517 370,91	-4 596 173,14	3 278 910,41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Aleksandrów Kujawski za lata 2017-2020

Budżet Gminy Aleksandrów Kujawski zrealizowany w latach 2017 – 2020 pokazuje, że w latach 2017-2019 wystąpił deficyt - wydatki w tych latach były wyższe niż uzyskane dochody, natomiast w 2020 roku sytuacja budżetu gminy uległa poprawie - wystąpiła nadwyżka budżetowa.

Wykres 9. Dochody i wydatki budżetowe Gminy Aleksandrów Kujawski w latach 2017 – 2020 (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Aleksandrów Kujawski za lata 2017-2020

Największy udział w dochodach budżetu w 2020 roku stanowiły dochody z działów „Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej”, „Rodzina” oraz „Różne rozliczenia”. Struktura dochodów na przełomie lat 2017-2020 jest zasadniczo niezmienna.

Tabela 33. Dochody budżetu Gminy Aleksandrów Kujawski według wybranych działów (w %)

	2017	2018	2019	2020
	udział %			
Rolnictwo i łowiectwo	2,4	2,0	2,3	1,8
Transport i łączność	1,0	0,8	1,0	-

Gospodarka mieszkaniowa	0,5	0,6	0,2	1,0
Administracja publiczna	0,2	0,2	0,4	0,2
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,0	0,1	0,0	0,0
Różne rozliczenia	30,6	30,1	27,2	26,3
Oświata i wychowanie	1,1	1,0	2,3	1,2
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	5,4	5,3	6,8	4,8
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,5	0,4	0,3	0,2
Rodzina	31,3	31,1	31,1	34,9
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3,6	3,9	2,5	6,2
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,1	0,1	0,3	0,1
Kultura fizyczna	0,0	0,0	0,2	-
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	23,2	23,6	25,0	23,0
Pozostałe	0,1	0,8	0,4	0,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Statystycznego Vademecum Samorządowca oraz sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Aleksandrów Kujawski za lata 2017-2020

Największym udziałem procentowym w wydatkach budżetu Gminy Aleksandrów Kujawski w roku 2020 charakteryzowały się działy „Oświata i wychowanie” oraz „Rodzina”. Struktura wydatków na przełomie lat 2017-2020 jest zasadniczo niezmienna, jednak zauważalny jest znaczący spadek w ostatnim roku wydatków w dziale „Transport i łączność”.

Tabela 34. Wydatki budżetu Gminy Aleksandrów Kujawski według wybranych działów (w %)

	2017	2018	2019	2020
	udział %			
Rolnictwo i łowiectwo	1,4	1,1	1,6	2,2
Transport i łączność	7,3	17,4	11,8	2,6
Gospodarka mieszkaniowa	1,0	1,8	0,9	1,1
Administracja publiczna	7,9	6,8	7,3	7,3
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,5	0,5	0,5	0,6

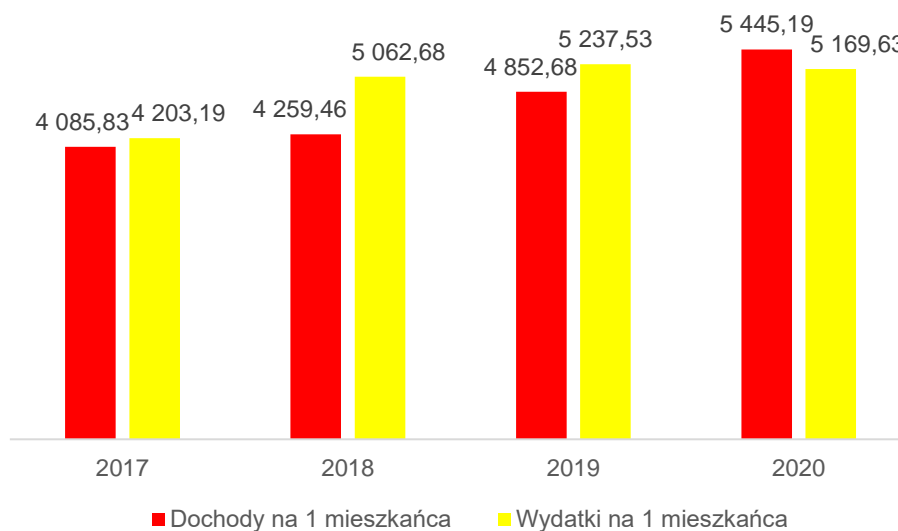

Różne rozliczenia	-	-	-	-
Oświata i wychowanie	27,1	23,5	25,2	26,6
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	8,3	7,4	9,0	9,5
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,9	0,9	0,9	0,8
Rodzina	30,7	30,1	29,6	35,8
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	10,9	6,4	8,1	9,7
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1,8	1,7	2,2	1,7
Kultura fizyczna	0,5	0,7	1,1	0,4
Działalność usługowa	0,2	0,2	0,1	0,3
Ochrona zdrowia	0,3	0,2	0,3	0,4
Pozostałe	1,2	1,3	1,4	1,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Statystycznego Vademecum Samorządowca oraz sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Aleksandrów Kujawski za lata 2017-2020

Dochody budżetowe Gminy Aleksandrów Kujawski w przeliczeniu na jednego mieszkańca w przeciągu ostatnich czterech lat systematycznie rosły i w roku 2020 na osobę zamieszkujejącą gminę przypadało 5 445,19 zł. Analiza wydatków w tym okresie wskazuje, że również one na przestrzeni lat 2017-2020 uległy wzrostowi – w roku 2017 wynosiły 4 085,83 zł na osobę, natomiast w 2020 r. wzrosły o 966,44 zł na osobę w stosunku do roku 2017.

Wykres 10. Wydatki i dochody budżetowe Gminy Aleksandrów Kujawski na jednego mieszkańca w latach 2017 – 2020 (w zł)

Źródło: Opracowanie na podstawie GUS BDL oraz z sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Aleksandrów Kujawski za lata 2017-2020